Ku-ku-liae, unde indigenii sărbătoreaŭ marea serbare anuală a ,,Mameĭ Balene !"

Primirea fu caldă, entusiastă.

Pentru întâia oară un alb venea de bună voe a petrece iarna și noaptea celor șease lunĭ printre nenorociții aceia.

Gaspar Valenciello fu foarte sărbătorit. In *barabara* (odaia oaspeților), pe care i-o alesese ca locuință, eraŭ înțesate pieĭ de foce, blănurĭ scumpe, etc., carĭ i se deteră ca dar.

Nu voi nicĭ el să rămână maĭ pre jos, și-șĭ goli și el cuferile împărțind hainele și rufăria.

In vremea asta soarele mărilor arctice, avea să apună pentru șease lunĭ întregĭ.

Spaniolul se puse cu stăruință să studieze dialectul. Chiar de la primul sfârșit de săptămână știa destule cuvinte pentru a începe cu gazdele luĭ. o conservație.

Locuința luĭ era lipsită de confortul pe care îl dorea, și curățenia nu prea era cunoscută pe acolo.

Dar neavând încotro, își luă inima în dinți, și ca să omoare urâtul, începu a învăța să tae în os și în fildeș, și să facă bibelourĭ foarte curioase.

Nu trecuse 15 zile, când se produse un incident ciudat care turbură liniștea coloniei : un eschimos fu apucat de odată de nişte frigurĭ violente.

Chiar de a doua zi, boala se întinsese la vre-o două-zecĭ de ințĭ.

Nenorociții eraŭ apucați de fiorĭ carĭ îĭ frământa, le zguduiaŭ membrele; urlând de durere, își rupeaŭ hainele după eĭ și alergaŭ de se tăvăleaŭ prin zăpadă.

Cel dintâiŭ care muri fu adus în casa luĭ; cadavrul, de o culoare cenușie, era cu pete albe. Ingrozitorul adevăr isbi ochiĭ spaniolului ; hainele luĭ, așa de generos distribuite, purtaŭ în cutele lor germenii încă viĭ aĭ îngrozitoareĭ ciume. Vărsatul acela îngrozitor, epidemia teribilă care a ucis popoare civilizate, intrase în Saint-Laurent.

Progresul flagelului fu repede.

De geaba medicii tribuluĭ alergară: numărul victimelor creștea din zi în zi. Cadavrele eraŭ acoperite cu zăpadă, și spaniolul, care își petrecea zilele și nopțile a îngriji bolnavii, constată cu groază în curând că nu maĭ avea alțĭ tovarăși de cât câinii flămânzĭ : toțĭ locuitorii insuleĭ, toțĭ fără excepție, se prăpădiseră...

Această oribilă tragedie a mărilor arctice, nu fu cunoscută de cât în primăvara următoare. Jumătate nebun, Gasprd Valencillo se lăsase în voia unuĭ kayak, pe care curenții îĭ duceaŭ spre Kulg's Island, unde fu primt de niște pecarĭ.

Atuncĭ se făcu o anchetă judiciară care descoperi identitatea și trecutul nenorocituluĭ Velenciello, unul din ceĭ maĭ bunĭ avocațĭ din Madrid, care avusese durerea, cu un an înainte de a'șĭ pierde în aceeașĭ săptămână pe tânăra luĭ soție și pe ceĭ doĭ copiĭ de o epidemie de vărsat.

Și, hotărât a'șĭ ascunde durerea într'o insulă deșartă a mărilor arctice, transportase fără voia luĭ germenii îngrozitoareĭ bolĭ.

Durere de plâns, dar durere criminală care transfomă insula Saint-Laurent într'un cimitir.

PLECAREA LA SMIRNA

— Urmare și sfârșit —

Interiorurile noastre vor păstra astfel caracterul românesc, industria casnică va câștiga în această direcțiune și baniĭ vor rămâne în țară.

Când industria aceasta va fi astfel în floare la noĭ, am dreptul a crede că ne-am putea gândi a exporta și în Europa, căcĭ sunt numeroșĭ aceia carĭ le apreciază într'un mod atât de favorabil, încât oare-care fabrică din Viena, țese astăzĭ stofe pentru mobile și cu deosebire pentru perdele, cu desemnurĭ românești.

Regiunea Smirneĭ este foarte bogată și sunt numeroase productele ce se fac în acea parte, din carĭ multe se exportă și la noĭ.

Printre productele carĭ fac baza comerțuluĭ se află cu deosebire portocale, mandarine, smochine și strugurĭ.

Maĭ este renumită de asemenea Smirna pentru răcușoriĭ numițĭ ,,Crevete", carĭ sunt destul de abondențĭ aicea, gustoșĭ și de o talie cu mult maĭ mare decât în alte regiunĭ.

Portocalele nu sunt însă de o calitate superioară și nu pot concura cu acele ce vin din Italia și maĭ ales de la Iafa.

Mandarinele sunt de o calitate bună, dar nu sunt numeroase și nu pot fi comparate celor de la Malta.

Curmalele de asemenea nu pot fi comparate cu admirabilele curmale pe carĭ, prin selecțiune, le-au obținut francezii în Algeria și carĭ maĭ au avantagiul de a fi pregătite curat și așezate în mod estetic.

Curmalele vândute la noĭ în blocurĭ și de o culoare cam închisă, de o curațenie nu numaĭ dubioasă, dar cu siguranță orientală, vin din Smirna. Carnea lor e gustoasă, dar au desavantagiul de a avea pelița prea groasă.

Dar toate aceste fructe ar putea fi înobilate prin introducerea altor specii sau selecționarea locală a celor maĭ bune varietățĭ, de oare-ce regiunea e admirabilă și nu așteaptă decât mâna omuluĭ priceput pentru a da roade înzecite.

Fructele alese aicĭ, pentru moment, sunt smochinele și strugurĭĭ.

Smochinele se cultivă pe o scară mare și sunt gustoase și adesea-orĭ de dimensiunĭ marĭ.

Producțiunea lor e compromisă, cum a fost chiar în anul trecut, când, după cât se pare, principala casă de export a acestuĭ articol a pierdut 3 milioane.

Fructul este cărnos și se conservă cu ușurință ; se poate expedia la nord cât de departe, fără a se strica prin îngheț și se utilizează atât în țările calde, unde, prin numeroasele sale seminţe, ajută evacuațiunile alvine, cât și la toate populațiunile ortodoxe, care 'l consumă în cantitățĭ marĭ în timpul postuluĭ sau îl utilizează pentru pomenĭ la înmormântărĭ.

Aceste smochine sunt clasificate după lungimea fructuluĭ în centimetri, unele depășind 6—7 c.m.

Pierderea mare a exportuluĭ din anul acesta provenise tocmaĭ fiind-că contractase a procura un anumit stoc de smochine de mărime superioară, ceea-ce nu se putu efectua, de oare-ce producțiunea era caracterizată prin fructe de o mărime mijlocie.

Smochinele sunt uscate cu multă îngrijire și cele vândute izolat, de calitate superioară sau în cutiĭ, sunt prăfuite cu zahăr pulverizat.

Un cunoscător al localitățeĭ îmĭ dădu indicațiunea de a cumpăra totdeauna de cele puse în săculețe, de oare-ce, zicea el, ,,dacă ați vedea cum le pun în cutie, nu le-ațĭ maĭ mânca niciodată".

Având în vedere starea lucrurilor de acolo, nu fac nicĭ o rezervă pentru a crede tot ce mi-a spus.

Avis decĭ amatorilor.

Chiar la noĭ în țară smochinele și stafidele, singure sau cu năut, au alcătuit multă vreme articolul de cofetărie cel maĭ răspândit care făcea fericirea copiilor, pîna când acadelele, introduse tot prin turcĭ și maĭ în urmă prin austriacĭ, au servit ca transițiune la ființa actualelor cofetăriĭ carĭ fac cinste țăreĭ noastre, căcĭ declar, că producte similare celor din Bucureștĭ se găsesc în puține orașe din Europa.

De altfel românul iubește dulcele și aceasta denotă chiar firea sa aleasă și spiritul său de observațiune, grație căruia el simte îndată de ce are maĭ multă necesitate.

Stafidele și pastele dulcĭ de zarzăre, caise sau prune au fost totdeauna consumate la noĭ în diferite timpurĭ și în cantitate mare, ca și dulcețurile și compoturile.

Pe vremurĭ eram renumițĭ pentru cantitatea mare de miere ce produceam și care intra pînă și în articolele cu carĭ plăteam haraciul la Poartă.

Cu toate că maĭ producem miere în țară și cu toată sărăcia noastră relativă, totușĭ în puțin timp consumațiunea za-

hăruluĭ la noĭ, cu toată scumpetea luĭ mare, a trecut de 4 kgr. de cap.

Chiar băuturile alcoolice se făceau la noĭ foarte dulcĭ; astfel vutcile şi vişinatele noastre renumite, erau adevărate murse din cauza cantităţiĭ marĭ de zahăr ce conţineau.

Dulceţurile ne-au scăpat pe noĭ în mare parte de flagelul beţieĭ, căcĭ pe când în străinătate se oferă cognac, vin sau bere, noĭ dăm dulceaţă şi aceasta într'un climat unde vara bem mult şi prin urmare cognacurile cu apă s'ar repeta des.

E demn de observat că beţia la noĭ, cu toţĭ ţuicagiiĭ şi consumatoriĭ de basamac, e un flagel maĭ puţin rău ca în străinătate şi de sigur efectele rele ar fi şi maĭ neînsemnate dacă ne-am hrăni maĭ bine.

Mâncarea de substanţe dulcĭ se explică la noĭ atât prin rigorile ernei, când organismul arde maĭ mulţĭ hidraţĭ aĭ carbonuluĭ, cât şi prin faptul că în timpul vereĭ se cere la un moment dat o muncă maĭ încordată, care iarăşĭ nu poate fi produsă decât prin o alimentaţie avută în acelaş principiu.

Şi dacă s'ar da lucrătorilor noştri maĭ mult zahăr, de sigur că eĭ ar simţi maĭ puţin nevoia ţuicei, care a ajuns astfel indispensabilă în raţiunea lor alimentară.

Strugurii din regiunea Smirneĭ sunt felurițĭ; în genere se observă varietatea albă şi e de multe categoriĭ; eĭ sunt foarte dulcĭ şi uniĭ destul de timpuriŭ, astfel că pot fi exportaţĭ chiar din Iunie.

Prin Constanţa primim coşurile cunoscute pe piaţa noastră, cu nişte strugurĭ cu boaba mică, primiĭ ce se vând la noĭ şi care vin din această regiune.

Cultura vieĭ, începând de la ţarmul măreĭ şi ridicându-se destul de sus pe coline, face ca la Smirna să se găsească strugurĭ toată vara din Iunie şi până în Octombrie.

Strugurii ce sosesc la noĭ tot în panere, albĭ, cărnoşĭ, dulcĭ, chihlibăruĭ şi cam tarĭ, din care cauză rezistă maĭ bine transportuluĭ, vin tot din această regiune.

Pe când din Grecia ne vin stafide ordinare, ce sunt cu deosebire întrebuinţate la noĭ pentru facerea vinuluĭ artificial, ceea ce se practică contra tuturor regulamentelor, din Bucureştĭ şi până în depărtate comune rurale, din Smirna din contra ne vin stafidele galbene, de o calitate superioară, fie ele micĭ saŭ marĭ.

Cele marĭ numite «sultanine» sunt admirabile şi dacă ar fi uscate curat şi prezentate în mod cuviincios, ar constitui de sigur un articol de comerţ mondial şi ar putea face, o concurenţă teribilă strugurilor uscaţi de Malaga din Spania, care prin casa L. Murciano hijo, cu deosebire, sunt prezentaţĭ consumatoruluĭ într'un mod cât se poate de plăcut.

Sultaninele sunt maĭ frumoase la aspect şi aŭ posghiţa mult maĭ subţire, ca strugurii de Malaga, dar şi în această direcţiune se observă nepăsarea, murdăria şi nepriceperea.

Chiar în principala magazie din Smirna am văzut pe un grec ce nu se jena de loc, cu mâna plină de petrol punând în sacĭ cele maĭ frumoase sultanine care maĭ aveau şi darul că trăgeau maĭ greu la cântar, din cauza pulberiĭ ce le acoperea şi care provenea din uscarea şi păstrarea lor defectoasă.

Aceste stafide ar face deliciul consumatorilor şi s'ar vinde foarte scump, dacă ar fi preparate şi prezentate cuviincios.

Vinul de la Smirna, cu toate că regiunea aceasta se află cu două grade maĭ la nord de cât Malaga, este de o calitate superioară şi ar putea cu siguranţă concura cu cele maĭ bune vinurĭ din sudul Europeĭ.

Chiar aşa ordinar cum este pregătit, reaminteşte aproape vinul de Madera.

Cu siguranţă că această coastă a Asieĭ-micĭ, aşteaptă şi ea o administraţie şi exploataţiune Europeană, căcĭ aşa cum stau lucrurile acuma, cu greŭ vor putea să meargă într'alt mod; nu aĭ de cât să vezĭ oamenii şi curăţenia generală ca să înţelegĭ restul.

Vasul nostru se oprise la oare-care depărtare de ţărm şi imediat după obiceiurile regiuneĭ, zecimĭ de bărcĭ se întreceau şi luptaŭ cu violenţă pentru ca să apuce cel dintâiŭ la scara de scoborâre a vaporuluĭ. Din fericire pentru noĭ, un vaporaş, al agenţieĭ noastre din Smirna sosi spre a ne lua, eşindu-ne întru întâmpinare, atât d. Van der Zee, fratele agentuluĭ nostru de acolo, cât şi alte persoane, printre carĭ d. Nicolau, de la aceiaşi agenţie.

D. Van der Zee, agentul nostru, este de origină olandez, născut în localitate, mi s'a spus chiar că nu maĭ cunoaşte limba olandeză, vorbind însă toate limbile portuluĭ şi se află în fruntea uneĭ marĭ case de comerciŭ.

Este o persoană serioasă şi bine văzută, âstfel această alegere a fost bine făcută.

Tot, printre ceĭ ce ne-aŭ întâmpinat, se afla şi un interpret de origină evreu, vorbind bine româneşte, căcĭ a fost născut în ţară la noĭ. El maĭ vorbea turceşte şi greceşte, aşa că are specialitatea de a face, pentru un preţ modest, între altele şi pe ceceronele conaţionalilor noştri.

Căutarăm maĭ întâi să avem o idee generală despre oraş, lucru ce am făcut la ambele mele trecerĭ prin Smirna.

Ne duserăm maĭ întâĭ prin str. Francă, care este Lipscanii localităţiĭ, stradă îngustă, orientală, încărcată cu tot soiul de mărfurĭ europene, necesare nu numaĭ populaţiuneĭ locale indigene, dar cu deosebire numeroşilor străinĭ, maĭ ales englezilor, carĭ constituesc un cartier aparte.

Am căutat în urmă să vedem bazarul turcesc din localitate, care este mare, alcătuit din câteva stradele, acoperit cu învelişurĭ de lemn ca nişte magaziĭ ordinare şi cu diferite cotiturĭ şi stradele laterale acoperite la fel. Pe aceste stradele circulă în afară de călăreţĭ şi pietonĭ, şi trăsurĭ.

Vara, desigur, căldura trebue să fie nesuferită în această localitate şi subt aceste construcţiĭ.

Pentru moment era destul de murdar, cam şi Bucureştiul nostru de acum 30 anĭ, cu toate că trebue să recunosc, Smirna este incomparabil maĭ curat întreţinută ca Constantinopolul.

Chiar cheiul şi cu liniile de tramvaĭ sunt cu mult maĭ bine întreţinute.

In acest bazar se găseşte de toate şi căutând să văd cu deosebire industria indigenă şi obiectele vechĭ, am putut descoperi o placă de marmoră cu sculptură bizantină, reprezentând bine pe Sf. C-tin şi Elena. Am maĭ găsit un cap în piatră ordinară ce se crede ca provenind din săpăturile din Efez, care deşi foarte stricat, denotă o admirabilă lucrare de artă; am găsit de asemenea şi o statuetă în teracotă, cu o mică inscripţie grecească în spate, ce mi s'a dat ca provenind de la Pergam, şi care, de sigur, era purtată într'un băţ saŭ pusă pe un picior de altar.

Regiunea este avută în resturĭ antice, dar ele sunt oprite la eşire, pe cât funcţionariĭ turcĭ de la vamă pot să oprească acest comerţ.

Desigur că unuĭ călător, dacă nu cunoscător, dar cel puţin curios de lucrurĭ importante, îĭ va fi peste putinţă a sosi în această regiune fără ca să se oprească treĭ patru zile spre a vizita în detaliu Pergamul, (unde se fac săpăturĭ), şi cu deosebire Efezul, unde în prezent o comisiune arheologică germană face lucrărĭ de cercetare şi desgropare.

După fotografiile acestor săpăturĭ şi după descrierea ce mi s'a făcut, ruinile Efezuluĭ sunt grandioase, arenele sunt impunătoare, arătând că oraşul care era unul din minunile antichităţiĭ, trebue să fi fost vast şi locuit de o populaţie avută.

S'aŭ găsit sculpturĭ admirabile. Apeductele aduceau apă de băut şi apă pentru curăţenia stradelor, saŭ destinată a servi la producerea forţeĭ motrice, şi aceasta acum 2 miĭ de anĭ! Erculanum şi Pompeiu, sunt neînsemnate pe lângă cele ce se găsesc la Efez, unde totul este grandios.

Se poate călători cu trenul, plecând dimineaţa la ora 7. Te întorcĭ seara înapoĭ. Tot cu trenul te poţĭ duce şi la Magnesia şi chiar a vizita ruinile de la Pergam; însă atuncĭ trebue să rămâi noaptea acolo.

In Smirna am căutat să ne suim în partea de sus a oraşuluĭ, dar pentru că acelaşĭ lucru l'am făcut maĭ bine la întoarcere, îmĭ reserv această ocaziune de a descrie şi preumblarea făcută în vecinătatea oraşuluĭ.

Am vizitat în aceiaşi zi drumul şi podul Caravanelor, pod pe o mică gârlă ce se varsă în golful Smirneĭ.

Toate caravanele ce vin din centrul Asieĭ micĭ la Smirna, trebuesc, pentru a intra în oraş, să treacă pe acest podeţ. De fapt cămilile se perindează necontenit in ambele direcţiunĭ, încărcate cu produse ce vin din interior la port, saŭ ce pătrund din port în această regiune.

Am vizitat chiar locul unde se opresc aceste cămile, care mi s'aŭ părut mult maĭ frumoase şi maĭ chipoase ca acele din Egipt şi anume un mare grajd de lemn, în care stăteaŭ pe două rândurĭ, în formă dreptunghiulară, cu o curte la mijloc şi în care încap numeroase din aceste animale. Acolo se odihnesc ele şi'şĭ iaŭ reserva de apă, consumând o alimentaţiune foarte eftină şi săracă şi anume paie tocate.

Aceste animale sunt docile şi relativ destul de eftine, astfel că s'ar putea aduce din ambele varietăţĭ, cu una şi două cocoaşe, pentru grădina zoologică de la Filaret, unde cu siguranţă, unite in caravane micĭ, cu măgăruşul înainte, cu clopoţeiĭ clasicĭ şi înhămate cu scăunaşe micĭ, ar putea să facă fericirea copiilor şi să scoată larg chel'uiala de întreţinere.

Tot lângă podul caravanelor se află ruinile unor picioare de piatră rămase, se zice, din podul luĭ Alexandru Macedon, dela care se maĭ găseşte în apropiere un admirabil apeduct prin care maĭ soseşte încă apă.

Lângă aceleaşĭ ruine, pe ţărmul aceluiaşĭ pârâu, într'o grădiniţă vecină, călăuza nu uita a atrage atenţiunea asupra localităţiĭ unde s'a născut Omer.

Nu ştiu dacă s'a stabilit exact existenţa luĭ Omer, dar sunt vre-o 7 localităţĭ carĭ sunt indicate pentru a arăta locul în care s'a născut el.

Un învăţat francez, a socotit că adunând la un loc bucăţile de schelet ce se află în mănăstirile ruseştĭ, ca aparţinând măgaruluĭ pe care a intrat călare în Erusalim, Domnul nostru Isus Cristos, s'ar reconstitui astfel 7 animale asemenea.

Dacă Domnul Isus Cristos, pentru această intrare solemnă ar fi putut pe rând să călătorească pe 7 măgarĭ, cu greu însă s'ar putea admite ca mama luĭ Omer în 7 localităţĭ, atât de depărtate, să fi născut pe acelaş om.

Când văd câtă nesiguranţă avem pentru lucrurĭ ordinare, îmĭ vine adesea să râd, de ceĭ carĭ ştiu aşa de multe, în cât pare că aŭ fost prezenţĭ chiar şi la facerea lumeĭ.

In Smirna se găsesc numeroase persoane carĭ ştiu româneşte şi cred că acest port care este de mare viitor, va fi un bun debuşeŭ pentru numeroase producte de la noĭ şi în acelaş timp o haltă importantă pentru vapoarele noastre de pasageri, căcĭ numărul călătorilor europenĭ, va creşte în raport cu pătrunderea căilor ferate spre centrul Asieĭ.

Vaporul nostru însă se pregăteşte de plecare şi după o zi destul de obositoare, ne reîntoarserăm cu plăcere pe el, care pentru noĭ nu era numaĭ un hotel confortabil, cum nu se găseşte prin aceste regiunĭ, dar părea o bucăţică chiar din ţara noastră cu care călătoream împreună.

Era noapte când vaporul se puse în mişcare şi norĭ numeroşĭ se vedeaŭ în direcţiunea Mediteraneĭ către care ne îndreptam.

Smirna era luminată cu mult maĭ bine de cât Constantinopolul, de oare ce acolo este introdusă lumina electrică şi oraşul cu cheiurile sale se întindea în cerc în jurul vasuluĭ pe o întindere de câţĭ-va km. Efectul era admirabil, căcĭ aicĭ se vedeaŭ cheurile şi străzile luminate cu regulă şi maĭ intens ca în Constantinopol, luminĭ carĭ se ridicaŭ, din ce în ce maĭ rarĭ, până pe vârful colinelor din jur.

Marea era destul de liniştită şi cu toate că vântul, produs, maĭ ales prin înaintarea vasuluĭ, era simţitor şi destul de rece, nu ne puteam despărţi de această vedere frumoasă care se asemăna unuĭ decor de teatru, depărtându se necontenit de vasul nostru.

Intâlnirăm farurile carĭ ne dădeau direcţiunea şi încetul cu încetul pătrunserăm în întunericul măriĭ, pentru a coti în urmă la stânga, după ce înconjurarăm coasta care înaintează în mare la sudul regiuneĭ Smirneĭ.

IN CE AN SUNTEM?

1911 orĭ 1914?

Iată o întrebare curioasă, căcĭ toată lumea ştie că acum ne aflăm în al 1911-lea an dela naşterea luĭ Hristos.

Cu toate acestea un american, profesorul universitar David Sion, directorul unuĭ muzeŭ ştiinţific, s'a îndoit de adevărul acesta, şi cercetând amănunţit documentele şi datele istorice a descoperit că suntem în urmă cu 3 anĭ şi că prin urmare în loc de 1911 ar trebui să avem anul 1914.

Profesorul David Sion aduce maĭ multe dovezĭ în sprijinirea spuselor sale, dar proba cea maĭ simplă este următoarea dovadă istorică:

Hristos s'a născut cu un an înainte de moartea luĭ Irod.

Acesta însă, după cum arată toate documentele, a murit la anul 750 după fondarea Romeĭ, iar nu la 752 după cum în mod greşit s'a socotit până acum. Incă o dovadă, că Irod a murit la 750 şi nu la 752 este şi faptul că ceĭ douĭ fiĭ, carĭ după moartea luĭ Irod aŭ împărţit imperiul în două, s'aŭ urcat pe tron la 750, iar nu la 752. Istoria în totdeauna a mărturisit la fel în privinţa aceasta.

Aşa dar, dacă Irod a murit la 750, iar Hristos s'a născut cu un an înaintea morţiĭ luĭ, urmează, că anul naştereĭ luĭ Hristos este de 749 d. f. R. iar nu 752.

Vrea să zică data naştereĭ luĭ Isus Hristos a fost socotită în minus cu 3 anĭ şi prin urmare noĭ trebue să adăogăm treĭ anĭ la ceĭ 1911, pentru ca să avem numărul esact al anilor ereĭ creştine.

Aşa dar, după calculele americanuluĭ suntem în anul mântuireĭ 1914.

Din centrul Africeĭ

Mă aflam acum 25 anĭ în ţinutul Uharanga, în gazdă la un negru.

Multe lucrurĭ minunate îmĭ spunea gazda mea, în orele de repauz.

Intr'o zi de Iunie, pe când stam la umbra unuĭ curmal, îmĭ povesti cum în satul vecin numit Uzaramo, oamenĭĭ trăiau în cele maĭ bune relaţiĭ cu leiĭ; aceste animale se plimbau printre colibe fără să facă cel maĭ mic rău cui-va.

Când se întâmpla să moară vre-o fiară de acestea, locuitoriĭ o plângeau ca şi când le-ar fi murit vre-o rudă.

Intr'o altă zi îmĭ povesti că tot în acel ţinut se află 13 copacĭ foarte înalţĭ şi cu nişte frunze foarte late. Dacă se întâmplă să treacă vr'o caravană şi poposeşte sub unul din aceĭ pomĭ, a doua zi toţĭ locuitoriĭ de sub pom sunt morţĭ; afară de aceasta, nu poate să treacă pe lângă pomĭ nicĭ un fel de fiinţă. Nu există pe acolo nicĭ iarbă. Sub un pom e un isvor numit Karahwah. Dacă vre-un călător bea din acest isvor, în 13 ceasurĭ este mort. La rădăcina unuĭ alt pom este un isvor numit Kupsin. Din acest isvor dacă bea cineva apă timp de 13 zile capătă lepră. Toţĭ locuitoriĭ din apropiere sunt plinĭ de lepră. Ţi-e maĭ mare groaza să-ĭ vezĭ: uniĭ sunt orbĭ, alţiĭ ologĭ, uniĭ ciungĭ şi în fine care maĭ de care maĭ sluţĭ.

CĂTRE CITITORI

Anunţăm pe cititoriĭ noştri că vom publica orĭ-ce articole interesante privitoare la călătoriĭ saŭ vânătorĭ, în ţară saŭ străinătate, ce ne vor fi trimese.

Articolele, scrise pe o singură parte a hârtieĭ, în scrisorĭ francate, vor fi adresate direcţiuneĭ **«Ziaruluĭ Călătoriilor»**, *strada Brezoianu, 11, Bucureştĭ.*

TESAURUL DIN MUNȚII STÂNCOȘI

FRIGURILE AURULUI

Dacă ar fi posibil să se organizeze un fel de *referendum* între bravii pe carĭ frigurile auruluĭ i-aŭ târât în viața de aventurĭ, s'ar putea constata că cea maĭ mare parte din eĭ au regretat enorm că și-aŭ părăsit căminul părintesc.

Ceeace îndură un miner care pornește în scopul de a se îmbogăți, trece peste dragostea care îl îndeamnă să apuce pe acea cale. Dar încercările fără isbânzĭ ale unuĭ explorator cuprins de frigurile auruluĭ nu-ĭ descurajează activitatea.

Il îndreptățește să fie așa exemple glorioase și speră fără încetare ceea-ce nu e de sperat.

Uită miile de camarazĭ morțĭ de mizerie, morțĭ de foame, morțĭ de sete și nu se gândește decât la rariĭ aleșĭ carĭ au descoperit un Pactol, după o serie lungă de căutărĭ infructoase.

Și, desigur, cazul unuĭ sexagenar care a pus mâna pe un tezaur de o bogăție fabuloasă, după ce a suferit treĭ-zecĭ sau patru-zecĭ de anĭ toate neajunsurile soarteĭ, este minunat a-les spre a înflăcăra ardoarea debutanților.

Vom povesti aci acest caz.

Acum douĭ sau treĭ anĭ, un miner cu numele Stewart, descoperea la poalele Munților Stâncoșĭ, la o distanță mică de canalul Portland, adică în extremul Est al continentuluĭ american, importante gisemente metalifere.

Noutatea se răspândea cu repeziciunea fulgeruluĭ. Și în maĭ puțin de un an după descoperire, se fondase deja un oraș în centrul acestor gisemente, luând numele de Stewart-City.

Și deodată, ca o frenezie puternică, cuprinse pe toțĭ. Un miner, Lade, bine cunoscut pe coasta Pacificuluĭ ca prospector și căruia până atuncĭ nu-ĭ surâsese norocul, descoperise, se zicea, la câteva leghe de tânărul oraș, un munte de aur!

Natural, noutatea fu primită întâĭ cu scepticism. Un munte de aur! Mina cea maĭ bogată din lume! Noul Eldorado al secoluluĭ al XX-lea! De sigur că Lade exagerase importanța descoperireĭ luĭ!

Ingineriĭ guvernuluĭ canadian fură însărcinațĭ să deschidă o anchetă și, în toate câmpurile miniere din Columbia Britanică, din Statele-Unite și chiar din Alaska se aștepta cu nerăbdare raportul oficial, înainte de a porni la drum spre Bitter-Creek. Către sfârșitul ierneĭ din 1910 — se vede că vorbim de evenimente cu totul recente — ingineriĭ, după ce se întoarseră din această regiune, nu putură să-șĭ ascundă zăpăceala. Și înainte ca eĭ să-șĭ depună raportul către guvern, se înțelese că noutatea nu era exagerată, că filonul descoperit de Lade era de maĭ mulțĭ metri și că toată valea Bitter-Creek-uluĭ era, ca să zicem astfel, un imens depozit de aur!

Gold fever-ul, frigurile auruluĭ, isbucni de odată în tot Estul Canadeĭ și al Statelor-Unite cu o intensitate extremă. Orașe se depopulară, ca prin vis, și echipagiile vapoarelor ancorate în porturile acelorașĭ regiunĭ dezertară în masă. Chiar Stewart-City, care era foarte mândru că număra deja patru miĭ de locuitorĭ, pierdu treĭ sferturĭ în maĭ puțin de două lunĭ!

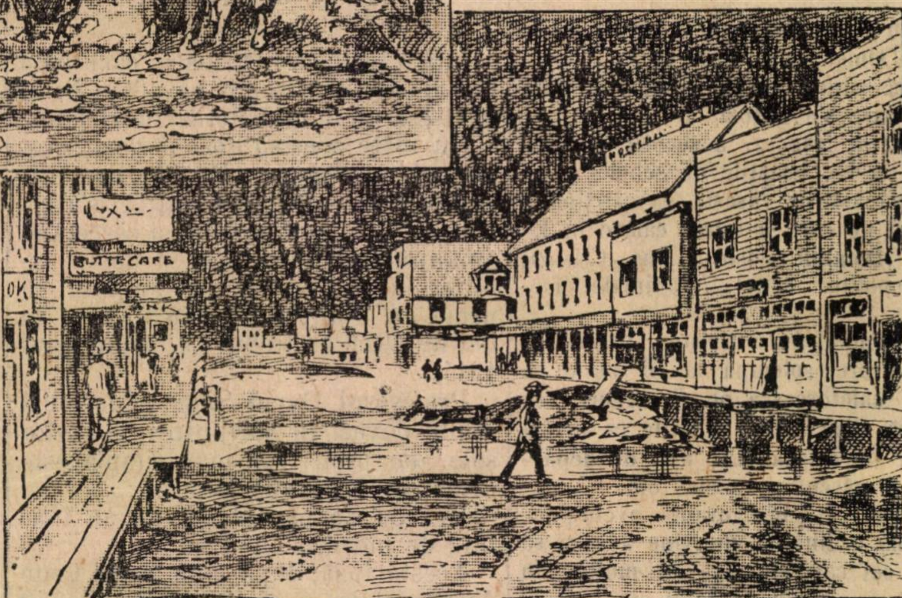
Un exodiu formidabil, care amintea pe acela din 1849, când miĭ de emigranțĭ porniseră la drum pentru cucerirea bogățiilor din California, se organiză repede. Din Canada orientală, din New-York, din Europa chiar, căutătoriĭ de aur alergau.

Vor ajunge la timp să pună mâna





Spre a pune stăpânire pe locul ales, e destul să înfigĭ un par.
Cel maĭ luxos restaurant întâlnit în cale de căutătoriĭ de aur.



Strada principală din orașul Stewart.

pe tezaur? Speranţa îĭ împingea înainte.. Şi porturile vecine cu Bitter-Creek n'aveau vapoare spre a transporta pe toţĭ căutătoriĭ de aur la Stewart, prima etapă spre noul Pactol.

Neezitând să plătească de zece orĭ maĭ mult preţul normal al loculuĭ, să cumpere de zece orĭ cât valora un echipament de prospector, gata să înfrunte trecerea gheţarilor inaccesibilĭ, un mare număr din aceştĭ aventurierĭ sosiră efectiv prea târziu.

Primiĭ sosiţĭ puseseră stăpânire pe cele maĭ bune gisemente, şi enorme bogăţiĭ se formară la Bitter-Creek în timp de câteva lunĭ. D. Lade, vagabondul de erĭ, vându una din concesiunile sale cu 100.000 dolarĭ, maĭ mult de o jumătate milion de leĭ!

Un alt prospector, venit la timp, realizase un milion şi un sfert de leĭ! Alţiĭ îşĭ dăduseră concesiunile la diferite sindicate de capitaliştĭ pe sume variând între 400.000 leĭ şi un milion.

Cum voiţĭ ca în faţa unor asemenea cifre frigurile auruluĭ să nu continue a face victime?

Fără să căutăm a face reclamă câmpurilor aurifere de la Bitter-Creek, trebue să spunem însă că ele pot să furnizeze tinerilor energicĭ bune ocaziunĭ de a se îmbogăţi.

Maĭ trebue însă să adăogăm că bogăţia nu se găseşte numaĭ în pământ. Pentru un miner care descoperă un pactol, se socoteşte zece comercianţĭ şi 20 meseriaşĭ carĭ fac avere *pe lângă* mină!

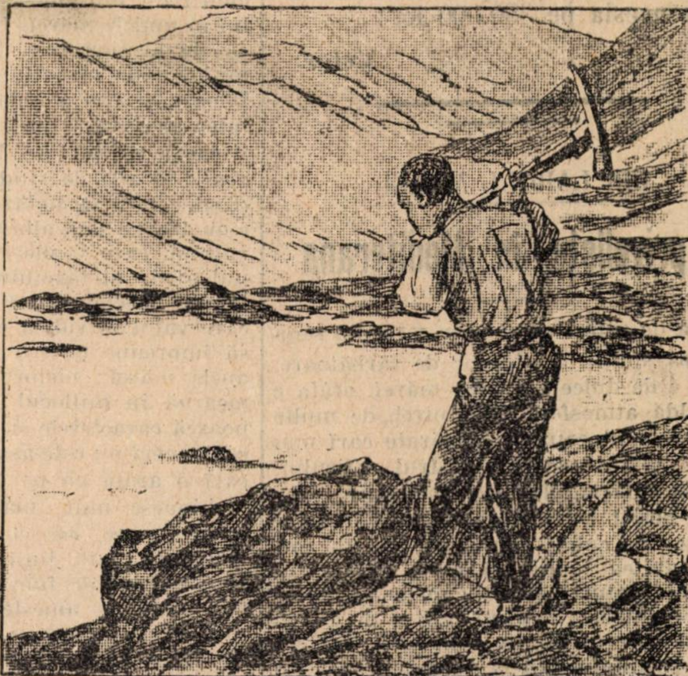
rieuluĭ, unde un inginer francez foarte experimentat, d. Felix Charlaix, descoperise gisemente importante. Aveam atuncĭ ca bucătar un sârguitor Martinichez, anume August Marengo.

Eĭ bine, am aflat de curând că îşĭ vânduse şorţul spre a instala o distilerie în vecinătatea minelor. Cultivă trestia de zahăr, transformă melasa în rom, pe care il vinde minerilor cu două sau treĭ sute la sută câştig! Şi e hotărît să se întórcă în scumpa luĭ ţară, Martinica, bogat acum!

Am cunoscut în Guiana olan-

corat la Paramaribo, un chintal de... cârnaţĭ de Lyon, pe care il grămădi într'o pirogă.

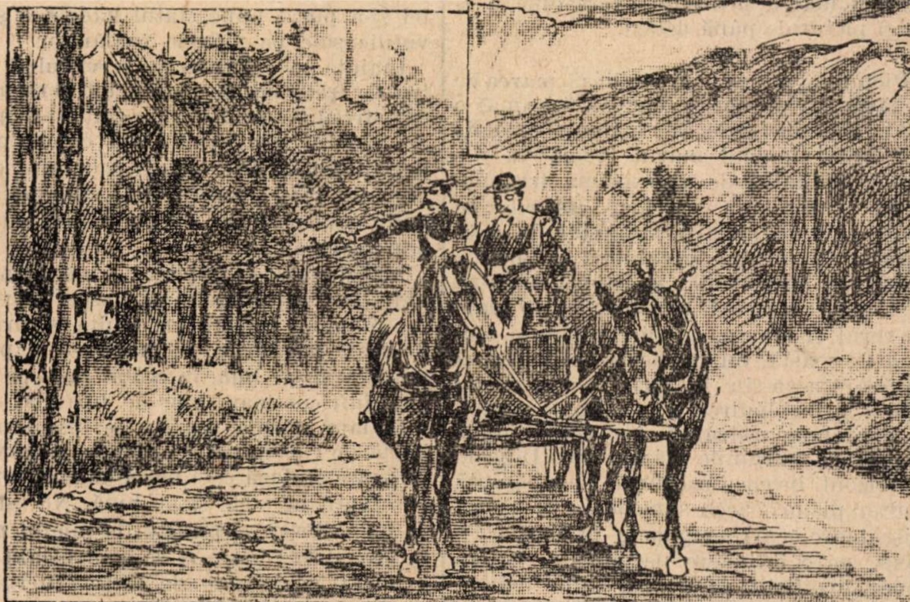
Norocul făcu să ajungă pe câmpurile aurifere cu cârnaţĭ proaspeţĭ, vânzându-ĭ acolo cu *cincĭ-zecĭ de leĭ livra*, realizând astfel peste toate cheltuelile, un beneficiu de 6000 leĭ, cu care sumă cumpără o fermă. După doĭsprezece anĭ era milionar.





Va descoperi cu târnăcopul preţiosul metal?

Căutătoriĭ de aur au trebui să treacă gheţarĭ imenşĭ.



O simplă cutie pe arbore servă de... «biuroŭ de poştă».

Iată un alt caz a căruĭ autenticitate o garantez. Un Corsican care îşĭ încercase norocul în câmpiile aurifere ale Coloraduluĭ, fusese victima uneĭ exploziunĭ de dinamită care îl sluţise pentru toată viaţa. Fără să se descurajeze, îşĭ consacră economiile spre a face un han în plin deşert, aproape de un isvor care servea ca punct de reper al caravanelor de căutătorĭ de aur.

Intr'o zi un om veni la han şi spuse că a descoperit o mare bogăţie în munte. Dacă n'ar fi sosit la timp în oraşul cel maĭ apropiat spre

Şi îmĭ amintesc acum, cu privire la aceasta, de o mulţime de lucrurĭ. Acum 15 anĭ autorul acestor rândurĭ fusese cuprins chiar el de o criză de *gold-fever* în pădurile virgine ale Dadeză pe un tânăr francez care, licenţiat înlitere, s'a gândit să-şĭ fructifice economiile — o mie de francĭ cel mult! — în chipul următor: cumpără pe bordul unuĭ vas francez, an-

a'şi face declaraţia la *registar-office*, alţi proprietarĭ ar fi putut să-ĭ fure descoperirea.

Şi atuncĭ el propuse d-luĭ Pascal Tinto, corsicarul, următorul ciudat târg: dacă îĭ dă un cal, îl face coproprietar al mineĭ.

Afacerea se încheie. După maĭ puţin de o lună, prospectorul îşĭ vindea concesia pe 350.000 leĭ!

Vetor.

DIN LARGUL MĂREI

O privelişte în Mediterana

Ziua de astăzĭ are în aer ceva din seninătatea sfântă a zilelelor de sărbătoare, atâta e de dulce culoarea măreĭ, atâta e de caldă atmosfera. Mă întreb de multe orĭ carĭ sunt cauzele adevărate carĭ pun pe întinderea măreĭ albastrul safiruluĭ, verdele smaraldului sau varietăţile sidefiĭ ale perleĭ. Sunt atâtea mistere în acest amestec de culorĭ şi nuanţe, atâtea corpurĭ, atâtea luminĭ şi raze, atâtea bogăţiĭ ale natureĭ, pe carĭ nu le poate urmări si înţelege spiritul nostru de cât în lungul observaţiilor necontenite. Tabloul ce ni se înfăţişează la răsăritul soareluĭ pe cer senin curat, fără pic de nour, are căldura mistică a uneĭ priveliştĭ de răsărit, pe un cer inundat în praf de purpură, sfâşiat deasupra orizontuluĭ cu gene subţirĭ de nourĭ, printre carĭ razele auriĭ se strâng în mănunchiurĭ de lumină ca nişte curcubee aprinse. Şi amurgul sângerat, zare de luminĭ palide, foc de aur topit pe valurĭ, apoteoză de strălucire care-şĭ pierde lumea de raze în pacea sereĭ care se aşterne, —şi nopţile de lună plină, cu oglindirĭ fermecătoare în adâncul undelor pline de vrajă si jocul de valurĭ albastre, cu creştete pline de minunĭ şi frumuseţe, asa cum graiul nu poate să le spună, nicĭ lira să le cânte şi nicĭ penelul maestru să le zugrăvească cu desăvârşita lor comoară de poezie şi farmec.

Pe o zi caldă întinderea măreĭ e maĭ albastră ca de obiceĭ, pe o temperatură ridicată culoarea devine de un intens albastru, din cauza corpurilor numeroase ce compun apa măreĭ; albastrul trece în verde, în regiunĭ cu fundul neted şi aproape de coastă. Şi pe lângă înclinarea razelor de soare, vecinătatea coastelor calcaroase, cretoase ma ales schimbă reflexele măreĭ în ttonurĭ deosebite. Cerul prin imaginile bolteĭ sale albastre sau nourilor, care pătează întinsul săŭ ţinut, amestecă în undele măreĭ culorĭ şi reflexe ciudate, de la albastrul cel maĭ cald şi dulce, până la negrul de catran lucitor sau albastrul cel maĭ intens de lavandă. O explicaţie ştiinţifică, ne spune că apa măreĭ primeşte razele roşiĭ din spectrul lumineĭ solare şi emite raze albastre. Sunt fenomene de transparenţă sau de fosforescenţă, carĭ de asemenea măresc nesiguranţa acestĕĭ probleme a culorilor măreĭ, totuşĭ s'ar putea spune în câteva cuvinte, ca pictoriĭ maeştriĭ carĭ se întrec să ne arate marea ca cea maĭ desăvârşită operă de luminĭ şi imaginĭ a natureĭ, sunt: *Cerul, soarele, undele şi fundul măreĭ.*

Zugrăvirea artistică a tablourilor marine, este dar o cestiune de cunostinţă a stărilor deosebite ale acestor patru elemente. Pictorul marin trebue să aprofundeze mult si amănunţit psihologia realităţeĭ, în toate arătările de umbră aşa cum reese din amestecul soareluĭ si ceruluĭ în undele măreĭ. Imaginaţia şi technica de a reproduce tabloul numaĭ prin mijloace de invenţiune, nu sunt îndestulătoare pentru a reda pe o pânză majestatea grozavă a furtuneĭ sau dulcea înfăţisare a măreĭ line. Nu ajung noptĭ de veghe si zile de studiu îndelungat până când ochiul să hotărască în închipuire, cum trebue pus albul spumeĭ pe fruntea valuluĭ, care se pleacă mângâetor pe sânul auriu al ţărmuluĭ, cum trebuesc întrunite efectele unuĭ vârtej ameţitor, în care valul se ridică gemând spre cer, ca să împreune pentru totdeauna zarea cu apele măreĭ; pictorul marin, trebue să meargă în mijlocul furtuneĭ, ca să cunoască caracterele şi culorile natureĭ mâniate, căcĭ nu este aşa de bizară, cum şi-o carĭ o arată ca pe un învălmăşag de închipuesc uniĭ maeştri aĭ peneluluĭ, stâncĭ negre, cer si mare înfăşurate în vălurĭ de ceaţă, liniĭ de orizont pierdute, nemărginire de fum si vârtej, în grozăvia căruia se amestecă o pânză spânzurată de un catarg, o mână plutind lângă un butoĭ sfărâmat şi valurĭ încărcate de alb, negru şi ultramarin. Se istoriseste că maestrul recunoscut fără seamă în mânuirea nuanţelor tablourilor marine, Jules Vernet se legă de un catarg, pe vasul care-l purta pe valurĭ, ca să poată observa în toate amănuntele sale o groaznică furtună; numaĭ asa se explică puterea cu care genialul artist stiu să împace toate capriciile arteĭ cu detaliile grandioase ale natureĭ, ca să dea despre mare, cea maĭ desăvârşită expresiune a opereĭ picturale până astăzĭ.

Pictorul care vede si studiază marea de la ţărm, va ajunge să cunoască numaĭ o parte din misterele ce alcătuesc arta de a zugrăvi tabloul marin, adică va dobândi abilitatea de a exprima transparenţa si miscarea undelor, efectele de soare şi lună asupra câmpuluĭ de apă, caracterele ceruluĭ în calmurĭ şi timpurĭ apropiate de furtună, va şti să unească o stâncă, un castel, o ruină, sau o plaje cu cerul şi marea, ca să combine o marină de coastă, nu va face însă de cât să desăvârsească în lucrărĭ, carĭ deprind ochiul şi închipuirea cu realitatea măreĭ, pe o regiune restrânsă, închisă de toate părţile de marginile orizontuluĭ. Dincolo de orizont, începe însă lumea necunoscută multor pictorĭ, acea sumedenie de valurĭ mişcătoare, carĭ se gonesc în largul imens, pe o întindere necuprinsă, ca un popor însufleţit de dragul altor orizonturĭ maĭ bogate.

Acolo, în vaetele stâşiettoare ale vântuluĭ, sub cerul întunecat şi negru, se începe şi sfârşeşte drama fioroasă a furtuneĭ; fiecare val e o fiinţă necăjită cu suflet şi viaţă, cu înfăţişare definită, fiecare colţ de nour păstrează bine caracterul furieĭ ce sfâşie natura, culoarea măreĭ nu e un văl nesfârşit de aburĭ, toată firea e hotărâtă şi ochiul deosebeşte bine adevăratele detaliĭ carĭ compun opera estetică a furtuneĭ.

Mă uit la văile largĭ ce se deschid în calea noastră între valurĭ şi rămân adâncit pe gândurĭ sub dulcea înfiorare a crestelor albe, ce răsar pe această câmpie de safir, ca nişte crizanteme desfăcute, abia de curând înflorite.

PE COASTELE AFRICEI

Suntem în vederea capuluĭ Bon, de pe înălţimile căruia, ochiul sângerat al faruluĭ ne priveşte cu prietenie, ascunzându-se din când în când sub pleoapa eclipseĭ de 55 secunde.

Sunt cuprins de o dulce melancolie, ce simt că mi se strecoară în suflet ca un parfum pe care îl miroşĭ cu nesaţiu, ştiind că îţĭ face bine. Pe fereastra întredeschisă a salonuluĭ, se revarsă în liniştea nopţeĭ, câteva note tremurătoare dintr'o melodie tristă; comandantul ţese pe strunele mandolineĭ visurile sale depărtate.

După câteva acordurĭ, ofiţeriĭ unesc glasurile lor cu gingaşele sunete ale mandolineĭ şi cântecul coruluĭ răsună plin de armonie, din ce în ce maĭ blând, maĭ rugător, ca o cântare de orgă.

Sub bolta albastră, brodată cu fluturĭ de aur, cu aripĭ scânteetoare de luceferĭ, în această pace infinită, cântecul coruluĭ mă ţintueşte de punte, îmĭ ridic fruntea spre cer şi pare că mă găsesc într'o măreaţă catedrală. Gândesc la ţara mea şi la aĭ meĭ.

Dar cântecul sfârşeşte, clopotul sună miezul nopţeĭ, unul dintre ofiţerĭ ese la cuart, comandantul întrerupe firul viselor sale suind pe comandă, spre a releva farul travers cu vasul.

Comandantul este o fire de om aleasă şi cu bună ştiinţă în meseria sa. Serviciul nostru maritim a ştiut să atragă în totdeauna pe vasele sale, elemente foarte de seamă din marina militară şi numaĭ astfel şi-a putut pune statul nădejdea şi avuţiile sale pe mânele românilor.

Inainte la înfiinţarea serviciuluĭ nostru de transport pe mare, tot personalul era străin şi vasul era un colţ cosmopolit de pământ românesc; sub cutele pavilionuluĭ românesc auzeaĭ echipajul compus din toate namurile, vorbind câte limbĭ sunt pe lume, căcĭ românul nu era bun marinar.

Astăzĭ, dela comandant până la marinar, toţĭ sunt românĭ şi vasele serviciuluĭ maritim navigă cu multă siguranţă pe toate timpurile, în mare, ca şi pe ocean, pe mare lină, în ceaţă, ca şi pe cele maĭ înfricoşetoare zile de furtună.

In larg, poziţia vasuluĭ se înseamnă pe hartă de câteva orĭ pe zi, prin observaţiĭ de soare şi dacă este nevoe noaptea, prin observaţiĭ de stele şi de lună. Nu este zi să nu se însemne punctul la miezul zileĭ, la ceasul 12; peste zi se controlează din moment în moment de către ofiţerul de cuart, deviaţia magnetică, pentru ca să se ştie bine drumul ce trebue urmat.

In călătoria aceasta, e o întrecere între noĭ, ofiţeriĭ aflaţĭ pe bordul vasuluĭ pentru practica navigaţieĭ, ca să vedem sfârşitul observaţiilor ce facem în timpul zileĭ. Sfârşitul pentru mine este determinarea exactă a uneĭ poziţiĭ în mare, cu elementele bine definite, adică soarele, să fie bine vizibil, spre a se măsura unghiul

înălțimeĭ sale la orizont cu precizie, cronometrul însoțit de o bună valoare de corecție, spre a putea avea ora la meridianul origine, fie el Greenvich saŭ Paris, orizontul clar ca un fir întins deasupra apeĭ, pntru ca imaginea soareluĭ săĭ atingă deslușit linia și împrejurările matematice ale observațieĭ dintre cele maĭ favorabile.

Zilele toate ce am trecut în Mediterana, aŭ fost bune de observat și bietul soare nu a scăpat o săptămână întreagă de noĭ; la momentele hotărâte îl luam la ochĭ cu sextantul, nedeslipitul aparat făcător de minunĭ al marinarilor și scăldându'ĭ imaginea prin valurĭ, ne strângeam datele de calcul și determinam în tăcere punctele călătorieĭ vasuluĭ nostru pe mare.

Pentru toțĭ aceia carĭ nu pot să cunoască toate amănuntele arteĭ de a naviga pe mare, este bine să se știe că vasele noastre de comerț, merg maĭ riguros pe mare, chiar de cât multe vase de războiŭ, care trebuind să îndeplinească alte cerințĭ al instrucțiuneĭ militare navale, răpesc navigațieĭ multe din momentele sale de liniște și calcul.

Corăbiile, străbunele pasărĭ plutitoare ale vasuluĭ cu aburĭ de astăzĭ, întind în aer aripele de pânză și duse de vânt, nu îșĭ controlează drumul decât prin stele și busolă.

Câte vase de comerț cu aburĭ din societățile străine de transporturĭ pe apă, nu navigă numaĭ cu o bună busolă, un aparat de arătat iuțeala vasuluĭ, adică locul metalic și foarte puține observațiunĭ astronomice;—dar câte naufragiĭ sinistre nu vin să îmbogățească cartea neagră a dramelor maritime, lista nesfârșită de catastrofe omeneștĭ, pe care o cercetează și o dă la lumină în fiecare an „Biroul Veritas“.

Vasele noastre aŭ lumina științeĭ moderne și comandanțiĭ sunt necontenit atențĭ pentru preciziunea călătorieĭ, așa cum se cade să fie elementele marineĭ noastre de războiŭ, care se poate mândri cu ofițeriĭ săĭ.

Un grec bogat din Smirna, îmĭ spunea odată, că deși costă maĭ eftin pe unul din vapoarele străine, ca să facă călătoria Constantinopol-Constanța, totușĭ el merge totdeauna cu „Regele Carol“ pentru că acolo e un maior de marină, care conduce vasul cu o dibăcie rară și îl mânuește în porturĭ ca o jucărie.

Dacă în larg ,mersul vasuluĭ pe mare este așa de riguros, la coastă e și maĭ îngrijit. Toate farurile se recunosc, și față de lumina saŭ poziția turnuluĭ lor, se înseamnă pe hartă toate punctele unde se găsește vasul.

In drum toate merg ca piesele unuĭ ceasornic. Barometrul ne arată timpul, hărtile ne arată locul unde ne aflăm și unde mergem, cărțĭ numite piloțiĭ măreĭ, ne spun capriciile măreĭ și vânturilor în regiunea unde navigăm, busola ne arată drumul ce urmărim față de nord saŭ numărul milelor străbătute. Ofițeriĭ fac, unul după altul, serviciul de patru ore (cuart) în care timp aŭ grija drumuluĭ ce se urmează, veghiază în depărtărĭ, ca să descopere luminele vaselor ce călătoresc în vederea lor și vestesc pe comandant, despre toate evenimentele principale carĭ cer chemarea uneĭ persoane maĭ experimentate în deslegarea lor.

In acelaș timp mașina răsucește mereŭ pe axul eliceĭ, firul drumuluĭ urmat. La gura căldărilor, carĭ daŭ aburĭ mașineĭ, fochiștiĭ desbrăcațĭ la piele, înfășurațĭ în lumina roșiatică ce o aruncă para de jeratec de pe grătare peste dânșiĭ, aruncă cu lopețile bulgăriĭ de cărbunĭ, să întreție focul; căldura îĭ înăbușe, sudoarea le curge neagră pe fruntea acoperită de praf, făcându-șĭ drum în șiroae pe piept și pe umerĭ. Ochiĭ abia le sticlesc în orbite, dințiĭ le strălucesc albĭ ca fildeșul curat, răsuflă din greŭ stergând sudoarea de pe frunte, pe când o boare răcoroasă străbate prin capacele de tiraj, însuflețindu-le ființa.

Pe timp răŭ aerul de la căldărĭ te omoară, te îneacă, maĭ covârsitor ca nicĭodată. Oameniĭ suferă în legănarea vasuluĭ, abia putând să maĭ toarne în focare cărbuniĭ ce trebuesc, apa joacă în căldărĭ isbită de perețĭ în toate părțile, mecaniciĭ abia se țin în fața deschizătoruluĭ de aburĭ, ca să micșoreze din când în când iuțeala, spre a nu suferi vasul și elicea în jocul greoĭ al balansuluĭ.

Toțĭ oameniĭ, marinarĭ, fochiștĭ, ofițerĭ și comandant, lucrează pe un vas ca într'un organism, cu funcțiunĭ bine determinate: de conștiința și experienta lor se leagă destinul bogățiilor ce țara le trimete pe vapoarele de marfă în lume și sumedenia de viețĭ ce se preschimbă în fiecare zi pe pasagerele linieĭ noastre maritime.

Dumnezeu ne păzește de nenorocirĭ: ochiul săŭ binefăcător a veghiat peste priceperea oamenilor și a ținut totdeauna averea țăreĭ departe de dezastre și peire; — nu avem până astăzĭ nicĭ un naufragiu printre vapoarele noastre, de când avem personal român și comandanțĭ din marina de războŭ.

SPRE GIBRALTAR

Se zărește în păejenișul depărtăreĭ uscatul. Stâncile negre amestecă colțurile lor uriașe prin negura vânătă a ceruluĭ, înălțând din limpezimea măreĭ marginile Capuluĭ Gata.— M'am întins pe un capac de magazie și lăsându-mĭ capul leneș pe o mână, pare-că plutesc într'o boare caldă, parfumată din când în când cu miresme de la țărm.

Privirea mi se oprește pe netezișul albastru al apeĭ, care poartă în liniștea eĭ o taină adâncă și nepătrunsă. —O droae de marsuinĭ sar ca niște săgețĭ prin apă ca să ajungă în calea vasuluĭ nostru; s'aŭ apropiat și se joacă pe lângă prova vasuluĭ. Alergăm să privim mișcările lor iuțĭ și sprintene. Sunt grașĭ ca niște cimpoaie umflate, negriĭ și lucitorĭ, pe corp, pătațĭ cu alb și mișcă cu putere aripile și coada, săltând maĭ în sus saŭ maĭ adânc îndreptându-se într'o parte sau alta, cu iuțeală uimitoare. Sunt veselĭ și sar pe lângă vas ca pe lângă un prieten maĭ maĭ mare. Jocul lor prin unde, lenevit de căldură, pare însă molatec, nu-ĭ vioĭ ca jocul marsuinilor din Marea Neagră. In apele recĭ ale acesteĭ mărĭ, marsuinul se resfață, îmbrăcat în haina groasă de grăsime ce îl acoperă și sare prin valurĭ ca o nălucă, descriind în aer curbe frumoase.

Fugițĭ departe de acești lacomĭ inimicĭ, popoare de moluște timide ce împânzițĭ adâncul mărilor; turma a eșit la vânătoare și din dulcea voastră pradă, va face grozavul eĭ ospăț în câteva clipe.

Mâine monștriĭ vor sălta maĭ vioĭ și veselĭ ca în totdeauna, după un ospăț bogat din corpurile voastre moĭ și fragede.

Câtă luptă de viață în această nemărginită și necuprinsă împărăție a măreĭ. In apa aceasta se amestecă într'una, calciul, cadmiul, strontul, oxigenul, azotul, hydrogenul cu clorul, sodiul, magneziul, sulful și fosforul, ca să dea naștere esențeĭ aceluĭ *mucus marin*, care unește în tr'ânsul germenele și principiile viețeĭ marine. Din această esență gelatinoasă, generează și se transformă miile de infuzoriĭ spre a forma lumea infinită de popoare marine: la acest lapte dătător de viață se hrănesc colpodele și moluscele, crustaceele armate cu dințĭ și picioare tăioase, invisibiliĭ polipi și delicatele meduze, terminându-șĭ în tăcere fibrele subtirĭ ce învălue trupul, cu toată structura și organele ce le alcătuesc menirea în viața și destinele natureĭ. (Michelet-La Mer).

Iată enigma originelor lumeĭ și viețeĭ, generațiune spontanee nesfârșită și bogată, materie de însuflețire minunată, care se transformă necontenit din germenĭ fără seamă, în organisme puternice, dominând întinderea și adâncul apelor măreĭ.

Și nu e maĭ uriașă luptă, maĭ nesfârsit sbucium, maĭ grozavă intrigă și maĭ desăvârșit amor, ca în sufletul acesta plin de mister și melancolie, ca în acest adânc abis de ape, senin ca o mamă iubitoare și necăjit până dincolo de marginile închipuireĭ; războiul se desfășoară în întunerecul nopțeĭ surd și fioros, pirațiĭ sfâșie cu colțiĭ lor prada, iar pe lângă eĭ trec în călătorie, nevăzute, popoarele de infuzoriĭ, pătând noaptea măreĭ cu strălucirĭ minunate; — ele străbat apa ca o cale de lapte, mergând într'o climă maĭ bună, într'un loc luminat, ca să verse germeniĭ uneĭ lumĭ nouĭ, pe urmele celeĭ dispărute.

Dar această fecundație are vreodată un sfârșit? In sânu măreĭ, meduza îșĭ joacă încă cu grațiozitate figurile serpuitoare, moluscele poartă încet carul de sidef lucitor, cyclostomiĭ auriĭ îmbogătesc culorile cu raze și luminĭ și amfibiile, sirene sensitive, înfiorează tăcerea cu strigătele lor de dragoste aprinsă, gonind pe soțul decăzut, urmărind pe bărbatul cuceritor și plin de pasiune pentru dragostea sa.

Ca și în lumile pământeștĭ, în care însuflețirea forțelor de viață, se curăță prin acele curente de moarte, ce străbat omenirea la epocĭ destinate să premenească neamurile, în lumile oceanice, bande de peștĭ voracĭ cutreeră marea de la un capăt la altul, regenerând rasele lor și micșorând animalculelor numeroase nesiguranța vieței în acest haos de apă și astfel fecundația continuă, lumea marilor desfășoară înainte pânza nemurireĭ sale.

Intâlnim un contratorpilor englez, vopsit peste tot ca ceața sau fumul subțire, ca să poată să-șĭ piardă formele în depărtare, făcându-se una cu apa, când este urmărit sau merge să recunoască o forță inamică.

Scoborâm pavilionul și salutăm la trecerea acestuĭ vas de războĭ pe dinaintea noastră. Ni se răspunde, scoborându-se pavilionul englez odată.

Mă cuprinde o bucurie copilărească gândind că voi vedea la Gibraltar escadra engleză a Mediteranei, căci în adevăr este o minune grandioasă, — o flotă de opt cuirasate, patru crucişătoare şi opt contratorpiloare.

Ne apropiem de canal. De o parte, stânca engleză se întinde în mare ca un uriaş tolănit pe brânci peste faţa apei, iar pe de alta ţărmul marocan îşi porneşte din scobitura coastei, marginile capului Ceuta, lăsând să se împreune în undele albastre ale Gibraltarului, nemărginirea Oceanului Atlantic cu apele calde ale Mediteranei.

Imi închipuesc apele scăzute, printr'un fenomen de evaporare sau imensă scurgere şi pare că văd Spania unită cu Marocul, Mediterana închisă de toate părţile, Dardanelele şi Suezul porţi ferecate, dinaintea cărora mesagerele şi grânarele noastre uriaşe, ar gâfâi în neputinţă de a trece graniţele stâncoase ale uscatului.

Şi ştiţi cât ar trebui să scadă Mediterana? Numai cu 1000 de metri (Vivien de Saint-Martin).

Bălănescu-Danubian.

MORFINISMUL

Cu cât un organism este mai fin cu atât mai lesne se poate strica ori cel puţin sminti. Acest lucru se adevereşte mai cu seamă la creerul omenesc, ajuns in seria animalelor la cea mai mare precauţiune. E drept tot odată că pricinile cari îi pot fi dăunătoare nici odată poate n'aŭ fost mai numeroase ca în veacul nostru. Lipsuri şi boale, grijî şi desilusii, surmenaj şi frica zilei de mâine, toate le întruneşte cu belşug veacul nostru.

De acestea toate, se resimte cu prisos creerul omenesc. Această resimţire se arată printr'un fel de lipsă de forţă vitală, o slăbiciune asemănătoare cu o semi-moarte, o lâncezeală de care organizmul caută să scape cu ori-ce preţ.

Că nici veacurile trecute nu eraŭ tocmai scutite de asemenea stări nervoase, e dovadă vestitul monolog al lui Hamlet, pe care Ball îl citează: ,,A fi ori a nu fi, iată întrebarea. A muri, a dormi; a dormi, poate a visa. Cine ar mai suferi toate nelegiuirile vremei, nedreptăţile apăsătorului, batjocora celui îngâmfat, chinurile unei iubiri despreţuite, lungile termene ale procedurei, obrăznicia celor mari şi josnicele înfrângeri ce meritul răbdător sufere de la omul fără inimă, când printr'o străpungere ar putea căpăta liniştea? Cine ar voi să mai poarte toate aceste greutăţi, să asude, să geamă sub poverile unei vieţi chinuite. Dacă ar lipsi groaza de ce va fi după moarte. Acest locaş de unde nimeni nu s'a mai întors?"

Da, asemenea lucruri aduc o slăbire de nervi pentru care numai moartea pare a fi alinătoare. ,,O străpungere de pumnal şi s'ar pune capăt tuturor acestora". Ei bine în veacul nostru prin o simplă împunsătură fără a căşuna moartea, imediat îţi aduci alinarea şi liniştea sufletului zbuciumat. Aceasta se face prin vestita seringă a lui Pravaz; cu ea cel chinuit de melancolie îşi face sub piele o injecţie cu morfină, şi, ca prin farmec, toate relele şi neajunsurile nu se mai simt; omul capătă vioiciune şi veselie, lumea nu mai pare atât de nedreaptă, soarta atât de crudă... Dar apoi vai!

Morfina e un alcaloid scos din opiŭ. Popoarele orientale, mai ales Turcii, sunt mari consumători de opiŭ, ei îl iaŭ sub formă de hapuri de la cinci până la zece centigrame. Am spus altă daiă că omenirea a simţit şi simte nevoe de excitante; religia lui Mahomed opreşte a bea vin, de aceea urmarea firească e de-a alerga la un excitant neoprit de profet, acesta-i opiul.

Cei bogaţi iaŭ opiul după masă împreună cu cafeaua, pentru cei săraci sunt în Stambul, cafenele cu lăiţi de jur împrejur. Ca ori-ce excitant, la început produce o aţâţare plăcută, dar trebuind mereŭ să mărească dosele, nenorocitul se otrăveşte pe încetul şi ajunge la toropeală, prosteală şi la uciderea organizmului.

In China, în Malesia etc., nu se mănâncă opiul, ci se fumează. Cu toată vechimea imperiului ceresc, acum câte-va sute de ani, opiul era întrebuinţat numai de clasele bogate; pentru popor este aspru oprit. Englejii însă, cultivându-l în Indii, aŭ reuşit a-l ieftenì şi a-l impune în China, în cât azi dă Englezilor vre-o 300 de miloane de franci pentru opiul primit. Urmările fumărei opiului sunt îngrozitoare şi mult mai primejdioase de cât ale beţiei.

La început opiul produce o stare de veselie, grijile dispar ca şi durerile trupeşti, pe urmă vine delir cu furie: insult, ţipă, ţipă şi sfarmă tot ce-i ese înainte.

Adesea pe fumător îl cuprinde adevărată nebunie şi ucide pe cine îi ese în cale. In China sunt cafenele, ca şi în Turcia, unde fumătorii de opiŭ se adună. De multe ori după un an de fumare omul pierde tot avutul, pe urmă începe să joace în cărţi, şi când nu mai are ce pierde îşi dă femeia şi copii, iar la urmă îşi joacă degetele de la mâini, pe cari le tae rând pe rând. Ajuns în asemenea hal fumătorul n'a mai duce mult şi moartea îl scapă de-o viaţă plină de zbucium.

Europenii însă, ca mai civilizaţi, aŭ găsit un mijloc mai scurt şi mai simplu spre a se bucura de înşelătoarele plăceri ale opiului, anume injecţiile cu morfină, un alcaloid scos din opiu. Morfina e otravă puternică, ea nu poate fi luată prin stomac, fiindcă strică pofta de mâncare, face vărsături şi-i cu totul neplăcută. Pe când luând'o sub formă de injecţii, cel ce şi le face simte chiar un fel de plăcere prin însăşi împunsătura făcută, deoarece morfina în cantitate anumită anesteziază imediat pielea.

Am spus că azi mai nu se găsesc oameni, cari să poată trăi fără de un excitant; cafea, ceaiŭ, alcool, tutun, morfină, etc., toate acestea sunt menite să aţâţe nervii. Oamenii de ştiinţă, artiştii, scriitorii şi literaţii sunt mai mult predispuşi pentru excitarea nervilor prin morfină. Intâiul efect al morfinei e un sentiment de fericire şi de mulţumire, grijî şi neajunsuri dispar ca prin farmec, simţi un prisos de viaţă, o vioiciune şi o trezire de spirit, inteligenţa însăşi pare mai vioae şi mai rodnică. Cu asemenea începuturi ademenitoare e vădit lucru că puţini mai pot scăpa de patima morfinei. Ca la orice excitant însă trebue mereŭ să se mărească dosa spre a avea efectele de la început, aşa că repede-repede morfinistul ajunge la doze înspăimântătoare, el ia într'o zi doze cu cari ar puta fi ucişi câţiva oameni nedeprinşi cu această otravă.

Respiraţia e une ori împedicată şi inima bate neregulat. De şi la început inteligenţa nu pare de loc atinsă, totuşi simţul moral e atacat îngrozitor: morfinistul cel mai inteligent şi cult minte, fură şi ajunge până la crimă. Efectele morfinei sunt îngrozitoare asupra întregului organism şi mai cu seamă asupra rinichilor, pe unde otrava este în mare parte eliminată. Cel puţin femeile ar trebui să se îngrozească de întrebuinţarea morfinei, cu toate acestea medicii din Paris spun că numărul morfinistelor e destul de mare, mai ales în clasele de sus, unde viaţa lipsită de ori-ce activitate, împinge la un fel de melancolie. Iată cum descrie Ball această manie. ,,Morfinomanul îmbătrâneşte repede. Amintiţi acest fapt femeilor cochete. Nimic nu stinge strălucirea feţei, cum o stinge această otravă. Ochii îşi pierd strălucirea. Faţa pare ca o mască fără expresie, pielea se îngălbeneşte şi capătă coloarea pământului, în fine zbârcituri acoper faţa înainte de vreme". Din pricina numeroaselor injecţii toată pielea trupului e plină de învârtoşări şi bolfe mari dese ori cât merele. La unii pielea trupului par'că-i de crocodil şi dese ori capătă tot soiul de buboae şi flegmonuri,cari une ori pricinuesc şi moarte. Unii morfinişti ajung de-o slăbiciune ne mai închipuită, par adevărate schelete ambulante, alţii nebunesc ori mor grabnic. Când morfinistul nu moare în scurt timp, atunci cade într'o prosteală, până ce la urmă moare de oftică ori de vre-o altă boală, care îl atacă mult mai lezne de cât pe ceilalţi oameni.

Morfinomanii aŭ adesea halucinaţii. Mulţi din ei devin cleptomani. S'aŭ dovedit femei cari fură de prin prăvălii pentru a-şi putea cumpăra morfină. Altele ajung cleptomane fără a avea nevoe: e o manie ca toate maniile, în care simţul moral şi cel de datorie dispare. Această otravă e destul de scumpă şi costă pe unii morfinişti între două şi trei mii de franci pe an. Am văzut că chiar în China patima opiului a început mai cu putere în veacul nostru; de asemenea morfinismul s'a început în Paris, Londra, Berlin şi toate oraşele mari numai de câteva zeci de ani, totuşi efectele sunt destul de simţite. In Paris un mare om politic ducea cu el siringa în consiliul de miniştri, spre a-şi putea face injecţii, când simţea nevoe.

Vina răspândirei acestei manii o pun unii în seama unor doctori cari prea lesne aleargă la proprietăţile morfinei; d. ex. un bolnav are nevralgii puternice, doctorul nu le poate linişti astfel, şi, spre ale alina, face o injecţie de morfină, a doua zi alta; dar bolnavul pe lângă alinarea durerei simte acea stare de fericire şi mulţumire, de care am spus mai sus. Astfel începe o bicinuinţa, şi omul face toate chipurilie să-şi procure o siringă şi morfină, cumpărate în secret, ori falşificând reţeta doctorului, saŭ cumpărând cu aceea-şi reţetă dela mai multe farmacii. S'a dovedit că o singură reţetă servise unui morfinoman ca să-şi procure o cantitate enormă de morfină. Pe lângă această clientelă a morfinismului, mai sunt toţi acei cari aŭ prilejul de a face bolnavilor asemenea injecţii. Acestia sunt doctoranzii, studenţii în medicină, surorile de caritate şi chiar gardiencele spitalelor. Inşişi doctorii, cari doar cunosc relele grozave ale morfinei, precum şi îngrozitoarele-i urmări, totuşi cad jertfa acestei manii.

Suprimarea ori lipsa morfinei e înfiorătoare pentru morfinişti. Cu toţii am avut poate ocazie să vedem cum se zbuciumă fumătorii când n'aŭ tutun Vorba lor obişnuită e că, mai bine să nu mănânce de cât să nu fumeze, şi fumătorii formează între dânşii un fel de sectă; fără să se cunoască, şi din ori-ce clasă ar fi, îşi fac, când e vorba de fumat, servicii reciproce.

Suferinţa celui lipsit de tutun e nimic faţă de suferinţa celui lipsit de morfină. Acesta e cu totul schimbat şi par'că un duh răŭ a intrat în el. Acea simţire generală de fericire şi mulţumire, care-l făcea să vază viaţa numai în bine, dispare pe neaşteptate; toate chinurile şi nefericirile iadului pare că-l sbuciumă şi-l ameninţă. Morfinistul, dacă nu şi-a făcut injecţie la vremea obişnuită, e sfădăuş, cârtitor, vede toate numai în răŭ, e un om nesuferit. La Stambul e vorbă necunoscută, când vrea să arate 2un om nesuferit: ,,ăsta-i un mâncător de opiu şi nu-l are". Suprimarea bruscă a morfinei aduce turburări grozave. Bolnavul e agitat, ţipă, strigă, geme şi năuceşte lumea cu vaetele lui. Alte ori are halucinaţii, nu poate dormi, iar alte ori suferă de somnolenţă. Dese ori se întâmplă turburări intelectuale foarte serioase, bolnavul are delir şi une ori e pornit spre sinucidere, de aceea trebue supraveghiat de aproape. Alte ori apar nevralgiile cari îl împinseră la morfină. Vederea e atinsă, bolnavul tresare la cel mai mic vuet. Unii aŭ accese epileptiforme, crize convulsive. La alţii, opt ceasuri după suprimarea morfinei, se observă atacuri de *delirium tremens*. Un tremur însoţit de delir puternic cu o agitaţie întinsă şi o furie extremă. Bolnavul sfarmă tot.

Cura obişnuită şi are poate da oare-cari resultate e micşorarea pe încetul a dosei de morfină, întărirea organismului cu tonice şi alte excitante mai puţin sricătoare, cum sunt: ceaiul, cafeaua, etc. Sunt însă bolnavi atât de pierduţi din pricina morfinei în cât medicina nu le poate da nici un ajutor. Aceştia nebunesc şi dese ori mor în cămaşa de forţă, ori organismul le e atât de slăbit în cât la o dosă oare-care de morfină, bonavul moare de odată. Tot organismul e distrus de această otravă, nici o celulă nu-i cruţată. Iar creerul e cu desăvârşire degenerat.

In Paris, încă de-acum douăzeci de ani, era un întreg comerciŭ, ba chiar arta bijuteriei se întrecea a da siringi cât mai perfecte şi mai luxoase, dându-le diferite forme.

Sub chipul de ,,necessaire", ori de port-ţigară, saŭ chibritelniţă. Unele sunt adevărate juvaeruri luxoase şi mici ca să poată fi ascunse lesne; doamnele şi domnii să le poată duce cu dânşii în adunări. La un moment dat, când simt puţină amorţeală ori lipsă de elocvenţă, se retrag lângă draperia unei fereşti, îşi fac împunsătura, şi toropeala se împrăştie ca prin farmec.

Am schiţat relele acestei boale spre a preveni pe cât cu putinţă un răŭ care începe să se introducă şi la noi. Mai bine zelul prea timpuriu spre a te apăra de-o primejdie, de cât prea târziŭ cum e cu alcoolismul. Să nu uităm că în veacul nostru de deprimare, existentele stăpânesc omenirea, şi cel puţin să le alegem pe cele mai puţin primejdioase.

Mai bine să suferim cele mai îngrozitoare nevralgii momentane, de cât să alergăm la siringa liniştitoare a doctorului, căci cel ce şi-a făcut întâia împunsătură poate zice vorbele marelui poet: ,,Lasciate ogni speranza voi che intrate." Aice e mai bine de zis ,,cominciate". Omul cel mai cult şi mai inteligent, sub farmecul acestei otrăvi, îşi schimbă tot raţionamentul; el îşi zice: ,,De cât o zi de nefericire mai bine un ceas fericit... şi dacă morfina e stricătoare, par'că însă-şi viaţa nu ne distruge pe încetul!... morfina cel puţin ne face fericiţi, pe când viaţa, mai dese ori, nefericiţi. Morfina înseamnă ceasuri fericite, pe când viaţa ani nefericiţi!" şi între aceste două, morfinistul alege otravă dătătoare de fericire momentană şi distrugătoar de vieaţă.

O vânătoare de jder

— Şi ştii bine că e acolo?

— Pui capul de n'o fi.

— Atunci haidem.

Şi o pornirăm, înşirându-ne câte unul, tăiându-ne partie prin zăpada până la genuchi.

Eram cu toţii vre-o opt inşi.

Cei cu cari ne întâlniserăm şi cari cunoşteau ascunzătoarea jderului, mergeau înainte orientându-se după urmele lor făcute cu o zi mai înainte.

Merserăm prin pădure, urcând tot la deal, ca la vre o jumătate de ceas.

— Iată-i şi urma, zise cel care mergea înainte, arătându-ne pe zăpadă urme de labe, cam ca acele de pisică şi aşezate tot două câte două. Urmele erau duse la un plop mare, uscat, fără crăci şi aşezate cam depărtişor de ceilalţi pomi de prinprejur.

In sus pe pom se vedeau două găuri care-i serveau jderului de intrare în scorbura ce-i ţinea loc de ascunzătoare.

Ne făcem roată în jurul plopului şi începem deliberarea, ajungând la rezultatul că nu putem scoate jderul de acolo decât tăind copacul.

Unul dintre noi pune mâna pe topor şi începe să lovească în trunchiu, aproape de rădăcină; când acesta osteneşte altul îl schimbă, până când copacul aproape tăiat abia se mai ţinea.

După părerea noastră, când copacul va cădea, jderul de frică o să iasă afară.

Mi se rezervă plăcerea de a'l împuşca.

Şi pe când toţi ceilalţi ţineau câinii, unul dă lovitura de graţie copacului care, cu un pârâit surd, se prăbuşeşte.

Ţin ochii ţintă pe găurile prin care trebuia să iasă, puşca in mână, cocoşul ridicat.

Cu o sguduitură puternică plopul se izbeşte jos. Cu inima svâcnindă, aştept o secundă... două... nimic.

Ne apropiem de plop și bătem cu bețele în el, pentru a'l speria și a ieși afară!

Iarăși nimic.

Un moment ne îndoim că el este acolo și apropiem câinii de cele două găuri, presupuse ale ascunzătoareĭ. Câiniĭ se pornesc pe un lătrat puternic, zgâriind cu ghiarele coaja plopuluĭ și nu se potolesc decât depărtându-ĭ.

Nu ne maĭ rămâne altceva de făcut decât să despicăm plopul, lucru pe care unul din flăcăĭ îl face cu hărnicie.

Ne uităm în scorbură și dintr'un colț, ghemuit, cu părul zburlit, jderul ne privea cu niște ochĭ fricoșĭ carĭ sticleau ciudat în semi-intunericul scorbureĭ.

Am vrut să-l iau la ochĭ, însă ceĭlalțĭ m'au oprit: «Nu trage că'ĭ stricĭ pielea; e prea aproape».

Se dă drumul unuĭ câine, care îl ia la goană, lăsându-l să apu e înainte pentru a'l lua maĭ bine pe la spate.

Din câteva sărituri câinele îl ajunge și își înfige colțiĭ în ceafa luĭ ținându-l pe loc. Sărim cu toțiĭ într'acolo, iar cel care ajunge întâĭ, nebun de bucurie că l-a văzut prins, cată să pună mâna pe el.

Cu ultima putere pe care i-o maĭ dă desnădejdea, jderul își înfige dințiĭ ceĭ ascuțițĭ în mâna luĭ, iar el smucind mâna o fâșie de carne rămâne în gura dihănieĭ.

Ajung și eu, îĭ trântesc piciorul pe cap și nu-l slăbesc, până când văd că nu maĭ răsuflă.

Cu mare greutate îl scoatem din gura câineluĭ care nu se îndura să-șĭ lase prada.

Il iaŭ în mână: o blană frumoasă, moale, pătată cu galben sub gât, iar in gură niște dințĭ foarte ascuțițĭ cu care—după spusa unuĭ vânător foarte bun de gură — ar fi fost în stare să roază chiar fierul.

Mulțumițĭ că l-am prins, începem a chiui și a striga prin pădure, uitând pe tovarășul care, cu niște fultuială de pușcă, căuta să-și lege mâna rănită.

Nică-Buda

RENASTEREA COREEĬ

Coreea e moartă ca națiune!

Aparența de libertate și independență ce'ĭ maĭ rămăsese s'a sfârșit prin actul—în diplomație *tratatul* — de anexiune semnat de împărațiĭ Japonieĭ și Coreeĭ.

Acest soiu de fapte, carĭ nu maĭ sunt rare în istorie, au darul de a ațâța mânia sau de a face să nască sentimente triste la un oarecare număr de inimĭ compătimitoare. Toate acestea sunt foarte bune; dar, înainte de a plânge sau a se înfuria, trebue știut ce conținea acest cuvânt înșelător de independență, și care va fi soarta nouilor supușĭ japonezĭ.

Poate că nu este popor maĭ blând, maĭ afabil, maĭ simpatic în aparență ca poporul coreean. Dar când trăeștĭ mult timp cu eĭ, se vede ușor că toate calitățile coreanilor sunt maĭ mult calitățĭ negative, o lipsă de defecte. Isvorul de viață și energie, pare de mult secat la eĭ.



Copiĭ coreenĭ vânzând prăjiturĭ sub supraveghiarea poliției

Țăranul își sgârie pământul numaĭ cât să producă orezul sau grânele de peste an. O face fără convingere. El nu'șĭ îngrașe pământul, căcĭ ar fi prea mare sforțarea. Coliba luĭ e un bordeiu infect, care la noĭ n'ar fi nicĭ coteț de pasărĭ. Coreanul nu vrea să și-o îmbunătățească.

La ce bun? Din vremurĭ uitate, nu numaĭ prisosul, dar chiar necesarul, i-a fost răpit în numele legiĭ, de către agențiĭ fisculuĭ. Numaĭ să'șĭ susțină mizerabila viață, să'șĭ poată fuma luleaua. Maĭ mult nu cere. Dorința de a se instrui nu o simte, căcĭ nu știe că prin știință omul se liberează de tiranie.



După ce aŭ făcut o gaură în ghiață, pescariĭ coreenĭ se pun se fumeze liniștiți.

Neputința a produs la el resemnarea; resemnarea, lenea, o lene fără pereche. Nu voiu uita niciodată spectacolul a patru oamenĭ carĭ ridică o

lopată de pământ. Unul umple lopata, altul o ține de coadă și ceilalți doui o ridică cu funia. Este diviziunea infinitesimală a muncei, ca să se ajungă la minimum de sfortare. Totuși, fizicește coreanul e foarte bine făcut; în corpul acesta însă e un suflet de copil.

Artiștii, dacă mai există, au pierdut secretul artelor ce au ilustrat Coreea cu mult înainte ca Japonia, noul ei stăpân, să fi eșit din barbarie. Coreanii nu manufacturează, nu mai fabrică nimic de seamă și nimic nu e mai trist decât o vizită în cele două sau trei mari orașe ale peninsulei.

Despre comerț nu trebue să se vorbească. Puținul ce se făcea, era întreg în mâinile chinezilor.

De viață intelectuală aproape nici o urmă. Ultima rămășiță de înaltă cultură erau nobilii, dar la ei această superioritate era pretextul tiraniei care a ucis poporul.

La acești înalți funcționari, mandarinatul militar nu era în onoare, ca și exercițiile fizice. Oamenii clasei bogate își petreceau vremea la ei acasă, pe strade, cu vorba.

Nu va fi lucru greu Japonezilor să facă pe Coreeni să uite că și-au schimbat stăpânul.

Pierderea independenței va fi, pentru Coreeni, un fapt absolut nominal, care le va procura mai multă bună stare materială și morală de cum am avut vre-o dată.

Anexarea Coreei, dacă nu e justificată de partea Japonezilor pe cari Coreeanii nu i-au provocat niciodată, se explică perfect prin starea de descompunere socială a Coreei, pradă sortită fatal unui vecin mai sănătos și mai robust, a cărui datorie e, nu de a nimici un popor muribund, ci de a'l pune pe picioare.

Regină de-o zi

IN ȚARA SOMALILOR

— Urmare —

Până la miezul nopței, nimic nu turbură lunga așteptare.

In tăcere și nemișcare, câți-va din păzitori erau aproape să adoarmă, afără de Landrin și Courville cari priveau unul în dreapta și altul în stânga.

De odată Courville crezu că zărește la o distanță de cinci metri un fel de pachet, pe care nu-și amintea să-l fi văzut pe vapor.

Era gata să previe pe Landrin, când acesta îl apucă de mână și-i șopti la ureche:

— St! Pregătește-te!

Se arăta un cap. Era negură, așa în cât capul în chestiune se confunda cu un zid, și trebuia să ai ochi buni ca să-l distingi. Intunerecul adânc care înfășura scena, instinctul unui războî sălbatic, care trebuia să isbucnească, de vreme ce Abou-Bakar părea că nu îndrăznește un atac pe față, câteva gânduri sinistre, născute din răspunderea lui, toate astea făceau să bată cu putere inima căpitanului.

Căpitanul privea acel cap cu amândoui ochii și se mira că nu se înalță mai repede, când văzu din potrivă că se micșorează, că se lasă după zidul unui fier al bastimentului și dispare de tot.

In partea lui Stefan pachetul se mișca, nu mai încăpea îndoială. Mișcarea aceasta se opera încetișor, ca un vis.

— Acolo este un om, șopti el lui Landrin, care aproape ghici mai mult decât auzi.

Landrin voi să facă o schimbare, ca să'și poată da bine socoteala, când auzi deodată strigând:

— Păziți! Păziți!

In acelaș timp apăru Tartyfume pe punte, urmând un fel de fantomă care aluneca cu repeziciune.

Pachetul lui Courville se ridică dintr'odată și o luă spre bord; se auzi un foc.

Toți marinarii eșiră cu torțe pe cari le aprinseră cu iuțeală.

Cinci sau șease Somali, jumătate goi, se împrăștiară înainte, dar imediat dispărură fără a se ști cum. Ii căutară prin toate părțile, pe stânci, prin scorburi, nimic. Se făcuseră de tot nevăzuți. Prin intrarea lui Nour nu se arătase nici unul.

Marinarii alergau la întâmplare în toate părțile. Se auzi că doui dintre Somali, strecurându-se în locul unde erau merindele, avuseseră de-aface cu Vaillant și Savinian și nu putuseră fura și nici a goli din sticle, doar spărseseră câteva fugind.

Se întrebau acum, firește, pe unde au putut intra? Bine înțeles aveau un drum necunoscut de naufragiați.

Acum ei se vedeau la cheremul Somalilor. Această cugetare venise în mintea comandantului, când deodată se auziră țipete și strigăte venind de jos, din fundul «Oceanului».

— Iată'i! Pe ei! Trageți!

Marinarii alergau prin toate unghiurile. Era învălmășeală mare. Un nou sgomot le isbi urechia. Somalii se aruncaseră în mare și totul se sfârși. Era prea întuneric ca să'i fi putut vedea înotând. Deodată se auzi din nou alt sgomot.

— Iacă unul! strigă Gobert.

— Il ținem pe ăsta. Hoțul, el are să plătească pentru toți!

— In învălmășeală însă se auzea mereu o voce care repeta:

— Jâ! Jâ! Jâ!

Era arapul care se arătase.

De oare-ce hoții, puși de Sultan, fuseseră siliți să apuce drumul pe mare pentru a scăpa, Jâ surprinse misteriosul conduct pe unde ei veneau și se duceau.

Ceva mai mult, el le tăiase drumul și le ținuse piept, așa că ei fuseseră nevoiți a da înapoi. Și'l luaseră pe el, săracu, la hărțuială.

— La moarte! strigau marinarii înfuriați.

— Așteptați, așteptați! urla Tartyfume, puindu'i revolverul sub nas.

— Jâ! Jâ! repeta nenorocitul, știind bine că altcineva nu'l putea pricepe.

Courville și Vaillant ghiciră adevărul.

— Nimeni să nu'l atingă! Aduceți o torță să'l vedem!

Toți recunoscură pe Jâ, mai mult mort decât viu și tremurând din tot corpul.

In momentul de a intra în orașul care slujea de capitală Sultanului, văzuse șeapte soldați eșind dintr'o casă, al cărei proprietar era Abu-Bakar, și îndreptându-se spre plajă.

Intrigat, Jâ se luase după ei. Noaptea fiind foarte întunecoasă, îi era favorabilă.

— Veneau în spre stâncile geniurilor, adăogă arapul. După ce cotiră, se opriră la un punct, situat la câtiva pași de mare. Nu știam ce aveau de gând să facă acolo.

— Era dar aproape de intrarea lui Nour?

— Nu, în partea cealaltă, în spre apus; intrarea lui Nour este spre răsărit.

— Urmează.

— Ascuns după un bloc părăsit, îi văzui că răcâiau nisipul, lângă picioarele zidului. Făcură o gaură mare și dispărură.

Toți ascultau pe somal sau mai bine pe Courville, care traducea.

Jâ reluă, cam scăzând tonul în mod instinctiv:

— Nu le spune asta: crezusem că veneau să fure comoara lui Abu-Bakar.

Stefan dete din umeri și'i zise:

— Mergi înainte!

— Atunci o luaiu și eu în spre gaură. Oamenii Sultanului nu mai erau

Imĭ veni în gând să mă scobor şi eu în gaură, dar la început îmĭ fu frică să nu mă omoare dacă mă vor prinde; cu toate astea riscaiu. Şi văzuĭ acolo stânca, ca o poartă, că se deschidea pe o subterană, pe care n'aĭ fi bănuit-o, atât era de ascunsă în nisip, dar care devenea uşor practicabilă; numaĭ decât măturaĭ marginele, cum făcuseră şi eĭ.

Courville stete un moment la îndoială de a traduce în faţa tuturor această descoperire, dar se gândi că orĭ-ce mister era acum de prisos şi nu maĭ ascunse nimic.

— Numaĭ decât, urmă Jâ, înţeleseĭ că oamenii aceia puteau intra pe acolo înăuntrul stânceĭ, pe vapor sau colo sus şi 'mĭ fu frică că veniseră poate pentru a ucide pe şef sau de a fura pe d-şoara cu părul ca spicul de aur...

Courville tresări la aceste cuvinte.

— Comandate, poruncițĭ să se urce sus vre-o zece oamenĭ ca să păzească maĭ de aproape femeile.

— Eram să mă strecor după eĭ în subterană, reluă Jâ, ca să vă dau de veste, când auziĭ pe luptătoriĭ Sultanuluĭ că alergaŭ ca să fugă. Atuncĭ am eşit din gaură şi adunaĭ repede nisipul. Când cel dintâĭ veni acolo, fugi, dându-se înapoĭ.

Restul se înţelege de la sine: crezându-se prinşĭ, s'au întors şi, profitând de un moment favorabil, au trecut pe lângă noĭ ca săgeţile pentru a se asvârli în mare.

Eu voiam să vă vestesc şi am îndrăsnit să intru în subterană... care este destul de lungă, şi când am ajuns în marea scorbură unde suntem, eraţĭ să mă omorâţĭ.

— Du-ne şi pe noĭ pe unde aĭ venit, zise Landrin.

Jâ se supuse.

Subterana era una din acelea care maĭ fusese explorată, dar căreia nu i se găsise nicĭ o eşire. In fund de tot, la capătul unuĭ povârniş, se ridica un fel de arcadă, prin care Vaillant putu ajunge la gaura, jumătate acoperită de nisip de Jâ.

Descoperirea acestuĭ nou coridor născu în mintea luĭ Landrin nouĭ grijĭ.

Era a doua oară când se vedea că stâncile aveau şi alte ascunzătorĭ necunoscute, decĭ siguranţa lor putea fi considerată ca îndoioasă.

In faţa acesteĭ situaţiĭ înfricoşătoare, nu erau decât două lucrurĭ de făcut: a descărca bastimentul, a arunca în mare tot ce conţinea şi în urmă a se cantona pe platformă în aşteptarea vre-unuĭ ajutor; sau a se rezemna, a păzi vaporul dislocat şi a'l apăra ca o altă fortăreaţă.

Landrin nu ştie ce să aleagă.

— Toată lumea să se ducă să se culce, zise comandantul, şi în caz de alarmă să fiţĭ toţĭ în picioare.

X

Landrin părea foarte îngrijat. După toate socotelile făcut, nu maĭ rămâneau decât vre-o 60 de sticle de sodă, 200 de rom şi vre-o 4–5 sute de litrĭ de vin. Pe căldura aceea mare, abia dacă puteau să le ajungă vre-o 7–8 zile.

In şapte-opt zile, dacă trimisul de Jâ parvenea să ajungă la Djibouti, bine, erau scăpaţĭ; dar dacă vărul luĭ Jâ întâmpina cine ştie ce piedicĭ în drum?

Abu-Bakar nu maĭ da nicĭ un semn de viaţă. Fără îndoială că spurcatul păgân aştepta fără nerăbdare ceasul când setea va aduce desordine şi nedisciplină în mica trupă.

Insfârşit traiul pe vapor devenise o oboseală de prisos, o monotonie omorâtoare, care fâlfâia ca o ceaţă pe acest microcosm pierdut între oceanul deşert şi regiunile necunoscute, în care bătălia şi moartea puteau isbucni dintr'un moment în altul.

Cu toate acestea, într'o dimineaţă naufragiaţiĭ fură înveselițĭ printr'o diversiune neaşteptată.

Abia se sculaseră. Nu sunase încă orele opt, când se auziră strigăte de bucurie în cortul d-reĭ Angerolles.

Glasul Micşunichiĭ exprima o mare bucurie. Aproape maĭ toţĭ marinariĭ şi călătoriĭ în mare număr, intrigaţĭ, se îndreptară spre colţul teraseĭ.

Deodată Blanşeta apăru radioasă pe prag, cu fruntea şi ochiĭ desfăcuţĭ de legătură.

— Tori, Tori! Văd, văd! Unde eştĭ tu?

Uriaşul nu era niciodată prea departe de Micşunica, maĭ cu seamă dimineaţa, când îĭ pândea prima eĭ apariţie pentru a primi sărutările carĭ i se cuveneau.

El se repezi spre copiliţă, care alerga în faţa luĭ şi sărea în sus de bucurie, repetând:

— Văd, Tori!

A, cum se maĭ mângâiară amândouĭ! Tori vărsă lacrămĭ de bucurie!

Toată lumea era încântată de acest desnodământ. D-ra Angerolles avusese cea dintâĭ fericita veste.

Toţĭ o sărutară pe rând fiecare; apoĭ sglobia fetişoară trecu şi la marinarĭ, la carĭ le întinse la fiecare mânuţa eĭ. D-rul examină ochiĭ Micşunichiĭ şi trebui să recunoască că alifia adusă de negrul Jâ, făcuse minunĭ.

— Vino de sărută pe acela care te-a vindecat, îĭ zise d-ra Angerolles.

— Pe d. Barrison? l'am sărutat.

— Nu pe d-rul, ci pe bravul negru care ţi-a adus alifia.

Jâ tremurând, dar înecat de o beţie ideală, recunoscător Jeanneĭ ca înaintea uneĭ divinităţĭ binefăcătoare, Jâ care nu visase nicĭ o mulţumire, căzu la genunchiĭ eĭ.

Micşunica, puţin speriată, 'şĭ luă inima în dinţĭ însă 'şĭ întinse amândouă mânuţele eĭ, negruluĭ, zicând:

— Mulţumesc, d-le, te iubesc mult că m'aĭ vindecat.

Jâ, sta nemişcat şi nu zicea nimic; atuncĭ Micşunica întrebă:

— Dar de ce nu-mĭ vorbeşte?

— Pentru că nu ştie franţuzeşte, şi nu pricepe ce-ĭ spuĭ.

— A! săracul! zise Micşunica, apucându-l de mână, şi scuturându-l zdravăn în faţa colonieĭ, care zimbea veselă.

Fericita şi neaşteptata vindecare a Blanşeteĭ avu un rezultat foarte mulţumitor, pentru toţĭ, în a căror privire se citesc buna dispoziţie... Torix era în culmea fericireĭ. Toţĭ glumeau şi râdeau; hotărât, Micşunica era idolul lor, căcĭ făcea să fie numaĭ vreme frumoasă.

Toată ziua o petrecură în aceste dispoziţiĭ, fiecare consacrând un ceas sau două a sonda cu privirea adâncimile nesfârşite ale orizontuluĭ, în speranţa de a zări înălţându-se fumul bastimentuluĭ liberator.

Apoĭ această speranţă sfârşită, ca şi celelalte, se strânseră cu toţiĭ sub corturĭ în jurul d-reĭ Angerolles şi al Blanşeteĭ.

Aceasta voise ca Torix să se aşeze lângă ea, în stânga, pe când artista era în dreapta.

Una din mâinile eĭ, o ţinea în mâna Janneĭ şi alta în a luĭ Torix; copila era ca şi beată de fericire, că vedea.

Uitându-se când la unul când la altul, le punea fiecăruĭ întrebărĭ uimitoare.

Cineva chemă pe Vaillant pe nume: George.

Micşunica, deodată începu să bată din mâinĭ şi săltând de bucurie, zise:

— La Bordeaux, aveam şi eu un bărbăţel, pe care'l chema tot George.

Toţĭ începură a zâmbi, apoĭ Micşunica se întoarse către Jeanna şi o întrebă:

— Dar tu aĭ un bărbăţel?

D-ra Angerolles, turburată puţin prin această ciudată întrebare, o sărută pe amândoĭ obrajiĭ.

— Dacă nu aĭ, am să'ţĭ dau eu unul, dacă vreĭ, reluă copilăreşte Micşunica, aruncând o privire luĭ George Vaillant, pe când Courvillle, Landrin, Barisson, Savinien, 'şĭ lăsau ochiĭ în jos, ca să nu li se vadă flăcările carĭ isbucneau.

Jeanna Angerolles era prea fină ca să nu fi ghicit la admiratoriĭ eĭ, secretele pe carĭ de altfel fiecare din eĭ lăsase să se vadă fără voia lor.

(Va urma)

Toţĭ abonaţiĭ la

„ZIARUL CALATORIILOR"

Participă cu începere de azĭ, la următoarele marĭ şi de valoare premiĭ:

1) **O sobă «Godin» No. 3**, cumpărată de la cunoscuta casă: Industria Metalică «**Marcu**», B-dul Elisabeta, No. 5.

2) **Una puşcă fină de vânătoare,** cu 2 ţevĭ, cal. 12,din vechia şi renumita fabrică **Pieper-Bayard.**

3) **Un pistol automat de buzunar, Pieper-Bayard,** modelul cel maĭ noŭ, fiind de calibru mare, 7.65, însă format redus, foarte portativ.

4) **Una carabină de mare precisie,** cal. 22, **Pieper-Bayard,** semi-automatică.

Toate aceste 3 arme sunt cumpărate de la marele magazin **B. D. Zisman,** 44, calea Victorieĭ, furnizorul Curţeĭ Regale.

5) **Una oglindă mare veneţiană** de cristal;
6) **Una măsuţă de toaletă,** cu oglinzĭ de cristal;
7) **Una maşină de cusut** de mână;
8) **Două frumoase tablourĭ.**

Toate aceste 5 obiecte sunt cumpărate dela marele magazin de mobile **Marco Dattelkremer,** str. Carol, No. 62.

9) **Una pendulă de biuroŭ;**

10) **Una chisea de argint de China,** foarte frumoase obiecte, cumpărate de la magazinul de încredere **Schmith & Stratulat,** calea Victorieĭ, 53.

11) **Un gramofon perfecţionat;**

12) **Una mandolină,** din lemn de palisandru, ornată cu sidef, cumpărate de la marele magazin de muzică **Jean Feder,** calea Victorieĭ, 54.

13) **Una fructieră,** argintată şi aurită, cu 12 cuţite pentru desert, aurite, cumpărată de la cunoscutul magazin de bijuterie **Th. Radivon,** B-dul Elisabeta, 9 bis.

14) **Una toaletă de bambu veritabil,** cumpărată de la bine asortatul magazin de mobile de trestie şi bambu, **D. Litmann,** strada Lipscanĭ, No. 3.

15) O duzină crema «Flora».
16) O » săpun «Flora».
17) O » pudră «Flora».
18) **2 ceasornice** de argint, pentru bărbat.
19) **5 abonamente** pe 6 lunĭ la ziarul umoristic «Veselia».
20) **5 abonamente** pe 3 lunĭ la ziarul «Universul literar».

Toate aceste frumoase premiĭ se oferă cu începere de azĭ, prin tragere la sorţĭ, abonaţilor «Ziaruluĭ Călătoriilor».

Preţul abonamentuluĭ: Leĭ 5 pentru un an, Leĭ 2.60 pentru 6 lunĭ.

Anul XII. — No. 717. 10 BANI IN TOATA ȚARA Mercuri 2 Februarie, 1911

ZIARUL CĂLĂTORIILOR

ŞI AL INTÂMPLĂRILOR DE PE MARE ŞI USCAT

COSTUL ABONAMENTULUI
Lei 5.—Pe un an in toată țara
« 2.60 « ½ « « « «

Redacția și Administrația
No. 11, Strada Brezoianu, No. 11.

ZIARUL CĂLĂTORIILOR
Apare odată pe săptămână
— MARȚEA —



MONŞTRII MĂRILOR.—Vezi pag. 4936.

PESCUITUL IN AUSTRALIA

MONŞTRII MĂRII

Când locuiam la Sidney — povesteşte d. Herbert Perknis, unul din marii amatori ai pescuitului în Australia — închiriasem, împreună cu un prieten, un yacht cu pânze, ca să pescuim şi să vânam pe coastele australiene.

Midale Narbour, în stânga portului Sidney, este un loc minunat pentru campare, şi făcusem din el centrul tuturor escursiilor noastre.

Intr'o zi, pe când proprietarul yachtului se coborâse pe uscat, luai pe Charley cu mine. Charley era un marinar tânăr al echipagiului, care cunoştea bine toată regiunea. Hotărâram să mergem să pescuim ţipari de stâncă, foarte numeroşi pe-acolo, şi pe care îi prinzi făcându-i să iasă de prin găuri cu o momeală la capătul unui cârlig.

Deci, în dimineaţa aceea, ne coborâram pe coasta, care, în locul acela, era alcătuită din stânci mari ce cădeau în mare. La picioarele acestor grămături se găseau ici şi colo platforme de piatră pe care nu le acopere apa de cât în vremea fluxului.

Pe când ne coboram, Charley şi cu mine văzurăm între blocurile de piatră grămădite o spărtură, destul mare ca să poată permite unui om să treacă. De curiozitate, lăsai pe Charley să exploreze împrejurimile şi vrui să cercetez interiorul escavaţiei.

Era un fel de grotă circulară, largă de cinci sau şase metri, având în mijloc un băltoc de apă destul de adânc. De jur împrejur era un fel de potecă îngustă pe care era greu să mergi din pricina înclinării pereţilor către centrul grotei.

Când intrai, constatai că nu era acolo nici un ţipar de pescuit şi mă întorsei către eşirea grotei. Din nenorocire, avui reaua inspiraţie de a mă opri pe marginea apei ca să-i admir limpezimea. O stâncă, ca o insulă în miniatură, eşea din apă de o transparenţă minunată, şi, de jur împrejur, era cea mai frumoasă vegetaţie submarină ce se poate închipui.

Trebue să spun că eram cu braţele şi cu picioarele goale. Rezemat de pereţii grotei, mă cufundaiu în contemplarea acelor frumuseţi naturale, când simţii odată că pe pulpa mea dreaptă se încolăcise un molusc moale şi totuşi puternic, eşit din apă ca prin farmec.

Vă puteţi închipui spaima mea când, plecând ochii, îmi dădui socoteala că era braţul unei meduse.

In spima mea, lăsai să-mi cadă în apă cârligul de pescuit. Era să mă plec ca să mă încerc să-l apuc, când îmi adusei aminte de cele ce-mi povestise un pescar din împrejurimi cu câte-va zile mai nainte. Se dusese într'o zi să pescuiască între stânci şi, cum se lungise pe pântece ca să prinză o meduză mică, groaznicul animal îl apucase de gât cu unul din braţe. Nu putuse să scape de cât cu mare greutate.

Inţelesei atunci că dacă mă plecam spre apă, nu numai că-mi pierdeam echilibrul, dar meduza ar fi încolăcit alt braţ pe după mine, şi nu o făcui. Incercai să'mi desprind piciorul. In zadar. Abia îmi mişcasem piciorul când alte două braţe eşiră din apă şi se încolăciră de-asupra celui dintâi ca să mă înlănţuiască şi mai bine.

Ce era de făcut ? Din când în când groaznicul animal apărea la suprafaţa apei şi mă privea cu ochii lui mari, negri.

Trecură douzeci, apoi treizeci de minute. Venea fluxul. Rămăsesem ţintuit locului, rezemat de pereţii grotei, cu picioarele desfăcute, pentru ca să nu-mi fie prins şi piciorul stâng.

Deodată, constatai cu groază că şi piciorul stâng îmi fusese prins de altă meduză, tot aşa de mare ca şi cea dintâi...

Situaţia devenea din ce în ce mai gravă şi începea să-mi fie serios teamă. Aveam să fiu surprins oare de flux în această gaură de piatră, imobilizat de mizerabilele bestii ?

Nu, nu se putea; n'aveam să mor de aşa moarte stupidă. Lui Charley trebuia să-i dea în gând să'mi vină în ajutor...

Incepui deci să ţip, pe când cele două meduze se agăţau pe marginile grotei. A ! de aşi fi avut un cuţit sau o bardă !...

In alte împrejurări, aşi fi observat cu interes mersul metodic al bestiilor cari nu lăsau un punct de sprijin de cât după ce găsiseră, cu alt picior, alt punct de sprijin. Vai! n'aveam de cât o resursă : să urlu şi să'mi agit braţele ca un nebun, ca să sperii meduzele şi să le întârziez întru câtva apropierea.

Nu cred să existe vreun animal a cărui privire să fie mai diabolică de cât a meduzei. Toţi cei ce au văzut de aproape aceste molusci uriaşe vor fi de acord cu mine asupra acestui punct.

O oră trecu. Nimic nu se schimbase în poziţia mea; atâta numai că apa îmi ajunsese până la genuchi. Reîncepui să strig, când observai la baza stâncei ce se ridica în mijlocul băltoacei, ceva care se târa şi pe care îl luai drept un ţipar de stâncă... Dar când îi văzui pe faţa internă nenumăratele ventuze ce pătau pielea cenuşie, un fior de spaimă îmi trecu prin tot corpul: *de data asta era o sepie uriaşe, care venea în ajutorul celorlalte două şi ale cărei tentacule măsurau cel puţin 1 m. 50.*

Din fericire, spaima mea ţinu puţin. Auzii în curând glasul lui Charley, care răspundea la chemarea mea. Când apăru la intrarea grotei îi strigai să'mi aducă lancea pe care o lăsasem în luntre.

De cum mi-o dădu, înfipsei lancea mai întâi între ochii uneia din meduzele cele mai mici, apoi în mijlocul corpului celeilalte. Instantaneu îmi lăsară picioarele şi se încolăcră în jurul lemnului lancei. Numai după mari sforţări putui să'mi trag lancea şi cele două bestii căzură în fundul băltoacei unde se încolăciră ca un muşuroiu de şerpi.

Ţinând în respect cu arma mea sepia uriaşe, care deja mă ameninţa cu braţele ei enorme, eşii din grotă —apa îmi ajunsese până la brâu—şi mă dusei să'mi încalzesc la soare picioarele îngheţate de lunga şedere în apă.

Ajuns pe bordul yachtului, luai un cordial şi mă frictionai cu putere. Lucru curios, pulpele îmi erau acoperite cu pete rătunde şi roşii lăsate de ventuzele moluscelor. Totuşi nu pot spune că am suferit de pe urma acelui contact. Aşi compara bucuros senzaţia suferită cu nişte furnicături, ca acele cari întrerup circulaţia sângelui într'un membru. Ori cum ar fi, îmi voi aminti multă vreme de nesfârşita oră ce am petrecut în grota monştrilor.

CALATORII IN ARDEAL

Mesteacănul şi Ţebea

De la Brad calea ne duce spre Baia-de-Criş, pe valea Crişului în jos, pe malul stâng al râului. In dreapta, dincolo de râu, se află aşezată între dealuri comuna Vaca. La capul din jos al satului locul se cheamă „Gura-Vacii". Se zice, că aici a fost odinioară o mânăstire românească.

In aretul Vacii, în stânga, se extinde comuna *Mesteacăn.* Aici, călătorule, opreşte-ţi pasul, căci locul unde te afli a fost martor la mari lucruri din trecutul nostru. In apropierea drumului vei zări o simplă *cruce de peatră*, fără nici o inscripţie. Te închină la ea şi păşeşte cu smerenie pe acest loc, căci aici, unde stă azi acest sfânt semn, a stat în veacul trecut vechea *biserică din Mesteacăn*, între păreţii căreia a

plămădit la 1784 *Horia şi cu soţii săi* revoluţiunea română şi a depus jurământ în faţa sfântului altar, că vor lupta până la cea din urmă răsuflare, ca să sdrobească şi să calce în picioare cruda tiranie, ce ţinea apăsat la pământ pe biet iobagiul român. *)

Cu nimic mai potrivit nu se putea însemna acest loc, decât cu o cruce, căci crucea e semnul mântuirii, dar şi al suferinţii. Suferinţa a dat lui Horia arma în mână şi pentru voinţa de a mântui, de a elibera de jug pe poporul român a suferit el şi cu curagioşii săi tovarăşi moarte de martir!

Dacă, călătorule, asemenea cugete îţi vor frământa sufletul tău românesc te înviorează, ştiind că libertatea popoarelor numai prin luptă şi suferinţe se oate câştiga! Semne de luptă şi suferinţe de ale poporului nostru vei afla în toate părţile Ardealului. Un astfel de semn, care-ţi aduce aminte de lupte mari şi mari suferinţe, îţi stă în cale, nu departe de la Mesteacăn. Dacă îţi vei îndrepta paşii pe Criş în jos, vei da la satul vecin cu Mesteacănul de un mormânt, în care s'aŭ astrucat multe şi mari nădejdi ale unui neam intreg, al neamului românesc. Satul e *Ţeapa*, iar mormântul e al lui *Iancu*.

Iancu, viteazul eroŭ din anii 1848-9 şi-a petrecut anii din urmă ai vieţii sale desnădăjduite în Zarand, prin Baia-de-Criş, Brad şi prin satele dimprejur. Pe aceste locuri umbla el rătăcitor, având de tovarăş nedespărţit un *fluer*, făcut de el însuşi. Când pustiul îi apăsa greŭ sufletul, Iancu îşi scotea fluerul şi cânta de jale, de jale adâncă şi pătrunzătoare, de-ţi rupea inima.

Iancu 'şi-a dat sufletul săŭ nobil, dar sdruncinat, la 10 Septembrie 1872 în Baia-de-Criş, în ioişorul covrigarului Ioan Liber, numit Arfă. De aci a fost transportat în casa oficialului Ioan Simionaş şi apoi înmormântat cu mare pompă la 13 Septembrie în cimitirul comunei Ţebea, lângă uriaşul *Goronul lui Horia* **).

Ce minunată întocmire a lucrurilor! Marele Iancu îşi află odihna la umbra unui goron, sub care cu un veac mai înainte Horia făcea planuri spre a elibera pe Români. Nicăeri în Ardeal nu ar fi fost un loc mai potrivit pentru odihna vecinică a lui Iancu.

Dar să ne descoperim capul şi să intrăm în acest cimitir, care nu mai e un simplu cimitir, ci un Pantheon, unde se păstrează suvenirea celor mai mari martiri româneşti *Horia* şi *Iancu*.

Comuna *Ţebea* ee extinde în stânga drumului, ce duce la Baia-de-Criş, la poalele unui deal. Ea este o comună veche, avută, cu 1067 de locuitori, toţi Români. Progadia saŭ cimitirul ei este înconjurat cu zid de piatră, în formă de cerc, dar o parte a lui se extinde şi în afară de îngrăditura aceasta. In mijlocul cimitirului se ridică o pompoasă biserică română gr.-or. zidită la 1893-94. Dela poarta cimitirului duce o cărare la uşile bisericii. In dreapta de la cărare se înalţă falnic ,,Goronul lui Horia", iar în aretul lui, la stânga, zărim mormântul umilit al lui Iancu. De la Goron el se află în o depărtare de 16 metri, iar de la biserică (intrarea femeilor) 14 m. Mormântul e înconjurat cu grilaj de laţi, şi la cap are o simplă cruce de piatră, mai simplă decât a multora din miile înmormântaţi în acest loc. Crucea e 2 m. 35 cm. înălţime şi lată de 29 cm., iar inscripţia pe ea e următoare:

A V
R A M
I A N
C U
Adv. PREF.
LEG. GEM.
în anul
1848—9
† 1872. ***)

Atâta tot! Privind această cruce simplă şi grilajul din jurul ei, în parte putrezit, o adâncă durere trebue să-ţi cuprindă sufletul, durere, ce ţi-o însuflă ingratitudinea oamenilor.

Şi durerea ţi-ar fi poate nesfârşită dacă baremi în câtva nu ţi-ar alina-o privirea ,,Goronului", ce se înalţă falnic alăturea. Da, ,,Goronul lui Horia" e străjerul mormântului lui Iancu! El, cu puternicile sale ramuri şi crengi par'că a luat mormântul umil sb ocrotirea, sub paza sa.

Falnic arbore, poate fără seamăn în întreg Ardealul! La suprafaţa pământului are o periferie de 13 metri. Din trunchiŭ se despart mai multe ramuri groase, îmbătrânite şi ele şi bătute de vijelii. Căci mulţi ani s'aŭ strecurat, de când el îşi ridică falnic coroana sa. Pe timpul lui Horia era tot aşa ca şi azi. Se zice, că el a fost plantat pe vremea când Ardealul era cutreerat de Turci. Alte două tradiţii ne arată de unde îşi are frumosul nume.

Se spune adică, că sub el ţinea Horia consfătuiri cu soţii săi şi hotărîrile lor le lăţeaŭ între popor, la târgurile vestite de la Brad. O altă credinţă este, că la rădăcina lui ar fi îngropată o mână de a lui Horia. Ori-cum să fie, o tainică legătură a fost între arbore şi inimosul căpitan din veacul trecut; de aceea i-a dat poporul numele ce îl poartă şi de aceea s'a dedat a-l venera ca pe un lucru sfânt.

Da, pentru poporul din valea Crişului-Alb ,,Goronul lui Horia" e o relicvie, căreia e păcat să-i faci vre-o stricăciune. Dovadă e, că duşmanii neamului nostru aŭ cercat să pue oameni, cumpăraţi cu bani, să-l truncheze şi să-l jupoae de coaje, dar nimenea n'a cutezat a se atinge de el!

Sub ,,Goronul lui Horia" se fac la sărbătorile Paştilor nedee. Se adună popor mult din împrejurime şi Românii îşi petrec vesel împrejurul puternicului arbore; în timpul mai noŭ însă, din an în an, iaŭ parte tot mai puţini oameni la nedeia de la Ţebea.

Depunând o lacrimă de pietate, o lacrimă de adio pe gliile mormântului lui Iancu, să ne cotinuăm calea.

Hălmagiul

O localitate însemnată a Zarandului este *Hălmagiul*, aşezat în o vale laterală a Crişului; el acum se ţine de comitatul Aradului şi are 1041 de locuitori, dintre cari la 900 sunt Români, iar ceilalţi unguri. Aici se află scaunul la două protopopiate române, gr.-oriental şi gr.-catolic; cel dintâiŭ se ţine de diecesa Aradului, iar cel din urmă aparţine diecesei Lugojului.

Hălmagiul are târguri mari, vestite, la cari se adună locuitorii din 60—80 de sate, aflătoare împrejur. Unul din aceste este târgul saŭ *bâlciul Sân-Toaderului*, cel mai vestit dintre toate, pentru că la acest bâlciŭ există un obiceiŭ, care nu se mai află nicăeri la români. E adică obiceiul ca la bâlciul Sân-Toaderului nevestele nouă, venite la târg sărută pe rudenii, cunoscuţi şi streini, pe uliţe saŭ ori unde îi întâlnesc, iar aceştia le cinstesc cu bani. De la acest obiceiŭ bâlciul Sân-Toaderului de la Hălmagiŭ se mai numeşte şi *bâlciul sărutatului, târgul de sărutat şi târgul nevestelor*.

Iată cum ne descriŭ acest obiceiŭ curios d-nii *Teofil Frâncu* şi *George Candrea* în preţioasa lor carte despre românii din munţii apuseni:

,,Cât ţine *fruptul*—aşa numesc Crişenii dulcele, câşlegile, adică timpul de la Bobotează şi până în prima Duminecă a păresemilor (postul mare), se fac o mulţime de căsătorii ca pretutindenea la români, vorba ceea, un june e ,,om ca oamenii" numai după ce se însoară.

,,Muntenii ţin mult la căsătorii şi e o mare fală pentru un socru dacă are o noră frumoasă saŭ un ginere harnic şi de neam, mergând de-a dragul cu noii căsătoriţi la târg, unde cunoscuţii şoptesc: Cutare e nora cutăruia şi i-e

---

*) Biserica de azi a Mesteacănului, ce se înalţă la marginea satului, sus pe deal, este o zidire mai nouă.

**) La înmormântarea lui Iancu aŭ luat parte peste 10 mii de *Moţi şi Crişeni*, aŭ servit 30 de preoţi şi aŭ fost trase clopotele la toate bisericile din Zarand.

***) Adică: Avram Iancu, prefectul Gemine în anul 1848—9, mort la 1872.

adus avere patru boi! Oare numai pe ea o are tată-său?

,,Dacă în ziua de Sân-Toader e timp frumos, bâlciul de la Halmagiu geme de neveste tinere, care fiind fecioare s'aŭ măritat în timpul fruptului. La acest târg merg nevestele nouă din comunele Ţermure, Ociu, Ocişor, Poenari, Ţuheşti, Băneşti, Hălmăgel, etc., şi la care se alătură şi nevestele nouă din Hălmagiu. Trebue să însemnăm că numai nevestele carĭ aŭ fost fete merg la târg, iar nu şi văduvele căsătorite din noŭ.

,,Nevestele carĭ aŭ soacre, pleacă împreună, iar carĭ n'aŭ, se însoţesc câte două şi câte treĭ, foarte frumos gătite şi cu cununile de mirese pe cap. De multe orĭ le duc socrii saŭ chiar bărbaţiĭ lor cu carul şi cu căruţele până la Hălmagiu, unde nu se preumblă de loc singure prin târg. Fiecare are în mână câte un ulcioruş frumos împestriţat şi umplut cu vin ars.

,,Ajungând nevestele la Hălmagiu, târgul are o înfăţişare interesantă. Voia bună, râsul şi gluma e caracteristica acestuĭ târg. Des de dimineaţă nevestele încep a umbla prin târg însoţite de soacre cu câte două şi câte treĭ, şi întâlnind rudeniĭ şi cunoscuţĭ, saŭ văzându-ĭ din depărtare, aleargă la eĭ şi îĭ sărută; iar aceştia le cinstesc cu banĭ, începând de la creiţarĭ şi până la florinĭ. Cu streiniĭ sunt în mare rezervă, căcĭ a rămânea nesărutată e cea maĭ mare ocară. Numai când nevasta e sigură că nu va fi refuzată, sărută şi pe strein. Sărutatul se întâmplă pe strade, prin birturĭ şi prin case pe la cunoscuţĭ. După sărutat, nevasta primind cinstea, ea mulţumeşte închinând din ulcior. A nu bea înseamnă a batjocori nevasta şi pe aĭ săĭ. A fi sărutat de o nevastă în Hălmagiŭ la Sân-Toader, însemnează a fi un om de frunte şi de omenie. Oameniĭ prăpădiţĭ, ticăloşiţĭ saŭ răŭ îmbrăcaţĭ sunt ocoliţĭ".

Mulţĭ scriitorĭ, maĭ cu seamă streinĭ aŭ scris despre acest obiceiŭ şi uniĭ, duşmănoşĭ nouă românilor, şi-aŭ bătut joc de el, zicând că *târgul de sărutat* s'ar fi născut în urma pofteĭ de câştig al nevestelor, carĭ sărută pe cunoscuţĭ ca să capete cinste; alţiĭ iarăşĭ susţin, că decadenţa morală --ar fi dat naştere. Nicĭ una din aceste părerĭ nu este întemeiată, pentru că la târg iaŭ parte şi nevestele tinere cu stare, în rând cu cele sărace, iar de altă parte nu s'a pomenit nicĭ când, ca să se petreacă lucrurĭ ruşinoase cu prilejul târguluĭ.

Cum şi în care timp şi-a luat inceputul acest târg nu se ştie. Chiar şi ceĭ maĭ bătrânĭ oamenĭ nu ştiŭ să dea altă desluşire, de cât că aşa s'aŭ pomenit cu el. Această împrejurare ne artată că origna luĭ este veche.

In privinţa aceasta iată ce ne împărtăşesc d-niĭ Frâncu şi Candrea, în cartea lor amintită maĭ nainte:

,,Sunt uniĭ, carĭ cred că târgul datează din timpul în care valea Crişuluĭ alb ar fi fost împoporată cu moţĭ. Moţiĭ întâlnind pe neamurile lor în târgul de la Hălmagiŭ îĭ sărutaŭ; iar aceştia cinsteaŭ cu banĭ pe ceĭ carĭ se depărtase de ţara lor, şi astfel cu timpul datina s'ar fi generalizat. Alţiĭ iarăşĭ susţin că crişeniĭ fiind păstori, când eşeaŭ primăvara cu oile la munte, soţiile lor îĭ însoţeaŭ până la Hălmagiŭ, unde prin sărutat îşĭ luaŭ rămas bun de la aĭ lor, care în schimb le cinstea (dăruia) cu câte ceva.

,,O altă versiune susţine că această datină ar fi din timpul invaziuneĭ turcilor, carĭ străbătând până la Crişul-alb, la Ribiţa, Baia-de-Criş, etc., ar fi răpit o mulţime de femeĭ crişene, dintre carĭ unele scăpând din robie şi întorcându-se acasă, la Hălmagiŭ, s'aŭ întâlnit cu cunoscuţiĭ lor, pe carĭ i-aŭ sărutat de bucurie şi aceştia le-aŭ cinstit pentru vrednicia lor că-şĭ iubesc limba şi vatra strămoşească maĭ mult de cât orĭ-ce bogăţie păgânească".

Ioan Slavicĭ şi scriitorul neamţ *R. Bergner*, scriind despre acest târg, sunt de părerea a doua, că adecă începutul luĭ ar sta în legătură cu viaţa păstorească a crişenilor.

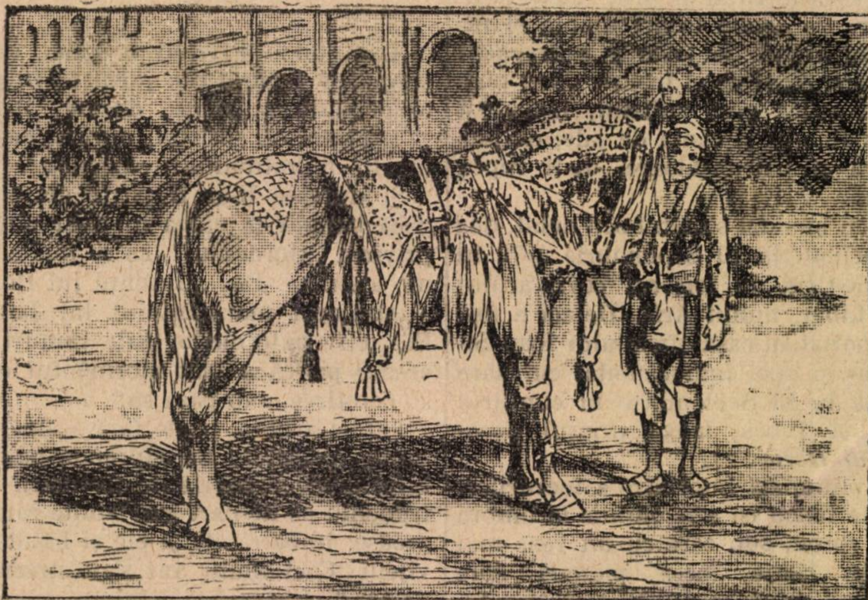
De la Hălmagiŭ în jos Crişul curge prin frumoasa strimtoare dela *Tălacıu* iar drumul făcând un înconjur, ne duce la Ciuci. Aicĭ a fost odinioară o cetate şi de aci porneşte o cale spre Miază-noapte, spre Vaşcău şi Beiuş, în valea Crişuluĭ-negru. Drumul de pe Crişul-alb merge dela Ciuci la Aciuţa şi apoĭ din jos de comunele Gura Văiĭ şi Răstocĭ trece graniţa de odinioară a Zaranduluĭ, în ţara ungurească.

CALUL UNUI MAHARAJAH

,,Imĭ daŭ coroana pentru un cal!" strigă odată un monarh englez. ,,Imĭ daŭ calul pentru bogăţie!" ar fi putut să zică maharajahul din Gwalier dacă nevoia l'ar fi silit să-şĭ pue ca zălog calul săŭ de paradă cu hamurile luĭ brăţările de aur masiv carĭ împodobesc picioarele de dinainte ale orgoliosuluĭ cursier.

Dar calul însuşĭ, despuiat de toate ornamentele, preţueşte mult. E un cal arab de cea maĭ pură rasă, şi scriitoriĭ Curţeĭ i-aŭ întocmit o genealogie cu nenumărate titlurĭ de nobleţă.

Maharajahul din Gwalie nu încalecă în totdeauna nobilul animal. Il încalecă cu prilejul sărbătorilor solemne, când străbate capitala cu mare pompă.



Orĭ de câte orĭ se arată supuşilor săĭ, maharajahul este precedat de superbul săŭ cal magnific împodobit.

Cât ar fi fost preţuit ? Maĭ multe sute de miĭ de leĭ sigur, şi poate maĭ mult de 1 milion.

De sigur că ilustraţia ce reproducem nu va putea să redea aspectul strălucitor al şeleĭ cu ciucurĭ greĭ de aur tin, nicĭ broderiile presărate cu pietre preţioase şi perle fine.

Dar unele amănunte nu vor scăpa atenţiuneĭ cititoruluĭ; aşa, de pildă,

Dar orĭ de câte orĭ îşĭ arată supuşilor săĭ augusta sa faţă, fie în caretă, fie în palanchin tras de elefantul săŭ de gală, frumosul cal, ţinut de hăţurĭ de către un servitor, îl precedă.

Doru

Amintiri din Constantinopol

——

Pentru ca să am Constantinopolul în priveliște totală, m'am urcat în turnul Galateĭ și în acel al Seraschieratuluĭ; amândouă servesc la observație pentru foc. Veghetoriĭ arată prin semne locul unde a isbucnit focul. Uimitoarea priveliște ce se desfășură de jur împrejur face pe cine-va să întârzie mult acolo sus.

In turnul Seraschieratuluĭ a organisat căpitanul de Moltke, reposatul mareșal german, observațiĭ pentru schițarea planuluĭ Constantinopoluluĭ, când se afla în serviciul Turcieĭ. Acea schiță este și azĭ baza tutulor planurilor orașuluĭ.

Cine nu poate sta mult într'un oraș, vizitează numaĭ stabilimentele și edificiile vrednice de văzut. Eŭ însă mă gândiam și la unele locurĭ și clădirĭ de însemnătate istorică. Numaĭ Roma și Atena aŭ locurĭ așa bogate în amintirĭ și emoționătoare, ca Hipodromul din Stambul. Acea piață pustie (pe turcește Atmeidan), al căreĭ plan e cu câte-va picioare maĭ sus de cât vechiul hipodrom, arată, tocmaĭ cu mărirea bizantină, schimbarea acesteĭ lumĭ. Colo, pe temeliile vechiuluĭ palat al împăraților bizantinĭ, s'a ridicat o mândră moschee cu șase minarete înalte, de către sultanul Ahmed, dar și d'atuncĭ este mult și astăzĭ minarelele aŭ căzut și ele peste ruinele bizantine, iar imperiul viitor își pune deja asupra acesteĭ cupole semnul biruințeĭ: crucea. Dincolo, unde acum se afla o mică cafenea, se înălța odinioară, pe coloane, loja imperială în hipodrom. Pe coperișul lojeĭ se aflaŭ vestițiĭ caĭ de bronz aĭ luĭ Lysip, dușĭ de la Corint la Roma, de la Roma la Bizanț, de la Bizanț la Veneția. Pe terața îngustă care despărțea arena în lungime, o mulțime de statuĭ și coloane vesteaŭ biruință și glorie.

Din toate aŭ maĭ rămas treĭ, liberate acum de pământ până la bază; acestea sunt:

Obeliscul împăratuluĭ Constantin Porfirogenitul (950 d. Chr.), înalt de 25 metri, zidit din piatră și la început căptușit cu plăcĭ de bronz; vestita coloană a șerpilor și Obeliscul de la Heliopolis.

Coloana șerpilor, înaltă de 5 metri jum., care represintă treĭ șerpĭ încolăcițĭ unul de altul, suporta tripedul de aur pe care Eleniĭ 'l-aŭ înființat în templul luĭ Apolon la Delfi, după biruința de la Platea, (479 î. Chr.), și pe care împăratul Constantin-cel-Mare l'a adus la Bizanț după 800 de anĭ. Numele celor 31 de orașe carĭ aŭ luat parte la bătălie sunt săpate, în scriere greacă veche, printre încolăciturile șerpilor.

Obeliscul de la Heliopolis, înalt de 30 de metri, dintr'o singură bucată de granit, a fost înălțat la anul 1600 înainte de Christos, de către faraonul Tutmosis al III-lea, înaintea templuluĭ Soareluĭ, din Heliopolis; împăratul Teodosiu-cel-Mare, după ce a învins pe Maxim (390 d. Chr.) l'a adus la Constantinopol; inscripțiile ieroglifice s'aŭ conservat foarte bine până astăzĭ.

Era o zi turburată când mă aflam înaintea acestor comemorative de miĭ de anĭ. Soarele-zeŭ nu trimitea nicĭ o rază, cât de slabă, asupra lucruluĭ sfânt furat, iar vijelia mugia împrejur de se părea că niște puterĭ nevăzute se mâniaseră.

Marile opere de artă și monumentele naționale își aŭ soarta lor; emigrează și ele cu cultura, pe al căreĭ drum sunt ca niște pietre chilometrice. Monumentele celor vechĭ staŭ în museele noastre și pe piețele noastre publice. Unde oare va vedea posteritatea monumentele ce se ridică azĭ în orașele marĭ de pe malurile Tibruluĭ, Seneĭ, Tamiseĭ, Vieneĭ și Spreeĭ!

M'am dus în apropiere, la Sfânta Sofia. După cum se știe, priveliștea'ĭ exterioară este de puțină însemnătate, dar cu atâta'ĭ maĭ imposantă înăuntru; spațiul colosaleĭ cupole se vede chiar de la intrare, în toată mărimea și maiestatea sa.

In biserica Sfântuluĭ Petre, la Roma, trebue să înaintezĭ până sub cupolă ca s'o vezĭ; la Sfânta Sofia se vede toată din ușă și e ceva fermecător. Am stat mult pe prag, adânc impresionat, apoĭ am admirat în trecere frumusețea celor o sută de statuĭ de marmoră și porfir așezate în cafasurile laterale, precum și tablourile în mosaic pe fond de aur; am zis încet: Tatăl nostru, pe locul unde se afla altarul cel mare. Planul de zidire al biserіceĭ Sofia, care se compune dintr'o clădire patrată ce susține cupolele, a servit de model moscheelor turcești, atâta numaĭ că cupolele acestora se înalță maĭ libere și maĭ sus. Cupola mărețeĭ geamiĭ numită Suleimanie e cu cincĭ metri maĭ înaltă de cât biserica Sofia, prin urmare creștetul eĭ este la 61 de metri d'asupra pământuluĭ. Desfășurarea spațiuluĭ în acea moschee este admirabil de armonică, iar numeroasele geamurĭ dinnapoĭ, picturate în cele maĭ viĭ culorĭ după chipul oriental, daŭ interioruluĭ un efect fermecător.

Pe lângă clădirĭ, m'aŭ interesat într'un grad înalt și obiceiurile credincioșilor.

Cuvântul profetuluĭ, având de sigur ca scop curățenia și care zice că Alah nu ascultă pe nimenĭ dacă vine nespălat înaintea'ĭ, a făcut ca toate moscheele să fie bogat înzestrate cu apă curgătoare. Numaĭ apa curgătoare este curată. Un musulman nu bea nicĭ odată a doua oară din apa pe care deja a atins'o cu buzele. Paharul trebue să fie umplut chiar atuncĭ cu apă proaspătă și de asemenea mahometanul se spală numaĭ în apă curgătoare, care din momentul atingereĭ devine necurată.

De aceea, necontenit țâșnește apă curată de isvor înaintea și în interiorul giamiilor, unde credincioșiĭ, supunându-se porunceĭ religieĭ, își spală fața, pieptul, mânile și picioarele, ceea ce presintă o priveliște curioasă.

Mahometaniĭ distinșĭ se spală în giamie; ceĭ maĭ de rând afară.

Chiar Turcul îmbrăcat europenește își scoate acolo gherocul și încălțămintea și se udă cu apa ce curge dintr'un stâlp, maĭ înainte d'a se duce să îngenunche la rugăciune pe rogojinĭ orĭ covoare saŭ, dacă vrea să citească în coran, maĭ înainte d'a se așeza pe scaunul căptușit cu perinĭ.

Ca și bisericile catolice, giamiile sunt tot-deauna deschise. Acesta e în adevăr singurul principiu just. In așa numitele ceasurĭ de rugăciune, la amiază și la apusul soareluĭ, ne-musulmanul trebue să evite d'a vizita o giamie. Și'n alte ore se găsesc închinătorĭ destuĭ. Grupele ocupate în salele laterale cu tâlcuirea coranuluĭ aŭ convorbit maĭ mult cu mine. Sunt de obiceiŭ profesorĭ carĭ aŭ adunat în jurul lor un număr de studențĭ în teologie. Profesorul șade cu picioarele stânse sub el, unul peste altul, pe o perină; ascultătoriĭ staŭ tot astfel pe podeala goala; toțĭ sunt cu caftane și turbane și formează un tabloŭ pitoresc.

Dar nu numaĭ profesoriĭ ci și orĭ-cine se crede în stare să tălmăcească coranul și găsește ascultătorĭ, îl tălmăcește. Ast-fel am văzut un om cu niște ochĭ înfocațĭ, cu barba lungă, cu trăsurile pronunțate de o aparență imposantă, care probabil își fascina auditoriĭ. El avea un turban verde, semn că fusese la Meca, la mormântul profetuluĭ, unde probabil fusese ,,iluminat".

Scene de soiul acesta amintesc pe aceea a luĭ Isus învățând în templu.

De alt-fel însemnează o mare transformare a lucrurilor în orient, cel puțin în Turcia europeană, faptul că orĭ-cine se poate preumbla prin giamiĭ. In Stambul ne este interzisă numaĭ giamia Eiub, ce se află clădită pe mormântul unuĭ stegar al profetuluĭ. In orĭ-ce altă moschee poțĭ să întri, firește, supunându-te obiceiuluĭ: musulmanul vine la giamie saŭ cu picioarele goale, saŭ cu galoșĭ pe carĭ îĭ lasă la ușă, saŭ își pune, ca noĭ, niște pantofĭ pregătițĭ de maĭ înainte.

E prea frumos, într'o după-amiază cu soare, să se preumble cine-va pe

Cornul de Aur, în interior. Te urcĭ pe un vapor local saŭ pe un caic. Inapoĭ se desfăşoară, în schimbare continua, grupărĭ pitoreştĭ, precum panoramele strălucitoare de lumină şi de colorĭ ale Pereĭ, Galateĭ şi Stambululuĭ; înainte apare portul de războĭ, unul dintre cele maĭ marĭ şi maĭ sigure din lume, atât de adânc, în cât cele maı marĭ vase de războĭ pot să tragă chıar la mal.

Pe malul dinspre nord-est se înalţă clădirile mareluĭ arsenal de marină de la Tershanè şi pe undele ce se mişcă uşor se leagănă în linişte mândră vasele din flota turcă, carĭ se află acasă. Flota se compune din şase fregate blindate, opt corvete blindate, 22 vase neblindate de modă veche, 12 torpilorĭ şi maĭ multe avisurĭ.

In faţa Tershaneleĭ, pe cellalt mal, se află mahalaua grecească numită Fanar, cu măreaţa'ĭ biserică patriarhală Sfântul Gheorghe şi şcoala naţională grecească; apoĭ urmează mahalalele Balat, Haskioĭ şi Aivan-Seraĭ (castelul boltit), se afla vestitul palat ce servia de reşedinţă împăraţilor grecĭ în ultimul veac al imperiuluĭ. Numaĭ temeliile se maĭ văd astăzĭ. Aci m'am coborât de pe vapor, care înaintează până la Eiub unde se află moscheea închisă pentru noĭ. Am întreprins o escursiune pe jos în jurul vestitelor ziduri ale Stambululuı-Bizanţ. Cea maĭ impozantă parte din ele este aceea ridicată de împăratul Heraclie, între Aivan-Seraĭ şi Tekir-Seraĭ. Cu toate cele 12 veacurĭ ce aŭ trecut asupră-ĭ, acest zid puternic cu 20 de turnurĭ rotunde saŭ în patru şi opt colţurĭ, e admirabil conservat. Despre el se poate zice ceea ce spune mitologia despre zidurile troiane, că a fost clădit de zeĭ.

Tekir-Seraĭ este vechiul palat Hebdomon, o clădire veche bizantină cu treĭ rândurĭ, din carĭ cel de sus trece d'asupra ziduluĭ cetăţeĭ. De acı începe zidul împăratuluĭ Teodosiu, lung de 5650 de metri, cu o sută de turnurĭ marĭ şi maĭ tot atâtea turnurĭ micĭ. Intărirea aceasta nu e într'adevăr aşa uriaşă în profil ca zidul heraclian, dar e tot atât de puternică, de oare-ce formează o dublă linie de apărare, şanţul de sus şi şanţul de jos; acest din urmă e înalt de statura unuĭ om, larg de 20 de metri şi se umple cu apă printr'un sistem de stavilare. Puternıcele turnurĭ ale linieĭ de sus se ridică la distanţe de câte 48 de metri între ele, iar turnurile maĭ micĭ ale linieĭ de jos se află în intervalele celor d'întâĭ.

Linia şanţuluĭ de jos a dispărut în unele locurĭ, maĭ bine conservat mi s'a părut zidul dintre poarta Top-Capu şi Silivri-Kapu. Un drum singuratic duce când la deal, când la vale, pe lângă linia de zidurĭ acoperite de ederă ce se urcă şi se coboară, şi pe lângă turnurile crăpate maĭ mult de cutremurele de pământ, de cât de ghiulele.

Singurătatea acestor locurĭ armonizează foarte bine cu trista ruină a mândreĭ cetăţĭ şi cu tăcerea morţilor din cimitire. Acestea se întind dincolo de drum ca nişte pădurĭ de chiparoşĭ şi fac o impresie foarte melancolică.

Chiparoşiĭ, neobişnuit desvoltaţĭ foarte mult, şoptesc în vântul sereĭ; ramurile lor pârâe isbindu-se una de alta, ceea ce răsună ca nişte suspine eşite din morminte; petrele mormântale, câte două de fie-ce groapă, una la cap, alta la picioare, la bărbaţĭ având săpate fesurĭ saŭ turbane, la femeĭ câte o floare, toate cu inscripţiĭ frumoase, lucesc într'un chip spectral în amurgul sereĭ.

Odată cu întunerecul am ajuns şi eŭ la capătul de miază-zi al zidului de întărire, ce se întinde de la Cornul de Aur până la mare, adecă pe o lungime de 6.671 de metri. Acolo se află Castelul celor Şeapte-turnurĭ (turceşte Iedicule), care, însă, de la repararea sa de către Mahomet al II-lea nu maĭ are de cât patru turnurĭ. De la Iedicule m'am întors în oraş.

Imprejurimile Constantinopoluluĭ oferă ocasiune pentru escursiĭ minunate, cu deosebire Bosforul, care în vreme de vară este, ca să zic aşa, o vilegiatură unică, admirabilă. Bosforul, îngust în unele locurĭ până la 550 de metri, larg în altele până la 2000 de metri, prin golfurile variate ce formează, prin dealurile marĭ şi micĭ de pe malurĭ şi carĭ se întind departe, aminteşte cotiturile unuĭ fluviŭ. Localităţile răpitoare de pe ambele malurĭ, casele de ţară, grădinile, palatele, castelele şi ruinile, înconjurate de chiparoşĭ, platanĭ şi castanĭ, precum şi vasele ce circulă de la un mal la altul, iţĭ completează iluzia că te-aĭ afla pe un fluviŭ.

La mal se observă că Bosforul are şi el o curgere în marea de Marmara.

O altă plăcută escursiune ne aduce la insulele Prinţilor, o grupă de insule în Marmara, până unde sunt organizate curse zilnice de vapoare. Aerul curat, băile de mare escelente, şi o vegetaţie bogată, fac din Prinkipo, cea maĭ mare din aceste insule, un loc căutat pentru a petrece vara.

Ca maĭ completă privelişte a împrejurimilor Constantinopoluluĭ o are cine-va de pe dealul asiatic, Bulgurlu saŭ Ciamligè, înalt de 200 m. pe coasta căruia se află Scutari. Aceasta este o escursiune fermecătoare. Intr'o zi senină, când Constantinopolul îşĭ desfăşura toată splendoarea, m'am urcat cu maĭ mulţĭ domnĭ şi doamne pe un vapor care ne-a dus îndată la Scutari, unde doamnele s'aŭ urcat în trăsurĭ iar noĭ, bărbaţiĭ, am încălicat pe caĭ micĭ tarĭ. Fu o călătorie plăcută la deal printre case de ţară, grădinĭ şi viĭ; numaĭ vârful pleşuv trebuirăm să'l urcăm pe jos; acolo sus, sub treĭ platanĭ piperniciţĭ, se odihneşte un sfânt turc, la al căruĭ mormânt nu ne-am închinat ci am sorbit câte o cafea minunată, pe care un cafegiu ambulant ne-a pregătit-o cu vestita apă din isvorul Ciamligeĭ.

Priveliştea e nesfârşit maĭ măreaţă de cum s'ar presupune după înălţimea dealuluĭ.

La nord se zăreşte până departe întortochiatul Bosfor cu turnurile sclipitoare ale castelelor de pe mal; la răsărit se vede o bucată bună a Asieĭ micĭ, precum şi începutul căieĭ ferate spre India, care deocamdată ajunge numaĭ până la Ismid, în Nicomedia; la sud se arată conturele negre ale munţilor Bitinieĭ şi vârful Olimpuluĭ de la Brusa, acoperit maĭ tot-deauna de zăpadă; la sud-vest străluceşte în depărtare marea de Marmara, scăldând în planul întâĭ insulele Prinţilor; la apus stă pe coastă frumosul Scutari şi de cea-laltă parte a Bosforuluĭ, brăzdat de vase, e Constantinopolul în toată splendoarea sa.

Pe o zi senină cum are numaĭ Levantul şi cum era aceea a escursieĭ noastre, tablourile acestea nedescriptibile te lasă înmărmurit. Cu mare greutate se poate cine-va hotărĭ ca să se coboare. La întoarcere am văzut vestitul cimitir, care este o pădure de chiparoşĭ ca şi cele-lalte; ajungând la Cadikioĭ, un vapor ne-a luat la Constantinopol.

Ast-fel ne-am bucurat de o privelişte ca din poveştĭ. Se făcuse noapte şi în depărtare sclipiaŭ miĭ de luminĭ, iar sus pe cer stelele. Era ca şi cum întreg Constantinopolul se iluminase, căcĭ fie-ce lumină de la casele aşezate în amfiteatru şi având de obiceiŭ multe ferestre, se vedea de pe vapor. Şi fiind-că nu se zăriaŭ în întuneric siluetele caselor nicĭ ale dealurilor de dincolo de oraş, rămânea îndoială asupra natureĭ luminelor; nu se ştia dacă eraŭ stele saŭ lămpĭ.

Cu adevărat Constantinopolul este frumos!

Ducele de Connaught în călătorie

Se ştie că ,,Statele-Unite ale Africeĭ Australe", visul luĭ Cecil Rhodes şi al luĭ Krueger, s'aŭ format prın unirea celor cincĭ marĭ coloniĭ africane: Capul Buneĭ-Speranţe, Natalul, Transvaalul, Orangele şi Rhodesia.

Ducele de Connaught, fratele luĭ Eduard VII, a părăsit Anglia pe la sfârşitul anuluĭ trecut, spre a se duce

să prezideze deschiderea federațiunei parlamentare a Africei de Sud și serbările din Capetown aŭ marcat împăcarea definitivă între Boeri și Englezi.

Bun și nepretențios, ducele se bucura în Englitera de o mare popularitate și era respectat ca un om foarte cordial și plin de voe bună.

Ducele este un mare călător.

El și-a petrecut mai toată viața departe de pământul natal, a vizitat mai tot domeniul colonial al națiunei pe care o servește cu o îndoită dragoste.

E interesant, înainte de a cita câteva anecdote asupra vieței ducelui de Connaught în Canada, Indii saŭ Africa, să spunem cum i-s'a dat numele și pronumele.

Când Regina Victoria hotărî în 1849 să viziteze Irlanda, cei mai mulți din anturajul ei o sfătuiră să renunțe la această călătorie care putea să aibă urmări supărătoare, căci Irlanda era foarte agitată. Dar Regina era hotărîtă. Nimic nu putu să-i clatine rezoluțiunea și plecă.

Călătoria se petrecu fără incidente. Ea fu primită triumfal la Cork, la Dublin și la Belfast.

La Dublin o doamnă bătrână pronunță, în timpul unei ceremonii, aceste cuvinte cari vor rămâne în istoria engleză:

,,O, Regină venerată, numiți pe unul din copiii voștri prințul Patrick și toată Irlanda va fi gata să moară pentru Voi".

Imprejurarea nu displăcu Reginei. Se gândi asupra ei. Anul următor năștea un copil regal care primi numele de Arthur, ca celebrul Irlandez Wellington și acela de Patrick, patronul Irlandei.

Mai târziŭ Principele primi titlu de duce de Cannaught, numele unui pământ care îi era destinat în Irlanda.



Defilarea Basutoșilor la serbările in onoarea ducelui de Connaught

Pe când era soldat, foarte tânăr, în Indii, întâlni într'o zi pe un veteran cu părul cărunt care nu-l recunoștea. Era îmbrăcat civil. Intre ei se produse următoarea convorbire:

— Ești și d-ta, fără îndoială, în armată? întrebă veteranul.

— Da...

— Ei, și ești mulțumit? N'ai vrut până acum nici un prilej de nemulțumire?

— Sunt mulțumit, replică ducele.

Atunci veteranul, cu un aer foarte convins, adăogă:

,,Ei, ești tânăr, iubitul meŭ. O să vezi d-ta că lucrurile sunt astfel. Află de la mine că astăzi nu poate să ajungă cineva de cât cu protecție.

,,Să ții seamă de vorba mea".

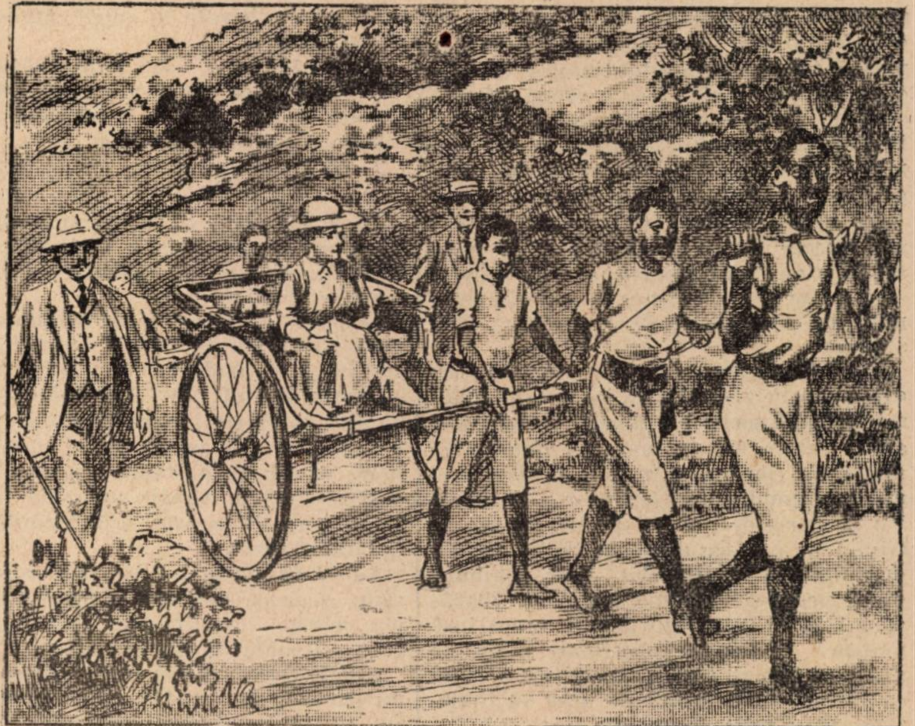
Și ducelui, căruia îi place să flecărească cu tovarășii săi de călătorie, povestește adese-ori această anecdotă.

*

In cursul unei manevre în imensele întinderi de pământ ale Africei de Sud, servitorii ducelui pierdură coșul cu merinde. Toate căutările lor fură infructuoase.Nu mai rămânea ducelui de cât să se lase a fi invitat de ofițeri ale căror proviziuni eraŭ abundente. El descoperi după un tufiș pe trei tineri ofițeri cari începeaŭ nu un dejun, dar un adevărat ospăț. Ducele de Connaught ceru o bucățică de pâine. Fu învitat.

Se așeză pe iarba uscată și îndată ofițerii îi povestiră că coșul plin cu de-ale mâncărei îl găsiseră și că nu cunoșteaŭ pe posesor. Ducele râse cu ei, mâncă cu poftă, și când terminară masa, el se sculă și zise:

,,Ah! acum să ridicăm vălul care acoperă misterul. Cunosc pe posesorul coșului cu proviziile excelente. Dar să n'aveți nici un fel de remușcări. Proprietarul sunt eŭ".



Principesa Patricia de Connaught mergând in «djinrikisha» la mormântul lui Cecil Rhodes

Tinerii ofițeri se scuzară cât mai politicos, dar ducele îi asigură că lucru-

rile se petrecuseră cât se poate mai bine.

•

Ducele este foarte popular și printre ziariști.

„Când aveți nevoe de informațiuni, le zicea el, nu ezitați să mă întrebați".

Ducele a fost în relațiuni cu numeroși corespondenți de războï. Odată, unul din eï, vizitând în Indiï câmpul duceluï, s'apropie de acesta din urmă.

„Caut pe ducele de Connaught și nu-l găsesc. Vreaŭ să-l întreb ceva".

Ducele era îmbrăcat în costum de muftiŭ.

„Eï, iată-mă. Iți daŭ orice deslușirï. Dar să nu scriï că m'aï găsit îmbrăcat astfel".

•

S'ar putea înmulti anecdotele al căror a fost ducele de Connaught, dar acest scurt articol ajunge spre a arăta că unchiul Regeluï George al Angliei este un statornic colonial. E cu siguranță personagiul regal care în cursul

Blaz

LUCIEN HUBERT

IN SENEGAL

— Note dintr'o expediție —

La 18 Ianuarie. — La 8 dimineata am plecat din Saint Louis pe „L'Isle", vaporaș care spera să urce fluviul Senegal până la Kacacdi. Temperatura este plăcută; cade de câteva zile o ploaie fină ce reîmprospătează atmosfera. Distanta pe fluviŭ dela Saint Louis pînă la Bakul, este de 850 km. Dacă Senegalul ar fi navigabil tot timpul anuluï, comunicatiunile cu acest port ar fi foarte repede, 5 zile cel mult; dar drumul fluvial este oprit în timpul sezonuluï uscat pe o distanță maï mare de 400 km. Ca mijloc de transport se întrebuințează un vaporaș.

La 19 Ianuarie. — Către ora 2 p. m., noï trecem Mafu; sondagiile sunt favorabile. Cam prin locurile acestea fluviul se strânge și curge între 2 malurï repezï pline cu o vegetație de o bogăție fără seamăn.

La 20 Ianuarie. — Vaporașul nostru este propriŭ zis o barcă cu fundul plat, măsurând 6 metri lungime și 2 metri lărgime; foarte adânc însă, cu două micï platforme 'nainte și n'apoï pentru aceï puși cu conducerea lopeților și cârmeï. Un acoperiș de paie în formă de arc de triumf ne protege de soare. Echipagiul—disciplinat și matriculat — se compune din 7 negri și patronul lor. La scoborâș eï se lasă în voia valurilor, la urcuș însă munca e foarte obositoare. Puțină ploaie și apa ce tindea să se urce a făcut ca într'un timp destul de lung să înaintăm abia 5 mile. Noaptea a fost senină și răcoroasă. Lucru curios, n'am auzit și nicï n'am văzut hipopotamï: căpitanul m'a asigurat că n'o să întârzie.

La 21 Ianuarie. — Pe la 11 a. m. ajungem la Valde al căruï singur funcționar este un negru telegrafist.

Aspectul țăriï a devenit trist. Nu am plecat de aci decât la 3 p. m., spre Valde, situat la 3 mile depărtare. Aci cum ne zăriră femeile și copiiï, fugiră scoțând strigăte de groază, și se închiseră în case. Locuitoriï refuzară să ne vândă puï și ouă.

La 22 Ianuarie. — Dimineata destul de răcoroasă — friguroasă chiar —; cerul acoperit doar cu norï negri și cenușiï ne împiedică să zărim răsăritul soareluï și avem senzatia uneï zile de toamnă. Mergem destul de încet. Pe la 11 a. m. ne oprim pe o livadă a țărmuluï drept, o imensă întindere înverzită; iar seara popasul s'a făcut la marginea unuï sat carecare: ospătul a fost cât se poate de vesel. Pământul mereŭ pustiŭ pe țărmul stâng, ușor împădurit pe cel drept.

La 23 Ianuarie. — Temperatura se'nteteste; e frig deabinelea. La 5 seara sosirăm la Kacacdi, port militar. Pământul e tot monoton și trist; iar ca aspectul să fie variat, sunt câteva coline verzï catifelate, răzletite icï și colo.

La 24 Ianuarie. — Ne-am oprit o zi la Kacacdi. Locotenentul și medicul ne-aŭ primit cordial. Cu doctorul — un „bonvivant de Paris" — am retrăit din noŭ câteva ceasurï dulcï suvenirurï. Si unde e Parisul?!... pe când Kacacdi doar *un nimic* nesănătos.

La 25 Ianuarie. — Ne reluăm drumul. Fluviul face cotiturï numeroase, țărmurile sunt de astădată maï populate, fără să aibă cu toate acestea un aspect maï râzător. Găsim totușï tinuturï destul de bine îngrijite și cultivate, dar populatia are aerul de a fi săracă. Ziua începe să fie foarte călduroasă și Kebir — unul dintre negri — are frigurï. Pentru prima dată am auzit hipopotamul. Ce fericire!?

La 26 Ianuarie. — Un vânt fericit nord-est ne târăște cu iuțeală spre Matam; suntem la limita țăreï Bosea-sii. Ca și erï țărmurile cultivate și satele numeroase. Puține frigurï.

La 27 Ianuarie. — Vaporașul ajutat de vânt zboară. La 3 p. m. trecem prin Matam, port militar. Localitatea pădu-roasă cu vânat din belșug.

La 29 Ianuarie. — Din cauza frigurilor ne-am oprit 2 zile.

La 30 Ianuarie. — Pe la 3 p. m. plecăm și ne oprim doar pe la 7 lângă o mare insulă nisipoasă cu stâncï care închide maï tot fluviul.

Lumina luneï în seninul sublim este de toată frumusetea. Stelele sunt ca niște candele puse înadins pentru prea mărirea atotputerniculuï; dar umezeala excesivă ne face să ne continuăm drumul după ce fiecare din noï ne-am scris numele cu litere uriașe pe o stâncă grozavă ce sta parcă să cadă. Gratie umezeleï, țărmul drept este de o verdeață încântătoare. Caimaniï furnică.

La 31 Ianuarie. — Aceeașï vedere din ajun, aceleașï peisage de toată frumusetea, aceeașï continuare panoramică a zilelor trecute; multe înainte!

1 Februarie. — Am decis să ne oprim nu departe de Arnolde ca să vizităm un sat situat la câtïva kilometri de mal. Pentrucă însă n'am poposit decât spre înserat, preumblarea fu amânată pe mâine în zori. Localitatea e populată cu multe maimuțe ce se apropiaŭ de noï, pe când mâncăm, cu multă îndrăzneală.

La 2 Februarie. — N'am avut parte de excursiune, deși timpul era calm și plin cu adierile duioase ale zefiruluï. Poate din cauza oboseleï.

Pe locul unde stăm, fluviul descrie o curbă unghiulară ascuțită și atinge o lărgime considerabilă.

La 3 Februarie. — Suntem iar plecațï. O după masă încântătoare; o veselie neobișnuită înveselește pe ziua de azï viata monotonă a vaporașuluï; fluviul furnică de hipopotamï și caimanï. Bestiï sălbatice.

La 4 Februarie. — Intrăm în altă țară a negrilor. Fizionomia lor se schimbă, nu însă și râul. Cerul este senin. Căldură năbușitoare în timpul zileï, umezeală excesivă în timpul nopțiï, o cuvertură singură n'ajunge.

La 5 Februarie. — Către 6 seara sosim la Dembankané, ultimul punct al Senegaluluï de mijloc. Mâine în Sudan. In rezumat, țara traversată până aci posedă o fizionomie tristă monotonă; culturile reușesc doar în câteva puncte destul de rare. E o țară prea vastă pentru locuitoriï pe carï îï are. Ideia de progres sistematic ar aduce bune foloase. Căile de comunicatie rare și foarte puține bune, din cauza așezăriï lor. Triste regiunï.

La 6 Februarie. — Sudan! Câte amintirï nu evocă, și cu câte tablourï încântătoare în grozăvia lor nu ne apare. Suntem parcă mândri că putem și noï atinge această parte de pământ mort. Impresiunea ce ne-o face Sudanul de sud e bună: țară păduroasă, sate numeroase, pe țărmurile unuï drum destul de neted; în fine cea maï mare parte din negri vorbesc frantuzește. Caut în zadar, împrejurul meŭ, fluturiï negri aducătorï de frigurï și de mortï groaznice. Nu văd nimic și adorm liniștit și fără vise rele.

La 7 Februarie. — Către 7 dimineata zărim de departe Bakul cu ajutorul ochianuluï, distingem poșta așezată pe țărmul Senegaluluï pe o movilă pronuntată. Două turnurï — întăriturile franceze se zăresc în mijlocul numeroaselor case și printre carï un al treilea, mult maï înalt, domină orășelul. Este cel maï vechiŭ fort. Telegraful, casa poșteï, se găsesc pe aceeașï colină; puțin ridicate în orizont unde maï departe se zăresc muntï maï micï.

Fluviul a căruï albie este în locul acesta foarte lată, este plin de bancurï de nisip. La 11 debarcăm și ne luăm adio dela vaporaș.

La 8 Februarie. — Poșta e în carantină: frigurile tifoidice bântue cu furie. Anul trecut, din 3 ofițerï carï compuneaŭ statul-major, 2 aŭ murit: locotenentul și doctorul. In aceeașï proporție și soldațiï. Pentru ca să schimbe aerul, reședința s'a transportat provizoriŭ la marginea satuluï pe cea maï ridicată movilă.

La 9 Februarie. — Satul este maï mult lung. Strada principală are 2 km. Pe o întindere de vre-o 800 metri, pe ambele părțï, strada e acoperită cu mimoze, carï răspândesc un parfum subtil și agreabil. Lărgimea e de 8 metri și e suficientă pentru traseul trăsurilor. 2 podurï sunt de trecut: la dreapta când viï dinspre Matam, și'n partea nordică.

La 10 Februarie. — Bakul posedă o piață acoperită, unde în toate zilele, dimineața și seara, indigeniï vin și vând produsele țăriï: bumbac, curmale, nucï de cocos, etc.

Sunt şi croitorĭ ambulanţĭ carĭ se văd cusând în plină stradă. Piaţa, ce-ĭ drept, e foarte animată. Fortul din Bakul este un tip după care's construite toate forturile'n Sudan.

Tradus de **Ioan D. M.**

CÂTE-VA OBICEIURI

Trec veacurĭ şi veacurĭ, credinţĭ şi obiceiurĭ se transformă, valurile vremeĭ nimicesc pe unele, schimbă pe altele, dar cu toată această vrăjmăşie de schimbare şi transformare continuă totuşi rămân o groază de credinţĭ, datinĭ şi zicerĭ pe carĭ analizându-le, vedem că aŭ fost puternice într'o vreme, având tăria religieĭ. In viaţa zilnică se trece cu uşurinţă asupra lor, crezându-le născocite de capriţiul orĭ fantasia minteĭ. Cu câtă uşurinţă, putem zice chiar puţină pietate, nu se zice azĭ vechea zicătoare latină: „Despre morţĭ nimic, dacă nu bine". Adică: să nu vorbim despre sufletele morţilor nicĭ odată ceva răŭ. Pentru omul civilizat această zicere ar părea isvorîtă dintr'un înalt simţ de pietate pentru ceĭ morţĭ, dintr'un fel de jale ce o simţim a nu critica faptele aceluĭ ce nu maĭ e între noĭ şi nu se poate apăra orĭ nu ne poate pedepsi pentru învinuirile ce i le aducem. Omul civilisat, coprins de jale la gândul celuĭ ce nu maĭ este, la gândul că şi el maĭ curând saŭ maĭ târziŭ va fi ca dânsul, simte o nevoe însoţită de pietate şi se supune vecheĭ poveţe: *de mortuis nihil nisi bene*. Această zicere însă la ceĭ vechĭ nu-ĭ insuflată nicĭ numaĭ de dragoste, nicĭ de datorie orĭ pietate, ci de frică, de groaza răzbunăreĭ sufletelor. Această zicere îşĭ are origina într'o mare şi întinsă religie, într'o credinţă veche a adorăreĭ strămoşilor, adorare pornită, cum am zis, dintr'o frică pe care mintea omuluĭ de azĭ greŭ o poate înţelege.

Ceĭ vechĭ credeaŭ că sufletele după moarte capătă o putere dumnezeească, că pot fi bine-făcătoare şi răŭ-făcătoare de aceea toată grija celor vechĭ e de a şi le face îndurătoare prin jertfe şi laude. Grecii şi Românii credeaŭ că dacă nu se aducea morţilor jertfa datorită, îndată ieşeaŭ din morminte, şi umbre rătăcitoare, se auzeaŭ gemând în tăcerea nopţeĭ. Bănueaŭ viilor nelegiuirea că i-aŭ uitat şi căutaŭ a-ĭ pedepsi, le trimeteaŭ boale orĭ foamete şi nu le daŭ linişte până nu se aducea jertfa obicĭnuită morţilor. Morţiĭ eraŭ maĭ a tot puternicĭ de cât ceĭ viĭ şi de eĭ se temeaŭ ceĭ ce trăiaŭ ca de nişte zeĭ. Ar fi răbdat orĭ-ce, dar trebuia să aducă jertfă, de mâncare, băutură şi haine morţilor, altfel nu puteaŭ, a vea linişte: frica şi groaza ĭ-ar fi chinuit zi şi noapte. De aicĭ se esplică de ce poporul nostru se va îndatora, va răbda el şi aĭ luĭ de foame şi goliciune, se va vinde chiar rob numaĭ să poarte rânduelile şi pomenile mortuluĭ. Groaza s'a pierdut pe încetul, dar a rămas un puternic sentiment de datorie.

Când ceĭ vechĭ treceaŭ pe lângă un mormânt ziceaŭ: „tu care eştĭ un zeŭ sub pământ ajută-mĭ". Eĭ credeaŭ că sufletul nu părăseşte de loc trupul şi, omul deşi mort, sufletul e mereŭ lângă trup.

De alt-fel această credinţă e şi la poporul Român, numaĭ cât creştinismul a schimbat-o puţin; astfel se crede că sufletul stă treĭ zile după moarte pe lângă mort, dar credinţa s'a pierdut fără să se piarză sentimentul căruia i-a dat naştere. S'a observat că în casa unde-ĭ un mort toţĭ vorbesc încet par'că n'ar voi să turbure liniştea celuĭ pe vecĭ adormit. Cine, fiind într'un cimitir, n'a simţit şoapta nemuritoarelor versurĭ: „Pero non mi destar! deh! parla basso"? (Nu mă trezi, decĭ vorbeşte încet).

Intre alte datoriĭ, înmormântarea era socotită ca neînchipuit de mare, şi nicĭ odată vre-un poet vechiŭ n'ar fi rostit cuvintele:

De vor, arunce-mă la margene de drum
Tot îmĭ va fi maĭ bine ca'n ceasul de a-
[acum.

Căcĭ sufletul neîngropat îşĭ răzbuna ne maĭ pomenit de crud, bântuind pe rude cu bolĭ, nenorocirĭ şi chiar moarte.

Noĭ credem că pricina principală, care a împins pe oameniĭ primitivĭ la obiceiul de a îngropa morţiĭ a fost credinţa că o dată cu trupul vor îngropa şi sufletul, dovadă că Vergilius zice: „Inchidem sufletul în mormânt". Această procedare avea două marĭ foloase pentru mintea omuluĭ primitiv. Intâiŭ că închidea sufletul să nu maĭ umble rătăcind şi decĭ putea fi maĭ sigur de visitele dese orĭ răŭ voitoare ale acestuia, iar închizându-l întrebuinţaŭ tot soiul de formule şi riturĭ ca sufletul să nu poată eşi din mormânt. Chiar azĭ avem moştenite sacramentalele cuvinte: „se pecetlueşte groapa robuluĭ luĭ D-zeŭ până în veciĭ vecilor amin". Ast-fel fiind, închisă şi pecetluită groapa, omul primitiv se simţea maĭ în siguranţă. Maĭ avea însă şi alt folos din îngropare, dacă întâmplător, poate din uitare, nu s'ar fi împlinit toate datoriile către sufletul mortuluĭ şi acesta ar fi venit să cerce pe ceĭ viĭ cu boale şi neajunsurĭ, atuncĭ rudele având-l la îndemână, ştiind unde-ĭ îngropat, mergeaŭ, aduceaŭ jertfe, făceaŭ din noŭ rugăciunĭ şi împlineaŭ ritualurĭ nouĭ spre a-l îndura să-ĭ lase în pace şi să le fie bine-voitor; iar, când aveaŭ vre-o nevoe, puteaŭ merge la mormânt rugându-se să le dea ajutor, să le fie îndurătoare şi bine-voitoare sufletele. Chiar până azĭ în ţările cele maĭ civilizate şi tot s'a păstrat, nu vom zice abiceiul, căcĭ e prea puţin, dar cultul mormintelor, căcĭ ce înseamnă acele florĭ presărate pe morminte, acele pelerinagiĭ pioase care se fac aproape zilnic?

Omul, îndurerat sub povara uneĭ grele nenorocirĭ, se duce azĭ la mormântul uneĭ fiinţĭ la care ţinuse şi ţine încă, plânge, îşĭ perindează cu mintea toate nenorocirile, cu ochiĭ minţeĭ vede fiinţa iubită, îĭ aude par'că poveţele, şi, după această supraescitare, urmează o deprimare sufletească, o linişte aparentă.

Toate acestea îşĭ aŭ opinia în vechiul obiceiŭ, când omul merge la mormântul rudelor, nu cu sufletul plin de o pietate jalnică, ci plin de groază, aducând jertfe nu din dragoste, ci doar a căpăta ajutorul lor a totputernic.

Sufletul care n'avea groapă, adică al căruĭ trup nu fusese îngropat, umbla rătăcind, de şi ar fi dorit liniştea după sbuciumul vieţeĭ de aicea. Ca o stafie rătăcea din loc în loc neavând parte de darurile ce i se aduceŭ şi de carĭ avea trebuinţă, iar de necaz chinuia pe ceĭ viĭ, le trimetea boale, le pustia casele, îĭ înspăimânta cu vedeniĭ îngrozitoare, le distrugea recoltele, şi toate acestea eraŭ săvârşite, doar ar face şi sili pe ceĭ viĭ să-l caute şi să-l îngroape. Ceĭ vechĭ eraŭ atât de pătrunşĭ de această mare grije a îngropăriĭ morţilor în cât greciĭ condamnară la moarte pe generaliĭ victorioşĭ carĭ ca elevĭ aĭ filosofilor crezuseră că-ĭ tot una, dacă trupurile vor putrezi la pământ orĭ în mare. Această faptă a poporuluĭ atenian poate nouă să ne pară o rătăcire a minteĭ, crudă şi lipsită de orĭ-ce bun simţ; dar îndată ce analizăm chestia din punctul de vedere cum judecaŭ eĭ, carĭ aveaŭ credinţa sufletelor, lucrul se schimbă. Din cele spuse maĭ sus ne putem face măcar o palidă idee de groaza ce a trebuit să cuprindă pe popor la gândul că atâtea suflete vor umbla rătăcind din pricina neîngropăreĭ trupurilor, vor aduce moarte, nenorocire, şi pustiere de o mie de orĭ maĭ mare de cât nenorocirile unuĭ războiŭ. Ce valoare putea avea în mintea omuluĭ primitiv o victorie, o biruinţă faţă de nenorocire de care se vedea ameninţat. Şi ca o răzbunare, ca o satisfacere celor aruncaţĭ în mare, trebuia să urmeze jertfirea generalilor biruitorĭ. Numaĭ această groază ne esplică grija de a-şĭ îngropa fie-care morţiĭ. Un răsunet al aceşteĭ fricĭ e credinţa că dacă se îneacă orĭ se spânzură cine-va, treĭ zile sufletul acestuia, pe alte locurĭ 9 zile, bântue cu furtunĭ şi vânturĭ in-

grozitoare. Tot aicea se leagă și credința orĭ datoria de a scoate înecațiĭ, de a-ĭ căuta cu mare stăruință ca să poată fi îngropațĭ. Nu e o pietate inocentă saŭ sentimentală, ci groaza de relele ce va aduce oamenilor sufletul celuĭ înecat și care cere să fie îngropat.

Ingroparea, cum am zis, era o siguranță pentru ceĭ viĭ, și totodată întrebuințaŭ o mulțime de riturĭ cu carĭ credeaŭ că fixează sufletul în mormânt. Iar pentru ca el să nu fie silit să iasă, aveaŭ grija de a-ĭ da toate cele trebuitoare, haine, obiecte de lux, hrană și băutură. Adesea udaŭ mormântul cu lapte și vin pentru ca să le primească sufletul; îĭ puneaŭ mâncărĭ ca să-șĭ potolească foamea. Solon făcu o lege prin care oprea de a se îngropa împreună cu mortul maĭ mult de treĭ rândurĭ de haine. Pe vremea luĭ Cesar se ardeaŭ morțiĭ, totușĭ dedeaŭ pentru eĭ haine, arme și juvaeruri.

Una dintre formulele sacramentale era a dori sufletelor, după ce se îngropa mortul, să trăiască fericit sub pământ: de treĭ orĭ ziceaŭ: ,,să fiĭ sănătos!" Iar pe urmă ajutaŭ : ,,Să-țĭ fie țărâna ușoară". formulă care s'a păstrat și până azĭ la noĭ precum și în toată Europa. *Să-ĭ fie țărâna ușoară*, azĭ pentru noĭ n'are nicĭ o însemnătate, de oare-ce se crede că numaĭ trupul se îngroapă, dar pentru ceĭ vechĭ avea mare înțeles acest ,,să-ĭ fie țărâna ușoară", căcĭ eĭ credeaŭ că sufletul stă în mormânt și decĭ poate să simtă greutatea pământuluĭ!

Tot de această credință se leagă și obiceiul de a pune monumente cu inscripțiĭ de laudă și de a scrie numele celuĭ care *odihnește* acolo, pentru ca rudele și trecătoriĭ să cunoască locul unde se află sufletul și să i se roage.

Această credință esplică și obiceiul de a aduce în patrie trupul mortuluĭ, în pământul unde sunt îngropațĭ toțĭ aĭ săĭ, căcĭ numaĭ fiind și trupul săŭ cu aĭ săĭ își va primi jertfele ce i se aduc. Istoria ne vorbește de Phryxos, care, murind la Colchida, se arată luĭ Pelias și-ĭ poruncește să-ĭ aducă sufletul în patrie, adică trupul de care credeaŭ că se ține și sufletul. Pe morminte aduceaŭ jertfe și credeaŭ că sufletele vin din mormânt și se desfătează din mâncările și băuturile aduse. Și la noĭ era obiceiul de a se aduce jertfe pe morminte. La rușĭ, este o zi anumită când rudele merg la mormânt, aștern basmaua lor roșie, mănâncă și beaŭ, iar pe urmă aruncă fărămiturile și varsă rachiŭ pe mormânt. In legătură cu acestea, pare a fi obiceiul de a mânca pe iarbă verde în ziua de 1 Maiŭ și de a arunca rămășițele. De și îndepărtată, dar nu poate avea altă origină, și prea sigur că se trage dintr'o credință puternică, dar putem zice că e greŭ de găsit în istoria credințelor omenireĭ alta maĭ întinsă și maĭ puternică de cât cea în suflete. Ceĭ vechĭ credeaŭ că morțiĭ mănâncă și beaŭ întocmaĭ ca și ceĭ viĭ. Poporul nostru păstrează și până acum această credință și cel maĭ mare păcat e de a nu da la anumite zile de sufletul morților și de a-ĭ lăsa ,,cu țărâna în gură". Acum crede această părăsire a grijeĭ a sufletelor ca un păcat, neertat, maĭ de mult era groaza care-ĭ silea la această îndatorire.

Incă un obiceiŭ care ne dovedește adorarea sufletelor strămoșilor și ridicarea lor la rangul de zeitățĭ, e că orĭ de câte orĭ se întâlnește ducându-se cu un mort, fie el orĭ din ce clasă socială, trecătoriĭ se cred datorĭ să-șĭ descopere capetele, semn al cinsteĭ și adorăreĭ, sigur adusă nu trupuluĭ ci sufletuluĭ care îl insoțește și care poate fi oamenilor indurător orĭ răŭ-voitor. Romaniĭ și Greciĭ adoraŭ sufletele strămoșilor ca pe niste zeitățĭ.Cicerone zice: ,,Strămoșiĭ noștri aŭ voit ca sufletele morților să fie socotite între zeĭ". Greciĭ îĭ numeaŭ zeiĭ subpământenĭ. Romaniĭ *dii manes*. Tot Cicerone ne spune : ,,Dațĭ zeilor Manes ceeace li se cuvine. Aceștia sunt oameniĭ care aŭ părăsit viața, privițĭ-ĭ ca pe niște ființĭ sfinte. Romaniĭ numeaŭ sufletele morților cu epitete de cinste: slăvite, cinstite, sfinte, etc. La noĭ se pare că numele de bun și bună se datorește tot acestuĭ cult al sufletelor; de oare-ce părințiĭ, vorbind copiilor de părințiĭ lor reposațĭ, de obiceiŭ îĭ numeaŭ cu epitete de laudă și maĭ cu seamă de bun și bună, cuvânt care întrunește toate calitățile.

Am dat cititorilor câte-va obiceiurĭ maĭ mult răzlețe, spre a-șĭ face idee cum o credință puternică, lasă urme chiar atuncĭ când pare uitată, când miĭ de anĭ aŭ trecut peste dânsa.

POVESTE ARABA

——

Și cum vântul bătea inspre tufișul luĭ Agvab, toate păsările veneau spre pușca luĭ, care le țintea fără greș, ca o pușcă fermecată ce era. Și după ce și-a strâns tot ce vânase, plecat-a spre curtea stăpânuluĭ. Când a ajuns, stăpânul sta la masă și rodea ultima'ĭ bucăţică de friptură ce se maĭ zărea în farfuria de argint, uitându-se cu privirile luĭ arzătoare la Sanutscka, frumoasa și tânăra rusoaică, care dansa în mijlocul celorlalte dansatoare, toate negre și vopsite cu multe culorĭ.

«Petrece strașnic stăpânul»—gândi Agbav, bătrânul vânător, făcând semn unuĭ servitor să-ĭ ia vânaturile din mână.

Și iată că pe când dansa Sanutscka, el îĭ făcu un semn din care ea înțelese că vrea să-ĭ vorbească. După ce sfârși jocul,—căcĭ stăpânul adormise în jilțu-ĭ de bambu, împodobit cu sidefurĭ, — frumoasa dansatoare, acoperită cu liane și cu florĭ de apă, se îndreptă spre Agvab, cu care se duse în fundul grădineĭ. Numaĭ cu el era lăsată să umble sau să vorbească. O temea stăpânul, căcĭ totĭ vecinii luĭ îl urau, fiind-că o avea pe frumoasa rusoaică și toțĭ ar fi vrut să i o răpească.

Ajunșĭ în fundul grădineĭ, eĭ se așezară pe un divan acoperit de o perdea subțire și albă, pe d'asupra căreia se țeseau diferite plante acătătoare ce porneau dela rădăcina a douĭ curmalĭ carĭ țineau perdeaua.

Și mirosea tare frumos în grădina stăpânuluĭ! Curtea aceea pavată cu marmoră albă, băncile cu incrustatiile lor de sidef și eunuciĭ înșirațĭ în rândurĭ, salutau pe frumoasa stăpânuluĭ lor.

Dar Sanutskeĭ nu-ĭ plăceau toate acestea. Ea dorea căsuța scundă a tatăluĭ eĭ, cu lavițele acoperite cu scorțe rupte și pline de noroiul de pe încălțămintea celor aĭ caseĭ. Dorea ciubotele de piele roșie, cu care juca Dumineca la hora din fața cârciumeĭ luĭ Vasile Vasilovicĭ. Ce-ĭ folosesc podoabele acestea, dacă nu-ĭ iubitul eĭ Andreĭ s'o vază?

Toate acestea le spunea ea luĭ Agvab, plângând cu lacrămĭ marĭ cât boabele de mărgăritar dela brățara ce purta la piciorul eĭ stâng. Și vorbea cu Agvab așa de încet, că nu putea fi auzită de nicĭ unul din numeroșiĭ păzitorĭ.

Totușĭ, tot se găsi cineva care să prinză ceva din șoptele eĭ: acesta era chiar fachirul stăpânuluĭ. Era el însă favorabil tinereĭ fete? Din fericire da. Fachiruluĭ îĭ era milă de sărmana Sanutscka, care era ținută acolo cu sila. El știa că fata fusese răpită de către un servitor numaĭ din dorința de a se face cunoscut stăpânuluĭ spre a'ĭ mări bunurile, lucru care se întâmpla orĭ de câte orĭ cineva îĭ aducea vre-un serviciŭ maĭ deosebit. Servitorul acesta nu era de loc credincios religieĭ luĭ, ba ișĭ bătea chiar joc de fachir când ișĭ făcea rugile.

Fachirul se prefăcu că n'a auzit convorbirea dintre fată și vânător și se hotărî să'ĭ lase să fugă, ba încă să le înlesnească această fugă. Se duse decĭ în pagodă și începu să povestească slujitorilor fel de fel de lucrurĭ nouĭ, spre a'ĭ ține loculuĭ.

Ceĭ douĭ fugarĭ socotiră că cerul a făcut așa ca să poată scăpa. S'au repezit numaĭ decât spre caiĭ carĭ stau legațĭ în grădina cu nuciĭ de cocos, ce servea la pedepsirea celor ce gre-

șeau cu ceva, bătându-ĭ cu nucĭ pînă cădeau leșinațĭ.

După ce s'au urcat pe caĭ, au luat-o la fugă. In goana lor, întorcându-șĭ privirile înapoĭ eĭ zăresc o namilă neagră. Nu puteau ști ce este, de oare ce în noaptea aceea era lumină.Luna nu eșise încă. Fugeau mereu înainte. De odată însă Sanutscka fu trântită de calu-ĭ și când se ridică, observă că Agvab dispăruse, iar calul eĭ stătea maĭ la o parte lungit și suflând greu din cauza oboseleĭ ce îndurase.

Vaĭ, nu se poate descrie spaima tinereĭ fete. Nu știa dacă să se urce iar pe cal și să l silească la fugă or să se oprească acolo. Nicĭ namila nu maĭ era. Oare să se fi multumit să'l întoarcă îndărăt pe Agvab (dacă namila ar fi fost un om), dar dacă era un animal si s'ar fi repezit pe la spatele luĭ Agvab și l'ar fi sfâșiat, fără ca acesta să se fi putut apăra. Nu auzise nicĭ un sgomot. Era și greu de auzit când calul eĭ tropăia așa de tare fugind. Ridică calul si-l ascunse într'un tufiș, apoĭ lipi urechea eĭ de pământ si ascultă. După mult timp auzi un tropot de cal. Să fi fost Agvab? Dar dacă ar fi namila aceea or vre-un slujitor trimis de stăpânul? Ea se pleacă și șterse urmele de copită ce le făcuse calul mergând spre tufiș. Se ascunse și ea si asteptă. Și după puțin trecu un călăreț fugind nebunește Era Agvab dar n'avusese vreme să'l strige așa de iute trecuse. Se aruncă pe cal și fugi în urma luĭ Agvab strigându-l. Și îl ajunsese. Era chiar el, Agvab bătrânul și nepretuitul vânător al stăpânuluĭ. Acesta îĭ zise usor: «Tânără Sanutscka am trecut prin grele fapte de când m'am despărțit de tine. Namila aceia era chiar slujitorul stăpânuluĭ, era chiar cel ce te furase pe tine. El a simțit, șarpele, că lipseștĭ și alerga după noĭ. Apucase pe un drum maĭ scurt ca să-țĭ iasă înainte să te oprească.

Eŭ băgat-am de seamă și m'am repezit în urmă-ĭ. Era strâmt drumul pe acolo de n'aveaĭ cum te întoarce singur, dar încă cu calul. Și când m'a simțit aproape s'a întors și eŭ l'am impuns cu sulița aceasta, el, mi-a răspuns cu altă înțepătură șĭ mi-a zis câine. M'am răzbunat apoĭ căcĭ după o luptă care a ținut cât ar bate gangul de 3 orĭ pentru cina de seară l'am doborât. Și toate aceste fugind amândoĭ cât puteam. M'am întors apoĭ iar îndărăt și am apucat pe drumul acesta că să te aflu pe tine.

Dar tânără și frumoasă Sanutscka, înțepăturile ce le-am primit, mă doboară, mă ard cumplit. Totușĭ trebue să fugim, după ce maĭ întâĭ îmĭ voĭ fi spălat rănile cu apă sfântă.»

După ce făcu toate aceste Agvab, după ce s'aŭ închinat fie-care D-zeuluĭ lor, aŭ plecat la drum. Fugeaŭ călărețiĭ de frică de a nu fi prinșĭ, fugeau ca vântul. Dar de odată în fața lor se arătă prăpastia și înainte de a se putea opri se prăbușiră în fundul eĭ. Nicĭ un țipăt nu s'a auzit, doar sgomotul cădereĭ cailor cu bieții lor stăpânĭ. In urmă veni și stăpânul cu toțĭ slujitoriĭ luĭ. Dar moartea îĭ ajunsese maĭ iute de cât el, pe ceĭ douĭ fugarĭ. Și plâns-a mult stăpânul, căcĭ pierduse pe cea maĭ frumoasă dintre dansatoarele sale și chiar dintre fetele Rusieĭ și pe cel maĭ strașnic vânător din ținuturile sale.

In zadar cercau slujitoriĭ luĭ să'l împace tot era în zadar. A plâns atât de mult în cât a murit, și pe locul acela s'a făcut un lac fără fund Și cine se duce acolo în noaptea când se împlinește câte un an de la întâmplarea aceasta, aude cum vin caiĭ în fugă și cum se prăbușesc în prăpastie, din lac aude suspinele stăpânuluĭ grozav. Toate aceste le aude, căcĭ de văzut nu le poate vedea, cerul fiind înnourat și furtuna ridică nisipul în na'tul ceruluĭ. De la o vreme totul se liniștește și atuncĭ se poate vedea în mijlocul lacului un crocodil ne maĭ pomenit de grozav care urlă ca un om uriaș. Acesta este sufletul stăpânuluĭ.

Mamele își duc fetele lor la prăpastia aceia, le pun să se roage și să arunce florĭ de apă și liane tinere cum îĭ plăceau sărmaneĭ Sanutscka, Ele se roagă în taină și în ruga lor adaogă după cum le-a spus muma lor: să nu pățească și ele ca sărmana și frumoasa Sanutscka.

O. O.

FETIȘISMUL MALGAȘ

Un păzitor de idol

Dacă poporul hova, cel maĭ inteligent din Madagascar, a adoptat repede multe din obiceiurile franceze, lucrul acesta nu s'a întâmplat însă cu toate celelalte triburĭ din marea insulă.

Betsimisarakașiĭ, de pildă, carĭ trăesc pe coasta de est, aŭ rămas în cea maĭ mare parte credincioșĭ idolilor, cărora eĭ le zic „sampy".

Acești idolĭ sunt în cele maĭ dese cazurĭ niște statuĭ de lemn grosolane împrejmuite de un fel de gard și pe carĭ le păzesc un vrăjitor credincios. Craniĭ de „omby" (boĭ) prevăzute cu coarne, constitue pentru gard ca un fel de întăritură de temut.

Păzitoriĭ de idolĭ sunt aceia carĭ aŭ inventat la Madagascar „fady" spre a răspândi teama în jurul lor.

Aceștĭ „fady", extrem de numeroși și variațĭ, maĭ ales altă-dată, sunt toate lucrurile despre carĭ oameniĭ cred că le aduc neajunsurĭ. Dacă îĭ superĭ, te poțĭ expune la toate calamitățile. Astfel Malgașiĭ se încred în idoliĭ lor ca în niște protectorĭ aĭ lor contra boaleĭ, războiuluĭ, trăsnetuluĭ, vântuluĭ, etc..



Idolul îngrădit cu parĭ. este păzit de un vrăjitor credincios

Tot de la idolĭ aŭ convingerea că primesc binefacerile: sănătate, bogăție, progenitură saŭ popularitate.

Unul din aceștĭ „fady" și cel maĭ ciudat dintre ceĭ pe carĭ îĭ putem cita este cel al unuĭ trib Imerina, care își interzisese să mănânce rinichĭ de animale pentru că strămoșiĭ săĭ căpătaseră lepră după ce mâncaseră.

CĂTRE CITITORI

Anunțăm pe cititoriĭ noștri că vom publica orĭ-ce articole interesante privitoare la călătoriĭ saŭ vânătorĭ, în țară saŭ străinătate, ce ne vor fi trimese.

Articolele, scrise pe o singură parte a hârtieĭ, în scrisorĭ francate, vor fi adresate direcțiuneĭ **«Ziaruluĭ Călătoriilor»**, *strada Brezoianu, 11, Bucureștĭ.*

Regină de-o zi

IN ȚARA SOMALILOR

— Urmare —

Foarte grațioasă cu toți, se arătase poate maĭ puțin rezervată cu bunul Tartyfume, cu Courville, chiar cu Barisson,.. dar tocmaĭ acela pe care părea că vrea să'l țină maĭ la distanțe, era Vaillant.

— Eștĭ o mică nebunică, Micșunica ; la vârsta mea nu aĭ bărbat.

Toți deveniră foarte serioșĭ. Fetița mirată și zăpăcită puțin, se uita la fiecare.

La un semn al Jeanneĭ, Torix luă fata în brațe și o duse, sub un pretext...

Grupurile se împrăștiară și d-ra Angerolles rămase în tovărășia Celesteĭ Corniau, visând

— Ce adorabilă este micuța asta, zise aceasta.

— Divină, adăogă Jeanna.

— «Bărbățelul eĭ» m'a făcut să râd.

— D-ta eștĭ măritată?

— Nu, sunt încă prea tânără ; eu mă duceam în Indiĭ ca să mă mărit.

— Adevărat? întrebă d-ra Angerolles, d-ta călătoreștĭ cu scopul de a'țĭ găsi un bărbat?

— Firește!

— Ce te mirĭ? urmă Celesta ; este adevărat, că d-ta, dacă aĭ vrea, nu aĭ avea nevoe să te ducĭ așa departe.

— Cum? întrebă d-ra Angerolles, întunecându-se.

— E! asta e! draga mea! ce maĭ facĭ pe copilița! Toțĭ d-niĭ de aci țin la d-ta.

D-ta nu știĭ, dar, asta este secretul luĭ Polichinelle. Eu cunosc unul care te-ar lua de nevastă în două timpurĭ.

— D-nă!..

— Este d-nul Cook.

— Destul! zise tânăra artistă ridicându-se.

— Știĭ că te-aĭ purtat urât cu el, bietul om, dar nu aĭ făcut bine.

— Te rog să nu-mĭ maĭ vorbeștĭ astfel, isprăvește. D. Cook este un mizerabil! urmă d-ra Angerolles.

— Poate că preferĭ pe cocoșatul... Cum pofteștĭ.

Jeanna dete din umerĭ și Celesta Corniau era să plece, când apăru Ștefan.

— D-ta eștĭ o vrăjitoare scârboasă, zise el.

Ți-a scăpat viața, noaptea, aci eștĭ apărată de moarte sigură, eștĭ nutrită și îndrăsneștĭ să insulțĭ o femee...

Celesta Corniau se ridică și era gata să răspundă, dar Courville o sili să meargă înaintea luĭ, o conduse până în cortul eĭ, și o vârî înăuntru zicându'ĭ:

— M'aĭ înțeles, viperă?

Mânia luĭ Ștefan, nu era ațâțată de gelozie ; aceea ce'l iritase, era rolul care și'l ascunsese Celesta.

Cât despre d-ra Angerolles, ea nu arătase de cât dispreț.

Cook 'șĭ permisese în primele zile ale îmbarcăreĭ, să afișeze pentru ea o admirație extravagantă ; chiar 'ĭ ceruse categoric și mâna.

Jeanna după ce'ĭ mulțumise cu răceală, îl făcu să priceapă că nu'l va agrea nicĭ odată și'l rugă s'o lase în pace.

In Englitera însă, sunt câte odată și încăpățânațĭ ; Cook în loc de a renunța la proectul luĭ, se înverșună maĭ mult și o urmări. Trebui ca Jeana să'l ocărască de față cu toată lumea, ca să'ĭ dea în sfârșit, pace.

XI

Ziua aceasta așa de fericită, — afară de incidentul din urmă,— nu maĭ avu urmare pe a doua zi. Se părea că marinariĭ sunt stăpânițĭ în ascuns de chinurĭ îngrijitoare.

Nu doar că nu se maĭ supuneau, dar nu maĭ executau ordinele ca maĭ 'nainte. Era în fine, prin aer, nedisciplina.

Câțiva din eĭ, vorbeau a supune câteva propunerĭ comandanuluĭ ; alțĭ criticau, discutau măsurile luate.

Nu era nevoe să fiĭ prea prevăzător, pentru a prevedea că o vorbă, sau cel maĭ mic vânt, putea aduce o tentativă de revoltă.

Vaillant crezu de cuviință a împărtăși temerile luĭ Laudrin ; acesta îĭ răspunse cu amărăciune:

— Da, o criză este iminentă.

— E mâna Englezuluĭ pe aci.

— Crezĭ.

— Așĭ jura. Din nenorocire nu am dovezĭ.

Ce crezĭ că e de făcut în asemenea împrejurărĭ?

— Ce vreĭ să fac, decât să ținem pept. La prima încercare, sbor creeriĭ aceluĭ care va începe.

— Și apoĭ? Toțĭ sunt armațĭ.

— Apoĭ întâmplă-se ce se va întâmpla.

D-ta eștĭ hotărât, a mă sprijini?

— Din toate puterile până la moarte. Vaillant se duse și chemă și pe ceĭlalțĭ tovarășĭ.

— Toțĭ cu d-ta, răseră eĭ în cor.

— Vă mulțumesc, prietenĭ. Acum să așteptăm, și să fim maĭ ales cu urechile țintă.

Spre seară, după masă, auziră câteva tânguelĭ dinspre sate, tânguelĭ pe carĭ le făcu Celesta Corniau, vorbind când cu unul când cu altul.

Uniĭ păreau căĭ soarbe vorbele, alțiĭ ridicau din umerĭ.

Afară de Torix și de alțĭ douĭ-treĭ nimenĭ nu maĭ supraveghia stânca geniurilor cu aceiaș atenție, așa că în aceiaș seară chiar, cu toate că se ivise luna, nu se observă îndestul oare-care pete întunecoase pe nisipul galben al Duneĭ. Fie-care era prea ocupat a'șĭ supraveghia vecinul.

Și fețele negre se mișcau binișor, că de le-ar fi supraveghiat, nu și-ar fi dat seama de manevra concentrică căreĭ se aplica. Ceva maĭ mult, luna nouă scobora la orizont, gata să dispară. Deodată un grup de marinarĭ începu a cânta cadențat:

— Apă! apă ne trebue!

Landrin se duse drept la cel care țipa maĭ tare și'ĭ puse mâna pe umăr:

— Dragul meu, bagă de seamă să nu-țĭ înghițĭ limba înainte de a fi băut apă. Să nu te încercĭ să răspunzĭ un cuvânt, că eștĭ mort. De data asta vă ert, dar atât vă spun ; m'ațĭ înțeles, așa e? Acum, 15 din voĭ se vor scoborî pentru a păzi coridoarele și alțĭ 15 vor păzi merindele. Gobert, Torix, Mathieu, Colombet vor face parte din primul detașament. Eu cu d. Vaillant voiu comanda pe celalt. Acum formațĭ rîndurile numaĭ decât.

Locotenentul Gobert, cu două revolvere la cingătoare, cu sabia în mână, comandă:

— Arma pe umărul stâng! înainte! marș!

Primul pluton o porni. Torix, cu securea în mână mergea hotărît și mut, Mathieu și Colombat erau adevărat credincioșĭ. Landriu dete semnalul scoborâreĭ, oamenilor luĭ. Punctele strategice fură ocupate ca în fie-care seară, și totul recăzu în tăcere. Palangrotte, rămas pe pat-formă zise luĭ Tartyfume:

«In noaptea asta nu are să fie nimic, aidem să ne întindem pleoapele.

Și pe când se îndreptau în spre cortul lor, văzură de odată pe Englezul-Saxon, care se despărțea de Celeste Cormiau.

— Uite, uite, făcu Tartyfume, șearpele măreĭ, care se învecinește cu șearpele pământuluĭ. Lasă'ĭ în plata Domnuluĭ, și aide să visăm. Petele negre, despre carĭ am vorbit, se înmulțeau într'un chip ciudat, de când se întunecase.

Ele nu păreau că se mișcă, și cu toate astea, dacă cine-va s'ar fi uitat cu luare aminte, ar fi văzut bine, că păreau că se apropie încetișor.

Nicĭ o mişcare, cât de mică, nu se auzea. Tot, pe pământ, în aer, era înfăşurat într'o pace adâncă.

Cu toate astea tăcerea aceasta era greoae.

Două ore trecură aşa.

Nicĭ o mişcare la poalele stâncilor, dar fetele se strângeau însă şi maĭ mult în jurul lor. Altă oră şi nimic. Pe la vre-o 12 şi jumătate, Landrin, şi Vaillant bodicăiau pe punte, fără a scoate vre-o vorbă. Incălţaţĭ cu pantofĭ ca să nu facă sgomot, păreau două stafiĭ. Noaptea era din ce în ce maĭ întunecoasă.

George, se înfioră. Ceva vag, străbătu întunerecul. Se opri, cu inima sărită. De odată Landrin strigă:

— La arme! la arme! Tunete! Urlete îngrozitoare răspunseră, la apelul său.

Şi din toate părţile, o ceată misterioasă, Somaliĭ năvăliră în bastiment. Ţipetele lor sălbatice şi repetate, adaogau la groaza acestuĭ atac neprevăzut.

Marinariĭ, carĭ cea maĭ mare parte în oarba lor nepăsare, se lăsaseră în voia somnului, vociferau, căutându-se uniĭ pe alţiĭ, ca să nu fie gâtuiţĭ. Două, patru, opt descărcătorĭ de revolver isbucniră, cincĭ sau şease negri, căzură urlând de furie.

— Pe aci! pe aci! Nema George Vaillant, în speranţa de a'şĭ aduna oamenii de pe bord.

Dar pericolul cel maĭ mare, era de a împuşca unii pe alţiĭ.

Somaliĭ, aveau cuţite.

— Toporul, copiĭ! comandă Landrin!

— Cine-va care să înştiinţeze pe Gobert şi pe Torix, ordona Vaillant. George, abia spusese cuvintele astea, când se auzi isbucnind o fanfară. Savinien deşteptat de Ja, auzise şi el înfiorătoarele ţipete ale sălbaticilor. Ghicind ce se întâmplă, sărise din pat, peste pistonul luĭ, şi eşind din cort, sufla în el cu furie ca să dea alarma.

Courville, Barrison şi Tartyfume se postase, în faţa uşeĭ d reĭ Angeroles, carĭ deşteptată, vroise să iasă afară.

— Nu te mişca d-ră îĭ zise Savinienii, noĭ suntem aci!..

— Şi noĭ marinariĭ, strigă Palangrotte, cu puşca în banduliera, cu toporul într'o mână şi cu revolverul într'alta, în ajutorul camarazilor.

Bianşeta, adormită lângă d-ra Angeroles, cu capul rezemat de umărul artisteĭ, se deşteptase şi ea la sunetul pistonuluĭ. Jeana, puţin liniştită de Savinien, vroia totuşi să afle de unde venia atâta sgomot.

— In sfârşit, d-lor, le zise ea. Ce se petrece? vă rog, spuneţi-mĭ adevărul?

— D-ră, îĭ răspunse Stefan, adevărul nu'l ştim nicĭ noĭ. Este probabil că tovarăşiĭ noştri, aŭ întreprins o luptă serioasă cu somaliĭ.

— Pentru ce nu v'aţĭ dus şi d-v., cu ceĭ-l'alţĭ, d-le, maĭ ales d-ta d-le Savinen, şi d-ta d-le doctor?

— Mă duc, răspunse Tartyfume, vexat că'l trimitea ca să se omoare.

Şi se îndreptă spre coridor, cu speranţa poate, că în inocenţa eĭ, d-ra Angeroles avea să'l reclame, dar, ea îl lasă să plece.

Situaţia devenea înspăimântătoare. Somaliĭ se arătau pretutindenĭ, nenumăraţi, eşind ca dintr'o furnicărie. Şi în acel negru îngrozitor, când fiecare lovitură, putea fi pentru un amic, nu se cuteza a se trage focurĭ de puşcă, sau a se da loviturĭ de topor.

Urletele maĭ încetase, dar se părea că măcelul creştea şi maĭ îngrozitor. In mijlocul tăcereĭ, aveaĭ senzaţia de a auzi loviturile de cuţit, intrând în carne. Din când în când, se auzea căzând un corp, orĭ un gemăt, aci un horcăit sălbatic. Trebuia să se apere, fără a vedea măcar duşmanul. Hazardul numaĭ proteja pe luptătorĭ. Un miros de sânge se ridica.

— Vorbiţĭ, vorbiţĭ franfuzeşte, le strigă Vaillant, ca în măsura posibila să nu lovim decât pe Somalĭ...

— Dar pe unde vor fi intrat? întrebă Palangrotte. S'ar zice că ies din navă.

In adevăr, îĭ simţeau că se urcă pe punte prin scări, prin toate unghiurile; saloanele, cabinele, erau pline.

Sgomotul pe care 'l făceau, dădea a pricepe că caută pe cineva. In adevăr, bandiţiĭ aceia primiseră poruncă de a fura pe d-ra Angeroles cu orĭ-ce preţ, şi cum Abu-Bakar nu ştia că naufragiaţiĭ se instalaseră pe platformă, el le recomandase a scotoci bastimentul de sus pînă jos.

Landrin, înfiorat la gândul că la cel maĭ mic accident putea să isbucnească dinamita, abia îşĭ păstra sângele luĭ rece.

Ajutorul însă adus de Palangrotte aruncă nehotărîrea printre Somalĭ. Marinariĭ izolaţi, profitară pentru a se strânge cu trupa comandantuluĭ.

Somaliĭ aveau să fie zdrobiţĭ; Torix, sigur că nu lovea în francezĭ, mătura unul câte unul din sălbaticĭ.

Focurile de salve făceau altă slujbă.

In acest moment Tartyfume, crezându-se dispreţuit de Jeana, intră ca un nebun, strigând:

— Aşteptaţi-mă şi pe mine.

Şi naufragiaţiĭ văzură înaintând spre eĭ, alergând cu turbare în inimă şi furioşĭ, o falangă irezistibilă, în faţa căreia Vaillant, Landrin, Palangrotte şi chiar Tartyfume, se afundară, făcând găurĭ sângeroase.

Torix! Ce erou! El da cu coasa literalmente.

Nicĭ George nu rămânea maĭ pe jos ca vitejie. Landrin era demn de eĭ. Ceĭ douĭ meridionalĭ se acopereau de glorie şi marinariĭ urlau şi omorau.

Pe când câţiva din Somalĭ păreau a căuta mereu ceva prin cabine, războiniciĭ luĭ Abu Bakar se hotărau a se retrage. Curând fu o adevărată învălmăşală. Alergau uniĭ peste alţiĭ căutând vre-o eşire. Câţiva, pierzându-şĭ capul, se aruncară înainte, ca şi decişĭ a fi omorâţĭ.

Torix apucă pe rând treĭ sau patru şi îĭ aruncă peste bord.

Intr'un colţ Vaillant şi Palangrotte, atacaţĭ de o duzina de turbaţi, dau şi în dreapta şi în stânga, apărându-şĭ viaţa unuĭ altuia în maĭ mult de zece randurĭ.

Se luptară crâncen.

Victoria era completă. Panlangrotte răcnea: Trăiască Franţa!

Erau orele 4 dimineaţa.

XII

Cea maĭ elementară prudenţă cerea să se prevadă întoarcerea ofensivă a duşmanilor, carĭ fără a se şti cum, intrau şi eşeau aşa de uşor.

Se puseră decĭ în gardă până la ziuă, înainte de orele 7.

Cu durere se constatase pierderĭ serioase în garnizona stâncilor. Cincĭ marinarĭ fusesera ucişi, iar vre-o zece erau răniţĭ. Doctorul îĭ transportase în ambulanţa luĭ.

Landrin întrebă pe Barrisson, de ce el, tânăr şi voinic, nu venise să ia parte la pericolele pe carĭ le înfruntase toată lumea.

— Maĭ întâi, acolo sus aveam 4 răniţĭ carĭ nu stau pe trandafirĭ; datoria mea era să nu'ĭ părăsesc. Afară de asta, dacă nu aş fi făcut astfel, s'ar fi întâmplat multe şi marĭ nenorocirĭ.

— A!—făcu Landrin cam sceptic.

— Răniţiĭ meĭ şi călătoriĭ ar fi fost poate masacraţi.

— Cum?

— Douĭ sau treĭ, poate şi patru Somalĭ, au parvenit, nu ştiŭ cum, a intra pe platformă,—zise doctorul.

— Este cu putinţă?

— Pe unul din eĭ l'am culcat jos. D. Courville a rănit pe cel de al douilea, fără a şti ce face; ceilalţĭ au scăpat.

— Dar pe unde au venit?

— Nu ştiŭ?

— Pentru ce au eşit?

— Nu ştiu nimic.

— Cu siguranţă ne au în mână, zise Landrin. Este adevărat că le-am dat o lecţie bună; eĭ au pierdut maĭ mult de o sută de oamenĭ; iar noĭ cincĭ morţĭ şi zece morţĭ. Incă vre-o

trei-patru victorii de acestea și nu mai rămânem cu nimeni!

Și Landrin avea multă dreptate.

Din fericire nici marinarii, nici Palangrotte, nici Tartyfume, nici Gobert, nu se gândeau la asta. Fericiți și bucuroși de triumful lor, își serbau succesul fără modestie.

Singur Vaillant și Torix stau zâmbitori la câțiva pași de d-ra Angerolles.

Aceasta istorisise emoțiile sale, spaima ei și cum Stefan și cu d-rul îi scăpaseră viața.

Taxile adăogă și el:

— Păcat că n'ați fost jos, d-ră, să fi văzut aceea ce nu ați mai văzut: ploaia de săgeți otrăvite, etc... o! păcat, zău, că nu avem un ziar în care să povestim bătălia.

Cum sfârși aceste cuvinte, Savinian se împietrici.

— Ei? Ce este? — îl întrebă marsiliezul.

— Nu știu ce am în spate...

— Adevărat, uite sânge... Vino să te vadă d-rul, scumpul meu!

— D-le Tartyfume, zise Jeana Angerolles, întinzând mâna lui Savinian, dă-mi voe să te felicit de vitejia d-tale și să'ți mulțumesc că ai contribuit a ne scăpa.

— O, d-ră, răspunse gasconul, aș fi înțeles dacă aș fi avut norocul să îmi sfărâm capul pentru d-voastră.

— Imi place mai bine că nu ți-ai sfărâmat nimic, zise Jeana zâmbind, și nădăjduesc că rana d-tale n'o sa aibă nimic grav.

Savinian era radios. Taxile îl luă, pe când fermecătoarea artistă întindea mâna lui Gobert, Landrin și lui Vaillant.

Tartyfume, dus la doctor, fu numai decât desbrăcat de prietenul lui Taxile. Cum îl văzu, doctorul nu mai șovăi și îi spuse:

— Dragul meu Savinian, ai fost lovit de o armă otrăvită.

— Otrăvită? Atunci sunt pierdut! răspunse gasconul.

— A! Vai de noi! — gemu Palangrotte.

— Din fericire, zise doctorul, Somalii întrebuințează la otrăvirea săgeților lor substanțe ale căror efecte știm să le neutralizăm.

— Atunci răspunzi de prietenul meu, doctore?

— Răspund, răspund, da... dacă...

— A, zise Savinian, răspunzi de mine, fără a răspunde, văd?

— Așteptați! — relua doctorul. De zece minute caut contra-otrava, fără a o găsi.

— Și dacă nu o găsești, atunci bună seara, așa e?

— Nu, reluă Barrisson; numai că voiu fi silit a scoate carnea din jurul rănei, așa de adânc însă cât va cere pătrunderea otrăvei.

— Doamne! Asta e o perspectivă. O să stau o lună de zile în pat.

— Trebue să găsești contra-otrava, doctore, trebue, zise Palangrotte cu oare-care autoritate.

— Eri încă era aci! Am văzut-o. Trebue să mi-o fi furat cineva!

— Ai vorbit cui-va despre ea?

— Da, în adevăr; d-na Corniau îmi vorbea eri de frica ce simte de a fi atinsă de o săgeată veninoasă și eu i-am arătat remediul.

— Așteptați dar, zise scurt marsiliezul, alergând la d-na Sigon.

— Să știi că dacă în zece minute nu'mi dai înapoi sticla pe care ai șterpelit-o azi dela doctor, vei fi spânzurată.

— Vai de mine! urlă Celesta înspăimântată și dându-se înapoi.

Taxile, fără multe fasoane, se apropie de ea, o căută prin buzunare și'i luă sticla.

— Iată sticla, doctore, zise el, aducând o lui Barrisson.

— Ești scăpat, d-le Tartyfume, zise Barrisson, căci aproape toți sunt ca d-ta.

— Asta mă mai ușurează, răspunse Taxile, mândru.

— O s'o vedem și pe asta, zise Stefan, sceptic.

— Poftim, bea zece picături și nu te strâmba.

— Așa... Acum să'ți torn pe rană câteva picături.

— Dar mă arde grozav, doctore! Pot să mă culc puțin?

— Da, dragul meu; după o asemenea noapte, puțin somn nu are sa'ți facă rău.

Barrisson, după ce îngriji și lega și pe ceilalți răniți, se duse să găsească pe Landrin, căruia îi zise încet:

— Comandante, îmi trebue apă.

— Apa, nenorocitule?

— Da, pentru răniții mei. Ce vrei să fac a un doctor fără apa? Nu pot spăla rănile decât cu apa fenicată. Nu mai am decât un singur borcan; peste o oră n'o să mai am nici o picătură. Și deseara? Mâine?

— O, scumpul meu, ce vrei să'ți spun? Știi bine că nu mai este!

— Dar atunci? Eu nu vreau să las să moară bieții oameni!

— Ce dracu doctore, răspunse căpitanul, așteaptă să mai răsuflu! Toată noaptea ne-am bătut. Abia ne-am odihnit puțin. Dușmanii nici nu au ajuns la ei. Eu nu am închis ochii de 48 de ore. Vom vorbi despre asta deseară.

— Fie, pe deseară! zise Barrisson trist.

— Te rog nu te descuraja, doctore, tocmai acum când avem nevoe de curaj. Află că nu mai sunt decât două sticle de apă cu sodă, pe cari le păstrăm pentru d-ra Angerolles și Micșunica. Bere nu mai e de loc.

— Și pe urmă?

— O să mai avem pentru opt zile rom. Și pe urmă Dumnezeu știe. Dacă însă prevederile mele sunt exacte, staționarul dela Obock, înștiințat de cererea mea de ajutor va fi aci în curând. Este vorba însă până atunci.

Barrisson se înclină.

— Altceva, adăogă el. Trebue să'ți spun ceva foarte grav. D-na Corniau îmi furase unul din medicamentele cele mai necesare pe coasta asta.

— Cum? Furat!

— Da. Dacă d. Palangrotte nu ar fi bănuit-o de vinovată și nu i-ar fi luat cu sila sticla intactă, opt-sprezece marinari și cu d. Tartyfume ar fi fost pierduți.

— E teribilă această nebună năzdrăvană! Am să iau măsuri. Pe deseară!

Ziua trecu fără nici o mișcare. Marinarii dormiră, morți de oboseală, până înserat. Noaptea următoare nu fu nimic.

D-ra Angerolles luase masa la ea, în tovărășia Micșunicei.

Cele două sticle cu apă de sodă se isprăviră, cu toate că fuseseră economisite pe cât era posibil.

Micșunichi îi era așa de sete în ziua aceea și, îngrijată, întreba mereu: „De ce ți-e sete tocmai atunci când nu ai apă„?

— Ție nu ți-e sete, Torix?

— Așteaptă, scumpa mea, mă duc să'ți aduc.

El alergă la coliba d-rei Angerolles, intră, lasă pe Micșunica langă pianista și îi zise acesteia:

— Fa'i ceva ca să uite; moare de sete.

Eșind de acolo, Torix ca un nebun scobori înspre vapor, acolo se păstrau băuturile, și unde Somalii golise atâtea sticle.

Acolo, bravul băiat se puse să scormonească grămada de sticle, ca să vadă, cine știe? dacă în avântul lor, nu uitase vre-o sticlă.

— Una singură! una singură!

D-ra Angerolles, ascultând de dorința gigantîcului marinar scoase din cufăr cate-va bucăți de stofă zicând:

— Micșunico, vreau să'ți fac o rochie și o pălărie, vreau să te fac frumoasă! Copila uită tot într'o clipă și începe a bate din palme, agățându-se de gâtul tinerei fete, strigând bucuroasă:

— O! rochiță! Ce fericire!

Intr'un colț, Jă, grav, și pe gânduri, bunul negru, văzuse pe Bianșeta și pe Torix vorbindu-și încet.

(Va urma)

Toţi abonaţii la

„ZIARUL CALATORIILOR"

Participă cu începere de azi, la următoarele mari şi de valoare premii:

1) **O sobă «Godin» No. 3**, cumpărată de la cunoscuta casă: Industria Metalică «**Marcu**», B-dul Elisabeta, No. 5.

2) **Una puşcă fină de vânătoare**, cu 2 ţevi, cal. 12, din vechia şi renumita fabrică **Pieper Bayard**.

3) **Un pistol automat de buzunar, Pieper-Bayard**, modelul cel mai noŭ, fiind de calibru mare, 7.65, însă format redus, foarte portativ.

4) **Una carabină de mare precisie**, cal. 22, **Pieper-Bayard**, semi-automatică.

Toate aceste 3 arme sunt cumpărate de la marele magazin **B. D. Zisman**, 44, calea Victoriei, furnizorul Curţei Regale.

5) **Una oglindă mare veneţiană** de cristal;

6) **Una măsuţă de toaletă**, cu oglinzi de cristal;

7) **Una maşină de cusut** de mână;

8) **Două frumoase tablouri.**

Toate aceste 5 obiecte sunt cumpărate dela marele magazin de mobile **Marco Dattelkremer**, str. Carol, No. 62.

9) **Una pendulă de biuroŭ;**

10) **Una chisea de argint de China**, foarte frumoase obiecte, cumpărate de la magazinul de încredere **Schmith & Stratulat**, calea Victoriei, 53.

11) **Un gramofon perfecţionat;**

12) **Una mandolină**, din lemn de palisandru, ornată cu sidef, cumpărate de la marele magazin de muzică **Jean Feder**, calea Victoriei, 54.

13) **Una fructieră**, argintată şi aurită, cu 12 cuţite pentru desert, aurite, cumpărată de la cunoscutul magazin de bijuterie **Th. Radivon**, B-dul Elisabeta, 9 bis.

14) **Una toaletă de bambu veritabil**, cumpărată de la bine asortatul magazin de mobile de trestie şi bambu, **D. Litmann**, strada Lipscani, No. 3.

15) O duzină crema «Flora».

16) O » săpun «Flora».

17) O » pudră «Flora».

18) **2 ceasornice** de argint, pentru bărbat.

19) **5 abonamente** pe 6 luni la ziarul umoristic «Veselia».

20) **5 abonamente** pe 3 luni la ziarul «Universul literar».

Toate aceste frumoase premii se oferă cu începere de azi, prin tragere la sorţi, abonaţilor «Ziarului Călătoriilor».

Preţul abonamentului: Lei 5 pentru un an, Lei 2.60 pentru 6 luni.

NOUILE MARI PREMII

OFERITE DE ZIARUL

„UNIVERSUL"

ABONAȚILOR SĂI, CU ÎNCEPERE DE ASTAZI:

O NOUA VILA LA SINAIA

«Vila Theodora», construită anume pentru tragerea viitoare, pe strada I. C. Brătianu, în poziția cea mai splendidă din localitate

Un salonaș modern

compus din: o canapea, două fotoliuri, patru scaune și o masă de mijloc, foarte elegant, cumpărat dela fabrica de mobile de artă **I. Brezoiu**, calea Rahovei, 50, unde se găsește în permanență o bogată și aleasă expoziție de mobile de toate genurile

UN DORMITOR DE BRONZ

de mare valoare, cumpărat de la **Industria metalică «Marcu»**, Bulevardul Elisabeta, No. 8.

O GARNITURA DE MOBILA PENTRU INTRARE

compusă din o canapea, patru scaune, două fotoliuri și o masă cumpărate de la cunoscutul magazin de mobile de trestie și bambu **Littman**, strada Lipscani, No. 3.

UN DORMITOR DE LEMN FIN

construit în marea fabrică de mobile de lemn **Marin V. Ganea**, șoseaua Mihai-Bravul, No. 37 și strada Șerbănică, No. 10.—Sucursala calea Victoriei, No. 107.

O SCOARȚĂ ROMÂNEASCĂ ȘI O BLUZĂ (IIE) DE MĂTASE

de la **Bazarul Național** de țesături românești de sub conducerea doamnelor Cosco și Dutescu, calea Victoriei, 110, cel mai eftin și mai bine asortat magazin în toate felurile de lucrări românești de pânză, lână și mătase

UN SALONAȘ DE BAMBU

cumpărat de la cunoscuta fabrică de mobile în acest gen **E. A. Pucher**, calea Victoriei, No. 148.—Sucursala Bulevardul Elisabeta, No. 18, «La Cometa Haley».

O DORMEZĂ, DOUĂ FOTOLIURI ȘI UN PARAVAN ARTISTIC

lucrate în vechiul atelier de tapițerie **Ioan Niculescu**, strada Câmpineanu, No. 31.

O pendulă de stejar afumat și o tavă argintată, cumpărate de la magazinul de încredere *Schmidt & Stratulat*, calea Victoriei, No. 53.

O bicicletă, o pușcă de vânătoare și un pistol automat, cumpărate de la marele magazin de biciclete și arme *B. D. Zissmann*, calea Victoriei, No. 44.

Un gramofon, o vioară, un flaut și o harmonică, cumpărate de la cunoscutul magazin de muzică *Jean Feder*, calea Victoriei, No. 54.

1 pendulă de perete și 6 lingurițe de argint suflate cu aur, cumpărate de la cunoscutul magazin *«Ceasornicăria Colței»*.

O splendidă rochie albă, lucrată artistic în ajururi.

O dormeuză, 2 fotoliuri și un paravan artistic, lucrate în vechiul atelier de tapițerie *Ioan Niculescu*, srada Câmpineanu, No. 31.

Un ceasornic de aur cu trei capace pentru bărbat

1 brățară de aur 14 kt. cu 5 perle fine.

2 ceasoarnice de aur pentru doamnă.

1 inel de aur cu rubin pentru bărbat.

1 pereche de cercei cu diamante și rubine Capuchon, de o mare valoare.

O frumoasă și prețioasă broșă.

1 inel de aur 14 kt., pecetar pentru bărbat.

6 ceasoarnice remontoir de argint cu câte 3 capace

1 ceasornic de metal emailat.

1 binoclu fin, 6 ceasoarnice remontoir de metal.

1 elegantă compotieră argintată de mare valoare.

50 cutii de cremă, pudră și săpun «Flora» în cutii speciale făcute anume pentru abonații noștri.

2 aparate economice de încălzit inventate de d nu căpitan Castano.

20 plachete argintate reprezentând fotografiile Regelui și Reginei, comandate anume pentru premii.

Toți acei cari se abonează cu începere de azi mai primesc gratuit și un volum din: **Memoriile Regelui Carol I.**

Anul XII.—No. 718. 10 BANI IN TOATA ȚARA Mercuri, 9 Februarie, 1911

ZIARUL CĂLĂTORIILOR

ŞI AL INTÂMPLĂRILOR DE PE MARE ŞI USCAT

COSTUL ABONAMENTULUI
Lei 5.—Pe un an în toată țara
« 2.60 « ½ « « « «

Redacția și Administrația
No. 11, Strada Brezoianu, No. 11.

ZIARUL CĂLĂTORIILOR
Apare odată pe săptămână
— MARȚEA —



După ce o legă, o lovi cu măciuca. — Vezi pag. 4952.

MĂCIUCA

Era un ciomag frumos, pe care și'l tăiase chiar el din pădure, pe platoul Djebel, unde se dusese să'și strângă turmele, căci vremea la ei în munți începuse să se strice. Cu multă plăcere își netezise și întărise la foc buna luĭ măciucă, cu vârfulețul ascuțit și de a căreia tărie Mussa era mândru. In mâinele luĭ ea era o armă sdravănă, pe care o mânuia cu multă ușurință. In lungul drum care duce în spre Sahel, unde erna duarul luĭ, tânărul Chaonias avusese ocazie să omoare un epure din fugă.

Tatal luĭ era șeful uneĭ micĭ obștiĭ de 12 colibe, unde toți—cu toate că nu erau sincerĭ—se susțineau și împărtășeau aceleașĭ bucuriĭ, aceleașĭ dureri și aceleașĭ interese, pe carĭ de altfel legătura de rudenie le strângea și maĭ mult.

Mama sa, o Berberă de pe marele Atlas, îl crescuse la adăpostul tuturor raselor cu moravurĭ atât de deosebite unele de altele.

De aceea, orĭ de câte orĭ o afacere însemnată trebuia a fi tratată, fie cu tribunile din năuntru sau cu ceĭ din Casabianca cea albă, care se vedea răsărind ca o floare între covorul vargat al șesuluĭ și câmpul azuriu al măreĭ,—pe el îl însărcina s'o rezolve. Pentru acest cuvânt șeikul evita de a'l face să ia parte la campaniile de pradă, atât de placute unuĭ marocan, fie el Arab sau Chaonĭas.

Până aci fusese un trimis necompromis.

Timpul semănatuluĭ apropiindu-se, șeikul Abdallah zise fiuluĭ său Mussa:

— Du-te la El-Amrah, care locuește la Casabianca, lângă piața Târguluĭ, și cere-ĭ douĭ sacĭ de orz pentru semănătură. El îțĭ va face o «cartă» (hârtie de recunoaștere) pentru treĭ sacĭ, pe carĭ îĭ vom da înapoĭ la recolta viitoare.

Călare pe măgarul luĭ, armat cu frumoasa sa măciucă, pe tot drumul, sau maĭ bine, pe poteca care duce la Casabianca, fredonând un cântec plângator și cam pe nas, în treapătul ușor al măgaruluĭ, Mussa îșĭ aminti de frumoasa Ouada, fiica luĭ El-Amrah, pe care o văzuse în copilărie, în vizitele pe carĭ le făceau rudelor din partea despre Djebel.

In cea din urmă oară când se văzuseră, ea avea 10 anĭ, iar el 14, și deși bogată și frumoasă și deja cochetă, ea zâmbise umiluluĭ și săraculuĭ Chaonĭas și'ĭ făcuse, luĭ și mameĭ sale, toate onorurile în frumoasa locuință de pe țărmul Meja.

Acum trebue să fie o adevărată femee, în toată frumusețea celor 18 anĭ aĭ eĭ. Mussa se gândea prin ce mijloc, prin ce șiretlic o va putea vedea, pentru a'ĭ vorbi și a se apropia de ea.

In seara aceleiaș zile, Mussa își lua bună ziua dela El-Amrah, cu ceĭ douĭ sacĭ de orz și cu toate bine-cuvântările luĭ Allah pentru el și toată familia luĭ.

La eșirea din oraș însă, în loc de a'șĭ urma drumul în spre munte, el se grăbește a ajunge caravenseraiul. Ișĭ încredințează măgarul unuĭ păzitor și se reîntoarce spre locuința Ouaddeĭ. Profitând de lipsa stăpânuluĭ, intră în casă, unde se ascunse, așteptând împrejurărĭ maĭ prielnice.

— Vaĭ, el nu putea crede că El-Amrah știa să'șĭ ascundă fiica tot așa de bine ca și tezaurile luĭ!

Când se făcu noapte, Mussa se strecură ca o umbră spre odaile femeilor.

Dar bătrâna care era însărcinată cu paza, zărindu-l, începu să țipe. Numaĭ decât se adunară maĭ mulțĭ oamenĭ carĭ, crezându-l hoț, îl dezarmară de prețioasa luĭ măciucă și'l duseră în fața cadiuluĭ, care 'l condamnă sa primească 25 de loviturĭ de măciucă la tălpile picioarelor.

Execuția acesteĭ sentințe avu loc a doua zi dimineața chiar în curtea caselor luĭ El Amrah, în fața slugilor, a femeilor și a Ouaddeĭ care, fără milă pentru nenorocit, nicĭ nu'l recunoaște și lasă să se săvârșească până însfârșit martiriul bietuluĭ Mussu. Când i se deslegară picioarele de stâlp, îi maĭ puseră pe rănĭ oțet și sare și'l asvârliră în drum.

Șauș-ul care 'ĭ slujise de călău îĭ dete măciuca plină de sânge, zicându-ĭ ironic:

— Ține, păstreaza-ți-o ca amintire. Poate că veĭ maĭ avea nevoe de ea!

Câți-va compatrioțĭ milostivĭ îĭ legară rănile, după ce le unseră cu untdelemn, îl puseră pe măgar și'l dusără la duarul său.

Bătrânul șeik, aflând cele ce se întâmplase, îșĭ simți vinele de pe față umflându-se și inima luĭ de bandit și de Chaonĭas striga răzbunare contra luĭ El-Amrah și contra celor din oraș.

Puțin maĭ târziu, alte nouĭ evenimente se produseră la Casabianca: câțiva europenĭ fiind găsițĭ asasinațĭ, un număr oare-care de soldațĭ, comandațĭ de un căpitan de vapor, intrară în oraș și ocupară consulatul Franțeĭ și al Casabahuluĭ.

Profitând de aceste turburărĭ, Chaonias-iĭ, excitațĭ de șeful lor, năvaliră asupra orașuluĭ și'l prădară. Singurul cartier european și câteva case europene de pe malul măreĭ, carĭ au fost apărate de soldațiĭ francezĭ, putură ține piept acestuĭ atac neprevăzut și locuitoriĭ lor scăpară dela o moarte sigură.

Șeikul Abdallah și fiul său, Mussa, erau în fruntea devastatorilor. El-Amrah abia avu vreme să organizeze o mică apărare. Casa luĭ fiindu-ĭ prădată și incendiată, el se refugia, împreună cu fiica și femeile sale, într'un loc dosnic, unde îșĭ ascunse comorile. Fură însă găsițĭ de Abdallah și fiul său.

Șeikul îĭ cruță viața în speranța uneĭ marĭ despăgubirĭ.

In timpul acesta Mussa ridică de jos pe Ouadda, care era maĭ mult moartă decât vie, asigurând-o că nu i se va întâmpla nimic neplăcut. Prin cuvinte blânde, abia șoptite la ureche, o decise a fugi cu el departe de acele scene de grozavie și carnagiu, carĭ se succedară încă două zile în orașul arab Casabianca.

O așeză pe un măgar, iar el, încălecând pe un cal, plecară. Increzătoare, Ouadda urmă ceasurĭ întregĭ pe acela pe care îl credea protectorul eĭ; și pe când în depărtare roșiaticul apus de soare se amesteca cu flacăra incendiuluĭ eĭ urcau coasta platouluĭ deșert, în mijlocul căruia se ridicau fânețele.

Acolo Mussa făcu un bordeiŭ în care instală pe Ouadda, spunându-ĭ vorbe blânde și dulcĭ de îmbărbătare. După ce împiedică cele două animale, scoase șeaua de pe cal și o duse înăuntru spre a'ĭ servi de scaun. Iși puse apoĭ pușca într'un loc sigur și desprinzându-șĭ măciuca care cu câte-va săptămânĭ maĭ înainte servise la execuția luĭ, i-o arătă Ouaddeĭ și'ĭ zise în ton dulce și blând:

— Drăguțo, frumoaso și maĭ dulce de cât toate, recunoștĭ tu măciuca asta?

Ouada, sfioasă, nu răspunse. El reluă:

— Fără îndoială, iubita sufletuluĭ meu, vălul te împiedică spre a mă vedea.

Și ridicând vălul tinereĭ fete, îl aruncă la spatele eĭ.

Un moment contemplă ovalul limpede al fețeĭ, ochiĭ lucitorĭ, perlațĭ de lacrămĭ, gura eĭ frumoasă, pielea albă și inelele paruluĭ eĭ auriu.

Incremenit, fără ca unul din mușchiĭ obrazuluĭ luĭ bronzat să se miște, el se lupta cu admirația și răsbunarea luĭ.

Rasbunarea însă fu maĭ tare.

— Privește măciuca asta, care este încă pătată de sângele meŭ. Trebue să'țĭ aducĭ aminte de chinul meu, din curtea tatăluĭ tău. Tu nu aĭ fi avut de zis de cât un singur cuvânt, ca să nu maĭ mă lovească; prin deschizătura valuluĭ tău însă, ți-am văzut ochiĭ licărind, și strălucind de mulțumire. Cu toate acestea, tot am suferit din cauza amoruluĭ meu pentru tine; de când te-am văzut la Meja, nu ți-am putut uita zâmbetul, și ca să te revăd, și să'țĭ vorbesc, mă ascunsesem în casă. Dar am fost tratat ca un hoț, disprețuit, și pedepsit ca un rob, asvârlit în uliță ca un câine, și în sfârșit, renegat de tine, care odinioară mă primiseșĭ cu atâta dulce prietenie.

Tânăra fată citi în privirea pretinsuluĭ eĭ salvator, toată ura care o cuprindea. Atuncĭ, perdută, sprintenă ca o gazelă, dintr'o săritură, căută vre-o eșire ca să fugă, strigând să'ĭ vină în ajutor. Dar, întocmaĭ ca un tigru, care se a-

runcă asupra prădei luĭ, Moussa o apucă numaĭ de cât şi o prinse. Ca s'o împedice de a maĭ fugi din nou, o leagă de picioare de un stâlp. Ea se roagă ca un copil :

— Iartă-mă Moussa! Iertare! Tatăl meu îţĭ va plăti.

El îşĭ scoate burnuzul după el, îşĭ sumete mânile, şi armat cu măciuca loveşte ca un ocnaş. Corpul eĭ îndoit de durere, svârcolindu-se, la fie-care lovitură scoate câte un răcnet sălbatic ca o fiară. Apoĭ, încetul cu încetul acest răcnet se slăbeşte, până ce se stinse într'un suspin înăbuşit.

La a 10-a lovitură Quadda, leşinată, rămase nemişcată şi mută.

Vroind să îşĭ guste răsbunarea completă, ochĭ pentru ochĭ, dinte pentru dinte, Monssa se opreşte şi aşteaptă punându-şĭ lângă el instrumentul de supliciu.

La Casabianca, sub loviturile tortureĭ şi a ameninţărilor de moarte, El Amrah puţin câte puţin descoperise secretul ascunzătoareĭ comorilor luĭ; dar pusese ca condiţie în hârtia pe care'l silise a iscăli, ca fiica sa, (pe care i-o furase Moussa) să'ĭ fie adusă vie şi nevătămate. In acea hârtie, El Amrach recunoştea că dedese pe Ouadda, în gaj Şeikuluĭ, pentru o datorie de familie, o moştenire întoarsă şi care revenea, urmând obiceiul berber, Myriameĭ, soţia şeikuluĭ şi mameĭ luĭ Moussa. Ouada rămâne decĭ, prizoniera şefuluĭ chaoniaz, până la vărsarea sumeĭ de 20.000 douros, valoare preţuită în proprietatea după ţărmul Méja. Martorĭ din amândouă părţile, iscălise acest act antidotal de împrejurare. Acest act subscris, El Amrah, jumătate mulţumit, jumătate silit, plecă cu banda spoliatorilor luĭ, în căutarea fii-seĭ, a căreĭ viaţă, i se părea luĭ, că e asigurată prin făgăduiala celor 20.000 de douros.

Pe data ce'şĭ regăsea copila, ştia el ce face pentru a răsuci gâtul chaomişilor şi a se răsbuna de eĭ.

In drumul luĭ, Abdallah, cugetă la sfârşitul mizeriilor lor. Cu 20.000 de douros, sunaţĭ pe muche, va putea să'şĭ facă pelerinajul săŭ, la Meca, să cucerească titlul de *hadji*, şi să devină personagiul cel maĭ însemnat din tribul luĭ. Va avea un ţărm fortificat, şi de acolo va putea să răscumpere comercian ţiĭ şi călătoriĭ carĭ vor intra pe pământurile luĭ. Populaţia dimprejurimĭ îĭ va plăti un impozit de protecţie. Va fi marele senior care merita să fie. Cu gândurile aceste de speranţă, grăbeşte mersul cavalerilor săĭ pentru a se lua după urma fiuluĭ luĭ, care pentru un moment ţine cea maĭ bună parte a aceşteĭ averĭ, şi riscă poate a o pierde.

Aurora se arăta la Orient, când ajunseră în ţinutul lor. Şeikul se înfuriă rău de tot, aflând că nicĭ fiul luĭ, nicĭ prizoniera sa, nu apăruseră în ţinut. Atuncĭ, fără a se maĭ odihni, urmat de El Amrah, şi de câţi-va din cavaleriĭ luĭ, reîncepu vânătoarea după fugarĭ.

Deteră în sfârşit de nişte urme, şi întind paşiĭ pe platou în spre mijloc unde se afla un bordeiŭ, zărind fumul care eşea pe coş, văzură că sunt pe cale bună.

La un semn al şeikuluĭ, trupa se opri. Cu multă băgare de seamă un om se scobori după cal, dete hăţurile unuĭ camarad, şi furişându-se pe la spatele tufişurilor de palmierĭ şi zmochinĭ, se apropie cu multă luare aminte de bordeiul misterios.

La un semn al omuluĭ, toată banda o porneşte la galop şi soseşte în faţa bordeiuluĭ.

Ouadda lungită jos pe pământ numaĭ da semn de viaţă. Moussa cu ochiĭ rătăciţĭ, aplecat pe ea, ţine încă în mâna dreaptă măciuca plină de sânge. Râzând ca un nebun îşĭ arată crima nouilor sosiţĭ.

Pe când groaza, uimirea şi ciuda oprese pe toţĭ tovarăşiĭ lor încremeniţĭ pe loc, El Amrah, dintr'o săritură ajunge pe omorâtorul copileĭ luĭ, îĭ smulge bâtul şi cu o lovitură straşnică la cap, din al căruĭ creer sîngele ţâşneşte, îl culcă la pământ. Apoĭ cu o putere supra-omenească înfige în corpul luĭ Moussa o ţandără din măciuca frântă ascuţită care'l ţintueşte pe iarba plină de sânge.

CĂLĂTORII IN ARDEAL

Pe valea Poşăgii

Văile laterale, de la Sălciva în jos, ce se deschid la stânga spre Arieş se pare că ne invită tainic a pătrunde în sânul lor. Ele aŭ un fel de atracţiune asupra călătoruluĭ, atracţiunea necunoscutuluĭ, căcĭ ele rămân tăinuite pentru ochiul călătoruluĭ, ce trece pe calea de pe Arieş, de unde numaĭ o mică parte, gura lor, ne cade în preajma vedereĭ. Trebue să străbatem pe ele în sus, ca să ne putem desfăta în lumea de stâncĭ sălbatice şi de coaste prăpăstioase, ce le împrejmuesc şi le însoţesc, departe de la obârşie până la Arieş.

De la Sălciva în jos cea dintâĭ este valea Poşăgii. In ea, trecând pe lângă casarma de jandarmĭ, sosim în curând la comuna Poşaga-de-jos. De la sat în sus valea începe a fi tot maĭ romantică, trecem pe lângă stâncĭ de forme variate şi pe lângă privelişti pitoreştĭ. Nu peste mult ne vin în cale stâncĭ pleşuve de calciu, cu laturĭ prăpăstioase. La poalele acestora dăm la un loc de două isvoare interesante. Unul este pe malul stâng al văiĭ şi poartă numirea de *Feredeu*. Apa luĭ în timp de iarnă e căldicică, iar vara e rece, ceea-ce provine din composiţia văroasă a terenuluĭ; ea conţine mult var şi poporul crede că are putere vindecătoare, de aceea i-a dat numele de baie (feredeu). Une-orĭ isvorul e slab, dar alte dăţĭ apa isbucneşte cu tărie şi în mare cantitate din adâncimile pământuluĭ; aceasta se întâmplă de obiceiu odată în decurs de 24 de ore.

Maĭ interesant e însă celalt isvor, aflător pe partea dreaptă a văeĭ, în arctul Feredeuluĭ, la o înălţime de abia o jumătate de metru peste faţa apeĭ din rîŭ. Apa acestuia ese în anumite intervale, însoţită de un urlet suteran, apoĭ dispare, ca peste puţin să isbucnească din noŭ; curgerea eĭ ţine cam un pătrar de oră, apoĭ încetă. Maĭ întâĭ ese puţină, o rază subţire, apoĭ tot maĭ multă, oprindu-se iarăşĭ pe încetul. Acest fenomen să repetează tot la 10—20 minute, dar când e secetă mare trec şi intervalurĭ de 40—50 minute, până ce isbucneşte apa. Ea este rece, având temperatură de 7 gr. şi e curată şi vecinic să renoeşte, ca lacrima stoarsă de dor şi bănat. Căcĭ apa ce isbucneşte nu este altceva de cât lacrimile unuĭ mândru ciobănel, ce plânge după iubita sa perdută.

In vreme ce aşteptăm ca apa să se verse din noŭ, călăuzul nostru din Poşaga ne povesteşte întâmplarea tristă a ciobanuluĭ.

A fost odată ca nicĭ odată — aşa spune el — a fost pe valea Poşăgiĭ o fată frumoasă, ca ruptă din soare, cu ochiĭ negri ca mura şi cu faţa albă ca spuma lapteluĭ. Ea era fată de păstor şi păzea adese-orĭ turma tătâne-săŭ pe valea Poşăgiĭ în sus. Tot atuncĭ trăia pe aicĭ un tânăr cioban, înalt şi zdravăn, ca bradul de munte, în cât multe căĭ şi potecurĭ ar fi trebuit să calcĭ, ca să daĭ de un voinic asemenea luĭ. Voinicul cioban şi tânăra păstoriţă s'aŭ îndrăgostit foc unul de altul şi ar fi voit să-şĭ jure credinţă la altarul Domnuluĭ, căcĭ zăŭ, spunând drept, bine s'ar fi potrivit şi Doamne, o pereche maĭ potrivită nicĭ că aĭ fi putut găsi în rotogolul acestor munţĭ. Dar se vede că în cartea soarteĭ le-a stat scris altcum. Tatăl feteĭ, un moşneag îmbătrânit în zgârcenie, n'a voit nicĭ să auză de dorinţa tinerilor îndrăgostiţĭ şi a alungat din casa sa pe voinicul cioban ca pe un nemernic. Căcĭ vedeţĭ d-voastră, ciobanul era sărac lipit, iar bătrânul avea stare bunuşoară. Şi ciobanul s'a dus, a pribegit în lume, fără să ştie suflet de om despre păsurile luĭ. La câţi-va anĭ, când s'a întors c'o turmă de oĭ, pe care şi-a agonisit-o, iubita sa, frumoasă păstoriţă zăcea astrucată în mormânt. A omorât-o dorul, s'a uscat pe picioare, cum se usucă floarea lipsită de rouă, iar la capul mormântuluĭ i-a crescut un brad frumos. Ciobanul şi-a făcut din el un fluer şi cânta

seara la mormânt doine atât de înduioşetoare şi de jalnice, de ţi se rupea inima ascultându-le. Iar în urmă n'a maî putut purta durerea ce-ĭ apăsa sufletul chinuit şi de dor şi de bănat s'a împietrit, s'a schimbat în stană de piatră, care şi azi scoate gemete dureroase şi varsă lacrimĭ după iubita pierdută...

Aşa s'a făcut isvorul (isbuc) acesta, care dă urlete şi varsă din când în când apă curată ca lacrima stoarsă de dor şi de bănat... De aceea se crede că ea are putere fermecătoare. Cine îşĭ spală faţa în apa aceasta, în noaptea de Sânzăiene, nu va fi înşelat nicĭ când în iubirea sa.

Isvorul acesta este un frumos isvor intermitent, de carĭ se află de obiceiŭ în terenul de calciŭ. Ele aŭ câte un basen suteran, în care se scurge apa prin crăpăturile stâncilor şi când suprafaţa eĭ ajunge la înălţimea gureĭ isvoruluĭ, se varsă la lumina zileĭ. Intervalurile atârnă de la cantitatea apeĭ ce se adună în basen.

Incepând de la acest isvor, pe malul drept al văleĭ (în stânga noastră), se înalţă culmea *Leaşuluĭ*, care se estinde până la Muntele-Mare. Coastele luĭ sunt acoperite cu bogate pădurĭ carĭ se exploatează. Maĭ sus pe ţărmul stâng (în dreapta noastră), se apropie de vale coastele Vultureseĭ. Printre stâncile prăpăstioase ale acestor munţĭ sosim la cele dintâĭ case ale Belioareĭ, o parte a Poşăgeĭ de sus. Belioara se estinde împrăştiată pe valea de asemenea numire, care este un crac din acele ce alcătuesc valea Poşăgeĭ. Afară de ea cele maĭ de frunte sunt: Valea Leaşuluĭ (numită şi valea Corţeştilor), care vine din muntele Leaş, apoĭ Valea Ienceştilor şi valea Săgăceĭ, care îşĭ are obârşia pe coastele Munteluĭ-Mare.

Pe văile acestea, printre stâncĭ uriaşe şi coaste acoperite în parte mare cu pădurĭ de fag, se află răsleţite, singuratice saŭ în grupurĭ casele, carĭ toate la olaltă sunt cunoscute sub numirea de Poşaga de sus. Poporul însă le numeşte separat, dup valea în care se află aşezate. Astfel, cele de pe valea Leaşului şi a Ienceştilor formează satul Oreştĭ; cele din valea Săgăceĭ alcătuiesc Săgagia, care se întinde maĭ afund în munţĭ pe la poala Munteluĭ-Mare, iar maĭ în jos e satul Belioara. Fie-care din ele formează o comună bisericească deosebită, cu şcoală şi biserică proprie.

Scărişoarele

De la Belioara în sus valea se strimtează, şi ne înfăţişează cele maĭ diferite forme de stâncĭ. După o oră de călătorie ne aflăm în faţa colosuluĭ de munte al Scărişoarelor, cu stâncĭ uriaşe, carĭ se înalţă înfiorător în faţa noastră. Scărişoarele sunt brăzdate în maĭ multe locurĭ prin curmăturĭ adânc, formate de puhoae, căcĭ isvoare şi căderĭ de apă nu se află printre crăpăturile lor. Ele aŭ de toate părţile pereţĭ de stâncă preţipişĭ icĭ-colo cu trunchiurĭ de formă piramidală. Pe laturea din spre miază-noapte, coastele sunt acoperite cu pădure de brazĭ şi fagĭ, printre carĭ se aşterne o potecă în sus spre culme. La răsărit pădurea e rară şi stâncile devin tot maĭ ţepişe, dar cele maĭ înfiorătoare stâncĭ ni-se înfăţişează pe laturea de către miază zi. Aceste se coboară drept în vale, cu păreţĭ verticalĭ şi prăpăstioşĭ, pe carĭ nu se maĭ vede nicĭ un fel de verdeaţă. Poalele lor sunt spălate de undele Belioareĭ, ce grăbesc spre miază-zi în valea Poşăgiĭ.

Culmea cea maĭ înaltă a Scărişoarelor este de 1385 m. Urcarea pe creasta eĭ e anevoioasă, dar panorama de munte, ce ni-se deschide de acolo jur împrejur, până în marĭ depărtărĭ, este admirabilă.

Capătul de către miazăzi-apus al Scărişoarelor e alcătuit din treĭ piscurĭ puternice, anume la mijloc e piscul *Belie*, de la care spre răsărit se înalţă vîrful *Negrilă*, iar spre apus, eşit maĭ în afară, *Colţul Beleanţuluĭ*. In coasta Belieĭ, sus în spre vîrf se află peştera Belioareĭ, a căreĭ intrare întunecată se zăreşte de departe din vale, asemenea uneĭ gurĭ de balaur. Peştera are maĭ multe încăperĭ, dintre carĭ una după forma eĭ se numeşte Coş. Ele aŭ extensiune mare, aşa că în cuprinsul lor pot încăpea maĭ multe miĭ de oamenĭ. Fiind peştera această aşezată sus şi înconjurată de două părţĭ cu păreţiĭ de stâncă aĭ Negrileĭ şi Colţul-Bleanţuluĭ, ea are forma uneĭ cetăţuĭ întărită de la natură şi de aceea se maĭ numeşte de către uniĭ şi ,,cetatea ,,Belioareĭ.

In cetatea aceasta naturală se refugiaŭ dinaintea prigonirilor locuitoriĭ din împrejurime şi voiniciĭ de codru, carĭ cutreeraŭ odinioară munţiĭ şi pădurile străvechĭ. In vara anuluĭ 1849 asemenea s'aŭ scutit aicĭ Româniĭ din satele de la poalele Scărişoarelor, dinaintea urgieĭ cetelor ungureştĭ, carĭ aŭ prădat şi aŭ pustiit prin foc Segagia, Belioara, Orăştiĭ, Runcu, Lunca şi comunele de pe valea Ieriĭ.

De peştera Belioareĭ şi peste tot de Scărişoare, în coastele cărora se maĭ află peşterĭ saŭ borte, este legată tradiţia despre ,,*craiul Bela*". Se zice anume, că în vremile de demult peste Ardeal era mare craiul Bela. Acest craiŭ avea marĭ bogăţiĭ şi băĭ de aur în tot Ardealul, dar cele ce le avea în Scărişoare făceaŭ capătul la toate. Acĭ avea el şi ,,căsămanturĭ" (casemate) pline cu scumpeturĭ şi locul şteampurilor, în care se măcina peatra auriferă scoase din băile luĭ Bela, cred oameniĭ, că se cunoaşte şi azĭ la Sciolne (unde e loc de fânaţ). Se zice, că ,,hoancele", (ridicăturĭ şi gropĭ) de aicĭ ar fi urmele acestor şteampurĭ.

Din bogăţiile sale craiul trebuia să dea dare împăratuluĭ pe fiecare an căţane şi câte o mierţă (ferdelă) de galbinĭ. După ce s'a întărit Bela n'a maĭ voit să dea darea. Impăratul a trimis împotrivă-ĭ pe fiul săŭ, care însă necunoscând toate cotiturile din aceştĭ munţĭ, căzu în prinsoare la Bela. Acesta porunci să-l ucidă şi apoĭ îl umplu cu paie şi-l trimise la împăratul.

Ştiind însă ce are să păţească, Bela nu maĭ aşteptă sosirea împăratuluĭ ci adunânduşĭ toate bogăţiile, intră cu ele cu tot în o bortă şi se ascunse în adâncimile pământuluĭ, astupând intrarea cu pietri şi gliĭ. Pe unde a fost această intrare nu se ştie, dar se zice că craiul a pus să o străjuiască patru dracĭ, ca nimeni să nu poată intra în lăuntru. Se spune maĭ departe, că în ziua de Rusale un om ar fi aflat peştera deschisă şi a intrat în ea. Aicĭ a văzut pe Bela şezând la masă, cu capul răzimat pe mâinĭ; el stătea nemişcat, căcĭ era schimbat în peatră. Imprejur de el eraŭ buţĭ cu vin, grămezĭ de galbinĭ şi prin cuiere vase de aur. Omul a luat un pumn de galbinĭ şi a voit să-ĭ ducă, dar n'a putut, căcĭ o putere nevăzută l'a silit să pue galbiniĭ îndărăt de unde i-a luat...

Se crede, că Bela are să învie de odată cu Alexandru-cel-Mare.

S'ar părea, că de la numele craiuluĭ Bela se derivă numirea ,,Belioara", care adusă în combinaţie cu cuvântul unguresc ,,Belavàra", a rinsemna ,,cetatea luĭ Bela". Trebue însă să observăm, că mulţĭ, carĭ povestesc tradiţia de maĭ sus, nu fac amintire despre numele craiuluĭ, iar numirea Belioara poate să fie un diminutiv de la Belie, (din rădăcina slavonă bjel-alb-suriu, cum sunt stâncile de aicĭ).

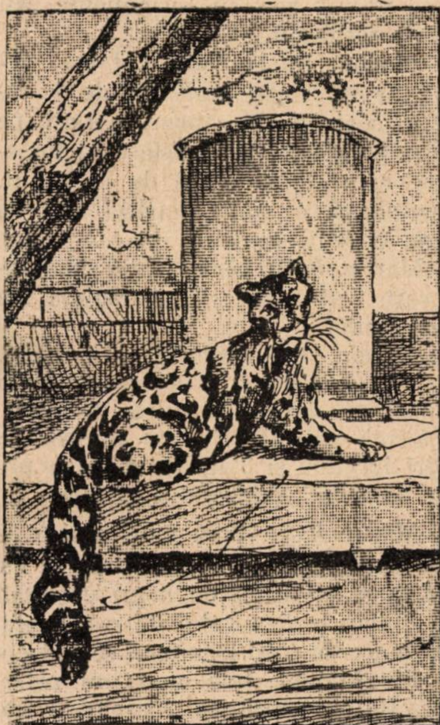
RARITĂŢI ZOOLOGICE

FELINELE DIN AFRICA CENTRALĂ

Nu trece an în care să nu se descopere în interiorul Africeĭ mamifere de speţă necunoscută. De curând chiar, un explorator a semnalat existenţa unuĭ animal care va îmbogăţi nomenclatura deja destul de variată a felinelor. Este un foarte graţios carnivor, care pare să fie rudă de aproape cu leopardul, de care totuşĭ diferă prin mărime şi prin alte detaliĭ.

E aproape de grosimea unuĭ câine de vânătoare. Blana îĭ este admirabil colorată de benzĭ şi pete ca de catifea neagră, care se detaşează armonios pe un fond maĭ limpede. Coada este de o formă absolut de remarcat.

Aproape tot așa de lungă cât corpul, este deasă și stufoasă și dă foarte mult aparența coadeĭ de prantеă. Nu



Acest felin, a căruĭ blană e admirabil colorată, a fost prins în pădurile Congului



Felinul acesta are blana pătată ca a jaguaruluĭ

posedăm decât foarte puține detaliĭ cu privire la acest grațios animal, care trăește între coasta africană și pădurile Conguluĭ. Singurul specimen care a fost adus în Europa (acela a căruĭ fotografie o dăm și noĭ) s'a domesticit cu înlesnire.

Celalt specimen de felin, a căruĭ fotografie o publicăm, are altă înfățișare, cu totul diferită.

Pe când congenerul său are blana dungată la fel cu a tigruluĭ, el e dungat ca o panteră sau ca un jaguar Capul îĭ este maĭ rotund și expresiunea fețeĭ maĭ feroce.

Locurile pe unde trăesc sunt de altfel separate prin toată lărgimea continentuluĭ african, căcĭ pe când unul se găsește pe coasta occidentală, celalt a fost descoperit în Uganda.

Cititorul căruia îĭ place să'șĭ dea seamă de tot, va întreba însă cum a putut fotograful să facă pe aceste fiare să pozeze?

Vom arăta mijlocul la care a recurs naturalistul spre a obține rezultatul dorit.

D. Cherry Kearton, autorul acestuĭ instantaneu și al altor fotografiĭ asupra fauneĭ africane, e un om însuflețit de dorința de a'șĭ îmbogăți colecția sa de clișeurĭ.

Mânat de dragostea aceasta, anul trecut a plecat în Africa centrală și a construit în pădurĭ cabane de foĭ în carĭ se închidea cu aparatul, după ce presărase pe afară bucățĭ de carne proaspătă.

Fiarele mirosind, se apropiau, mâncau și la siestă ochiul de sticlă al unuĭ aparat le prindeau.

Vetor.

GREȘELI DE GEOGRAFIE

Se crede că se învață bine de tot geografia și totușĭ se întâlnesc la fiecare pas atât în ziare, cât și în convorbirile oamenilor celor maĭ „luminați" marĭ și ciudate greșelĭ geografice.

Am citit zilele astea că Hadramantul e în Caucazia, când el e în Arabia, pe-aproape de golful Persic.

Henry Durand, în „Revue scientifique" ne dă o listă lungă de cele ce i s'a întâmplat să întâlnească maĭ des în Franța.

Așa, cam toțĭ cred că Americele cele două se întind pe un meridian, cu coasta lor apuseană, decĭ de la miazănoapte la miazăzi. Și cu toate astea, America de miază-noapte e mult, foarte mult maĭ la apus de cât cea de miazăzi. Dacă aĭ întreba pe cineva: New-Yorkul orĭ Valparaiso (Chili) e maĭ la răsărit, ți-ar răspunde că New-Yorkul e maĭ la răsărit și când colo e din potrivă, decĭ, meridianul portuluĭ chilian e maĭ aproape de al nostru de cât al New-Yorkuluĭ.

Dela Capul Verde (Senegalia) până la Capul Roca (Brazilia), e abia a treia parte din depărtarea de la Hamburg la New-York. Acolo i-ar trebui unuĭ vapor bun numaĭ două zile spre a trece Oceanul.

Cine-ar crede că după ce se va dura calea ferată transsahariană, c'o ramură Saint-Louis în Senegalia și alta la Tanger și Ceuta, va fi cu putință a trece în America dela Paris, prin Gibraltar, Saint Louis, Rio de Janoro, plutind numaĭ două zile pe Ocean.

Tot astfel se crede că Italia se întinde de la miază-noapte la miază-zi, când în adevăr e de la Nord la S.-Est. Intre punctul cel maĭ apusean al Italieĭ (Bardonneche) și Otranto cel maĭ răsăritean, e maĭ mare deosebire de longitudine decât între răsăritul și apusul împărățieĭ germane.

Tot așa de marĭ și de multe sunt greșelile în privința latitudinilor geografice. Cățĭ știŭ că New-Yorkul se află pe aceeaș paralelă cu Neapolul și Washingtonul pe a Lisaboneĭ, San-Franciscul pe a Tunisuluĭ și New-Orleans (Florida) pe a Cairuluĭ? îșĭ daŭ mulțĭ seamă că Tariful (Gibraltarul) și Matapanul (la Morea) se află maĭ la miază-zi de cât Algerul și că latitudinea lor e aceeași cu a culmilor Himalaeĭ ?

Ba și maĭ răŭ : Cine știe că Lizard (cap la Anglia) se află pe paralela orașuluĭ Mainz din Germania, orĭ că Londra e maĭ la miază-noapte de câ tBruxelles ?

Maĭ nimenĭ nu știe că Berlinul e pe acelaș paralel cu Petropavlosc, capitala Camciatceĭ și Bruxelles e maĭ aproape de pol de cât Vladivostocul și are latitudinea mijlocului insuleĭ Sahalin.

De asemenea cine îșĭ dă seamă, că Lionul e pe paralela Milanuluĭ, că Toulouse e maĭ la miază-zi de cât Florența, Barcelona maĭ la miază-zi de cât Roma și Neapolul maĭ departe de equator de cât Madridul ?

Iată ce insemnează a nu învăța geografia pe glob artificial, ci pe hărțĭ despărțite și fără a căuta să ne dăm seamă de lucrurĭ.

LUCIEN HUBERT

IN SENEGAL

— Note de călătorie —

II

IN BAKUL

11 Februire. O centură de coloane înalte, care sunt poreclite aci munţi, înconjoară Bakul, lăsând să treacă fluviul numaĭ printr'un gât strâmt; dar tristeţea se desparte repede din prima sensaţie de mirare. Nicĭ un fel de vegetaţie nu e pe ele. Abia dacă câţiva muşchiĭ sfrijiţĭ maĭ sunt arşĭ de soare. Aceste înălţimĭ sunt locuite de maimuţe carĭ în număr mare aŭ o îndrăzneală destul de războinică; se citează, astfel: La 1 Ianuarie, maimuţele într'un batolion întreg aŭ năvălit asupra poşteĭ şi nu s'aŭ retras de cât după ce aŭ căpătat ca cadoŭ o serie întreagă de gloanţe. Eĭ soseaŭ în tiraliorĭ pe 2 liniĭ, comandaţĭ de ceĭ maĭ bătrânĭ şi cu o statură maĭ mare.

12 Februrie. Vântul a încetat şi e o căldură teribilă. Din cauza aceasta repausul este imposibil; dacă ar încerca cineva să doarmă, s'ar redeştepta nu după mult ud de sudoare. Către seară, am plecat să facem o plimbare pe drumul înconjurat de mimoze; nu se maĭ poate respira, atât e de greŭ acrul. Seara, de pe platoul de unde dominăm o bună parte a orăşelului, asistăm la un spectacol curios şi măreţ tot de odată în ciudăţenia luĭ. Bakul luminat de becurĭ de gaz saŭ de răşină. Luminile nasc din toate părţile şi-ţĭ daŭ sensaţia unuĭ oraş al Franţeĭ; colina din faţă îmĭ reaminteşte Montmartre *).

13—14 Februarie. Clima din Bakul este renumită şi cu drept cuvânt, ca cea maĭ rea; este un bâlciŭ de cele maĭ rele şi primedioase boale. Anul trecut, orăşelul a fost vizitat de febra galbenă care a făcut nenumăraţĭ morţĭ; un European n'ar putea trăi acolo maĭ mult timp fără să cadă pradă febreĭ tifoide.

15 Februarie. Zi rea; am avut o noapte de frigurĭ.

16—17 Februarie. O zi maĭ rea; oboseală mare, nu m'am mişcat din casă.

18 Februarie. Frigurile m'aŭ părăsit şi am putut să călăresc prin orăşel. O notă: hoţĭ destuĭ pe aci.

20 Februarie. Orăşelul este comercial; târgul împrejurimilor; se găsesc case vânzătoare de ceară, gumă, curmale. Toate firmele principale din Saint Louis sunt reprezentate aci; toţĭ reprezentanţiĭ sunt negri, afară de unul singur. La Bakul s'a format şi un tribunal comercial.

21 Februarie. Mi s'a afirmat că sunt şi aci persoane care mor de foame. Aceasta tradiţională ospitalitate către a lor săĭ a dispărut? Se pare că da. Aci, pentru ca să mănâncĭ, trebuesc aşa zişiĭ ,,kaliss". Impreunarea lor cu albiĭ, spiritul comerţuluĭ, veselia şi caracterul rapace, aŭ făcut traiul dificil negrilor săracĭ carĭ toată ziua şi-o petrec la umbra boababilor, acelor copacĭ uriaşĭ, ascultând saŭ povestind poveştĭ, de alt fel destul de interesante; de asemenea şi prostituţia se practică pe o scară destul de întinsă. Tipul localnicului, în general se apropie de acel din rasa Egipteană, ochiĭ marĭ şi negri, nasul drept, buzele relativ fine, şi un corp care întrece aşteptările.

22 Februarie. Frigurile nu vor să mă lase, aŭ reînceput.

23 Februarie. Sunt mult maĭ bine. Bakul numără cam 9.000 locuitorĭ. Fórte multe—2 treimĭ—de case sunt de pietre, altele de lut, şi aŭ camerile luminoase şi încăpătoare—marĭ chiar. De la Saint Louis—Kayes est cel maĭ important oraş al fluviuluĭ Senegal. El este astăzĭ politiceşte anexat Sudanuluĭ care cu nicĭ un preţ n'ar permite să-ĭ fie luat.

24 Februarie. Nu sunt încă complet restabilit. Trebue să respirăm aerul pestilenţial şi asta ne omoară. Dimineaţa, totdeauna pentru cel neobişnuit capul îĭ e greŭ, stomacul tot aşa, frigurile se simt.

25 Februarie. Zi îngrozitoare de caldă. N'am putut respira.

26 Februarie. M'am vindecat complet. Frigurile din Sudan aŭ această particularitate că încep brutal de dureroase, încetează însă brusc. Erĭ mă târam cu greutate, azĭ călăresc.

27 Februarie. Este mereŭ cald; dar sunt bine; şi ce plăcut e să fiĭ sănătos! Ce preţioasă e şi sănătatea. In câteva zile vom pleca din Bakul.

1 Martie. Este ultima noastră zi la Bakul, şi nimenĭ din noĭ n'o regretă. Suvenirul pe care-l luăm cu noĭ e departe de a fi plăcut. Imĭ reamintesc de prima senzaţie ce mi-a făcut-o oraşul: aspectul curios al luĭ, lărgimea străzilor, animaţia pietri, confortul peşteĭ, micĭĭ munţĭ carĭ alcătueşte centura păzitoare, frumuseţa femeilor, vreaŭ tot să uit, căcĭ am suferit prea mult.

2 Martie. (De la Bakul la Crunian 12 km.) Am părăsit în zorĭ Bakul pentru ca să ne continuăm drumul. Prima staţie e Gunian, situat la 12 klm. Drumul a fost parcurs pe jos. Ţara e de o pustietate extraordinară plină doar de oaze feruginoase. Sunt cam bolnav.

3 Martie. (De la Gunian la Gabu 15 km.) Astăzĭ mergem călare, eŭ însă abia mă ţin, soarele e arzător, şi sunt complet dezolat în intrarea la Gabu—reşedinţa unuĭ fel de împărat al Bunduluĭ. N'am putut să văz împrejurimile ci am dormit. Suntem ca într'o etuvă cu 43 sub zero în permanenţă. Nu baŭ de cât ceaiŭ.

4 Martie. De la Gabu—Marsa (17 km.) Ne-am sculat mult înainte de răsăritul soareluĭ. Ne oprim la Balu pe râuleţul Faleme. Ţara este cam tot aceiaşĭ cam şi parcursul de la Bakul, feruginoasă, cu micĭ copăceĭ arşĭ de soare, enormĭ boababĭ.

6 Martie. *Balu*. Incă puţină slăbiciune care însă sper c'o să dispară în timpul zileĭ.

7 Martie. *Balu*. Cortul nostru este sub un copac uriaş, el se compune din 3 încăperĭ, despărţite unele de altele, în formă pătrată. Fiecare măsoară 2 metri lărgime şi 3 lungime. Abia putem suporta căldura dogoritoare.

8 Martie *Balu*. Vom maĭ rămâne la Balu încă câteva zile pentru ca să aşteptăm o caravană de negri emigraţĭ din Sudan la Senegalul de jos. Ceata, maĭ mare de 4000 locuitorĭ, se îndrepta spre Matam. Iată cum îmĭ petreceam timpul: răsăritul soareluĭ, vânătoarea de prepeliţe în mare cantitate, iepurĭ, căprioare.

Către 8 dimineaţa, soarele devine puternic. Pe la 10 mâncăm. Diminea-a trecu repede.

9 Martie. *Balu*. Astăzĭ am organizat o expediţie să pescuim. Peşte destul.

10 Martie. *Balu*. Vreaŭ să vă fac o vedere asupra fizionomieĭ ţăriĭ, cu toate că încercând aceasta aşĭ deveni monoton. Bundu produce o cantitate foarte mare de miere şi face un însemnat comerţ de ceară. Veţĭ întreba însă ce-ĭ cu pâinea? O facem noĭ singurĭ: punem coca bătută de noĭ cu mâna într'o oală sub care aprindem un foc bun. Dacă făina lipseşte întrebuinţăm biscuiţiĭ soldaţilor pe care îĭ lăsăm câte o zi să maĭ se înmoaie. Cât priveşte vânătoarea e abundentă cu prepeliţe, iepurĭ, boĭ sălbaticĭ. Fără laudă, omor în fie-care zi o cantitate care nu e de lepădat. Ouăle sunt rare. Cât priveşte restul o ducem aşa şi aşa. Lapte şi puĭ nicĭ vorbă. Legume însă sunt: fasole, morcovĭ, napĭ fac o salată excelentă; şi orez se găseşte. In fine oarecare conserve nu tocmaĭ grozave; unt în cutiĭ. Jocurĭ—eĭ! asta e ceva ce place negrilor. Seara, în toată goliciunea, fac dansurĭ sălbatice în aerul cald şi cerul arzător de stele.

12 Martie. Avantgarda emigranţilor a apărut la răsăritul zileĭ, traversând Falme şi în locul acela aruncându-se în Senegal. Coloana a defilat până la prânz în faţa noastră. Oamenii carĭ o compun aŭ aerul foarte săracăcios., numaĭ puţin femeile. In satele pe unde aŭ trecut aŭ mâncat ce a dat Dumnezeŭ; mulţĭ, foarte mulţĭ mor

*) Quartier din Paris.

de foame. Eĭ merg sub conducerea unuĭ căpitan de artilerie din Kayes.

13 Martie. *Balu.* Mare sărbătoare în onoarea căpitanuluĭ din Kayes.

14 Martie. *Balu.* Zi foarte neplăcută.

15 Martie. *Balu.* Vom pleca mâine. E foarte cald.

16 Martie. De la Balu la Tata-Guimber (15 km.) Mărginĭ roşiĭ, stufiş, boababĭ. Nicĭ un câmp cultivat. Astfel Bundul nu se anunţă a fi productiv. Din cauza releĭ stărĭ a caluluĭ meŭ am mers pe jos. După ce am trecut printr'un sătuleţ mic de al căruĭ nume nu îmĭ amintesc am sosit la Tata-Guimber pe la 10. Satul cam vre-a 1000 locuitorĭ, e aşezat pe ţărmul Falmenuluĭ şi e în cea maĭ mare parte locuit de emigranţĭ. Râul cruge adânc şi plin de caimanĭ.

17 Martie. De la Tata-Guimber la Selen (18 km.). Pe drum ne-am întâlnit cu o armată de căprioare. Ele mergeaŭ fără grabă şi frică. Surprinse un moment de prezenţa noastră, aŭ rămas mirate şi curioase: curând aŭ luat-o în spre Sud. Intrarăm într'o pădure. Mica potecă dispărea sub ramurile stufoase şi sub verdeaţa edereĭ sălbatice care se târa când pe pământ când pe arborĭ. Trebuia în fiecare moment să ne aplecăm, luând toate precauţiunile ca să ne apărăm obrazul. Noapte penibilă. Un vânt arzător a început pe la 5 dimineaţa.

18 Martie. De la Selen la Senudebu (18 km.) Pădurea a încetat, cedând locul părăginişuluĭ înţepător. N'am văzut de când am plecat din Bacul, cu toate că străbătusem 110 km., vre-un aspect maĭ mizerabil în sărăcia luĭ. Am întâlnit un oräşel Alema. Se povesteşte că ar fi însemnat ceva dar azĭ e ruină; pe urmă trecurăm prin Guita compusă doar din câteva colibe sărace de tot, în fine am ajuns la Senedebu, vechia capitală a Bunduluĭ. Imaginaţia noastră foarte bogată ne-a procurat o tristă decepţiune. Orăşelul n'are maĭ mult de 2000 locuitorĭ; casele sunt foarte depărtate unele de altele. Priveliştea este chiar îngrozitoare; vechiul fort e în ruine şi serveşte acum de reşedinţă şefuluĭ satuluĭ. Temperatura e în umbră 42 sub zero; dar în soare!!! Vaĭ de noĭ! Dacă am consulta o statistică am vedea cât de mulţĭ morţĭ sunt Europenĭ.

19 Martie. *Senudebu.* Femeile sunt urâte dar foarte uşoare. Vechiĭ locuitorĭ eraŭ maĭ ospitalierĭ. Eĭ ofereaŭ pasagerului alb fiicele cele maĭ frumoase; acest cadoŭ era de marcă regală. Bundu prosperează graţie locuitorilor foarte războinicĭ. Ne aflăm în epoca sărbătorilor lor. Ce dansurĭ mândre—îngrozitoare!! Astăzĭ termometrul a arătat 47 sub zero! Grozav de... frig.

Trad. de **Ioan T. M.**

ALPHONS DAUDET

Obiceiurĭ din Algeria

In oraşul Blidah, luxos şi plin de voluptăţĭ, trăia înaintea invaziuneĭ Franţuzilor un arab Sidi Ladkar, saŭ cum îl numiseră locuitoriĭ „leneşul". Nu era de mirare să fie leneş într'o asemenea localitate unde parfumul lămâilor, portocalelor, teiuluĭ te îmbătaŭ adus de o adiere dulce a zefiruluĭ; eĭ bine, dintre toţĭ însă cel maĭ leneş era de sigur trântorul Ladkar.

La el această lene se ridicase până la înălţimea uneĭ profesiunĭ. Doar străiniĭ saŭ dintre ceĭ maĭ vrednicĭ, maĭ se ocupaŭ cu cismăria, cu băcănia, brânzăria; Sidi era însă leneş.

Tatăl săŭ îĭ lăsase ca moştenire un paradis de grădină, cu zidurĭ albe şi unde se răsfăţaŭ banani, curmali, lămâi şi unde vre-o două, treĭ izvoare cu apă limpede şi curată sticleaŭ prin iarba de un verde catifelat.

Aci îşĭ căpătase el obiceiul să-şĭ petreacă viaţa întins în toată lungimea luĭ, nepăsându-ĭ dacă furniciĭ, gândaciĭ saŭ „ochiul bouluĭ" îĭ inundaŭ barba. Când i se făcea foame întindea mâna şi lua vre-o smochină saŭ vre-o banană turtită de iarbă, dar ar fi murit maĭ bine de foăme de cât ca să se fi sculat să ia vre-una din pom.

Lucrul acesta a contribuit la putrezeala fructelor căzute din pom şi neluate de nimenĭ.

Această lene grozavă îl făcuse foarte popular şi tot de odată respectat ca un bun sfînt. Toţĭ carĭ îl întâlneaŭ i se prosternaŭ, doar „drăcoşiĭ" de copiĭ nu se astâmpăraŭ şi supăraŭ aruncând în el cu fel de fel de pietricele si curmale.

In zadar, orĭ ce aĭ fi făcut, el nu se misca.

Doar rar, din când în când, striga cam cu jumătate gură din tufiş:

— Lăsaţĭ voĭ, v'arăt eŭ când mă voĭ scula.... dar el nu se scula nicĭ odată şi aceasta o stiaŭ băeţiĭ.

Se întâmplă însă că unul din ceata de copiĭ prinzând gust de această viaţă, dete fuga acasă şi nicĭ una nicĭ două declară tătăluĭ săŭ că nu maĭ vrea să meargă la şcoală ci vrea să se facă leneş.

— Leneş tu?.. zise tatăl (un ciubucar harnic cum nu-s mulţĭ) îndată ce-l auzi: Tu leneş? tu putoare?... Eĭ! aĭ să vezĭ tu! drace?

— Da tată... vreaŭ să mă fac şi eŭ tot aşa ca Sidi Ladkar.

— Ba bine că nu! Să-ţĭ scoţĭ asta din cap. Aĭ să te facĭ şi tu meseriaş ca mine saŭ avocat ca frate-tăŭ mare Ali, nicĭ odată însă nu voiŭ face din tine un leneş. Haide, iute, într'o clipă la şcoală; saŭ dacă n'aĭ plăcere facĭ cunoştinţa ciomaguluĭ ăsta ce l'am cumpărat astăzĭ şi n'are să-ţĭ meargă bine. Iute, leneşule!!!

Băţul, cum era şi de prevăzut, făcu minunĭ, băiatul nu maĭ stărui şi plecă, se înfundă însă în pod şi se ghemui pe nişte covoare persiene, întins pe spate cu ochiĭ spre felinarele, pungile de pânză de toate culorile, ciucurile aurite ce se zăreaŭ.

Din ziua aceea astfel îşĭ omora el ziua întreagă.

Ulciorul nu merge însă des la apă, aşa fu şi cu băiatul nostru. Având nevoe de ceva, tatăl dete peste el. Toate răcnetele şi toate beţele rupte nu folosiră însă la nimic; geaba fură ele. Copilul spuse încăpăţânat:

— Vreaŭ să mă fac leneş; vreaŭ să fiŭ ca Sidi Ladkar. Ce făceaĭ, ce învârteaĭ trebuiaĭ să daĭ de el întins în vre-un colţ. Obosit de toate bătăile ce le dăduse şi sfătuit fiind de rude tatăl luă o hotărâre pe care o şi puse în practică.

— Ascultă, zise el fiuluĭ săŭ, de oarece aĭ dorinţa aceste meserii am să te duc la Sidi, care dacă te va examina şi te va găsi apt ca dispoziţiunĭ îl voiŭ ruga să te ia ca ucenic.

— Ce bun eştĭ—răspunse fiul.

Şi nu maĭ târziŭ de cât a doua zi, amândoĭ se duseră în grădina leneşuluĭ. Oameniĭ noştri găsind poarta deschisă intrară şi găsiră pe leneş la locul luĭ obicĭnuit, sub smochiniĭ din fund, într'un vârtej de păsărele şi buruene; el îĭ primi cu un mormăit.

— Domnul fie cu tine Sidi Ladkar, zise tatăl după formula obicĭnuită cu mâinile încrucişate evlavios pe piept. Iată pe fiul meŭ, care cu orĭce preţ vrea să se facă leneş. Ţi-l'am adus ca să-l examinezĭ şi să vezĭ dacă are vocaţiune. Dacă cumva veĭ fi mulţumit cu el te rog ia-l ca ucenic. Plata mă priveşte. Leneşul fără să răspunză făcu semn băiatuluĭ să se aşeze lângă el. Tatăl se aşeză jos iar băiatul se culcă, primul semn bun. Şi rămaseră mutĭ fără să vorbească vre-unul uitându-se unul la altul. Era tocmaĭ amiazĭ. Căldura era dogoritoare şi lumina te orbea. Grădina părea că doarme. Doar murmurul izvoarelor se auzea nedesluşit în iarbă şi cântecul ciripitor al păsărelelor. Din răstimp câte o curmală coaptă prea tare cădea rostogolindu-se. Atuncĭ Sidi întindea mâna ş[i] cu aer de vădită oboseală o ducea l[a] gură. Băiatul nu-şĭ da măcar nicĭ a[]ceastă osteneală. Cele maĭ frumoas[e] smochinĭ şi curmale cădeaŭ lângă e[l] fără ca să şĭ întoarcă capul măcar. S[i]di observă în tăcere şi cu coada ochi[u]luĭ dar tăcea. O oră, două ore, treĭ [o]re trecură în acelaşĭ mod. Tatăluĭ i-s[e] făcuse foame şi i-se părea prea lung[ă] şedinţa, totuşĭ el nu îndrăzni să tu[l]bure tăcerea cu vre-o vorbă.

De odată însă o smochină mare

rupe din pom și cade turtindu-se pe obrazul băiatului lângă nas. O sublimă smochină, pe Alah! roză, plină de miere, zaharată, parfumată ca niște fagurĭ de albine. Pentru a o face să intre în gură, copilul n'avea de cât s'o împingă cu degetul saŭ numaĭ o mică mișcare cu capul; dar el—culmea—găsi și acest lucru prea obositor și rămase loculuĭ nemișcat, cu fructul rupt pe obraz. Dar oricum, ispita devenise prea mare, el deci făcu cu ochiul (vădit obosit și de acest lucru) tatăluĭ și zise a lene:

— Tată, pune-mi-o în gură...

La aceste cuvinte, Sidi Ladkar care ținea în mână o smochină o aruncă și ca împins de un resort se sculă și zise adresându-se tatăluĭ:

— Ce! acesta-ĭ copilul ce vreĭ să mi-l daĭ ca ucenic!!!... dar el, nebunule, se cade să-mĭ fie dascăl! el să-mĭ dea lecțiunile.

După aceasta căzu în genunchĭ înaintea băiatuluĭ și zise prosternându-se:

— O, *tată al leneĭ*, mă închin și te salut.

Trad. de T. I.

Manta-parașut pentru aviatorĭ

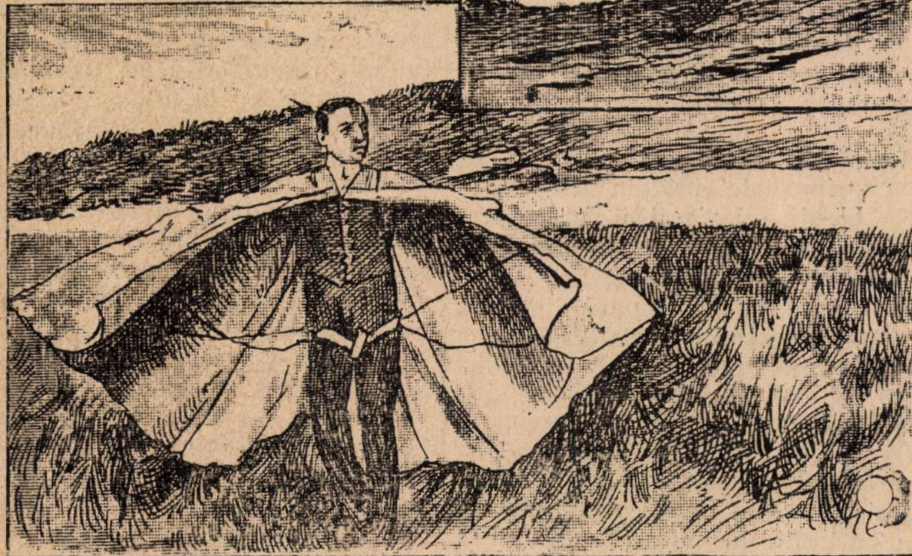
Accidentele mortale carĭ aŭ îndoliat în 1910 lumea aviațieĭ n'au descuragiat pe cuceritoriĭ aeruluĭ, după cum au probat ultimele încercărĭ. Ba chiar aceste accidente au stimulat ingeniositatea inventatorilor carĭ viseazĕ dacă nu să împiedice căderile aeriane, cel puțin să le micșoreze pericolul.

Acum câteva săptămânĭ, unul din acештĭ inventatorĭ a propus un aparat care acoperă cu camere de aer bustul, brațele și capul aviatoruluĭ și care are proprietatea de a înlătura orĭ-ce ciocnire bruscă.

Un tânăr sportsman german a oferit, în acelaș scop, aviatorilor și aeronauților, o manta destinată a servi de parașut.

Ne este imposibil pentru moment să descriem technic aparatul, ceĭ





Manta-parașut.- O experiență a aviatoruluĭ berlinez

inventatorul, care nu a căpătat încă toate brevetele, îl ține secret. Studiând însă cu atenție diferitele fotografiĭ ce ni s'au trimis și din carĭ reproducem și noĭ în această pagină, ușor să constatăm că mantaua este dintr'o stofă în acelaș timp ușoară și rezistentă, prevăzută cu balene metalice destinate să mărească rezistența în timpul căderiĭ și să împiedece ca mantaua să nu se întoarcă pe capul aviatoruluĭ.

Ceĭ carĭ au asistat la experiențe, executate în împrejurimile Berlinuluĭ, spun că mantaua nu e maĭ grea ca un pardesiu obicĭnuit. N'are mânecĭ și se fixează de umerĭ. Gulerul este elastic permițând astfel ca mantaua să poată fi îmbrăcată de oamenĭ grașĭ.

Inventatorul recomandă cu insistență aviatorilor sau aeronauților ca înainte de a se sui în aparate să încheie mantaua de sus în jos. Altfel nu ia forma rotundă în timpul căderiĭ.

Nu putem să spunem dacă încercările au reușit pe deplin, căcĭ aviatorul berlinez care le-a executat s'a mulțumit să se lasă a cădea de la o înălțime de șeapte metri pe un câmp bine pregătit pentru aterisare.

Dar această performanță, orĭ cât de modestă ar fi fost, va fi suficentă spre a atrage atențiunea interesaților asupra aceste curioase invențiunĭ.

Doru

VIAȚA SIBERIANĂ

Ceĭ doĭ arestați

— Mișcă-te! nerodule! — strigă cu vocea seacă ofițerul de cazacĭ, în timp ce învârtea cu furie cnutul în aer. Arestatul, căruia 'ĭ eraŭ adresate aceste cuvinte—și care se oprise nedumerit în loc — făcu repede douĭ pașĭ înainte, pentru a fi în rând cu ceilalțĭ tovarășĭ de suferință. Mina cea apropiată îșĭ luase deja obicĭnuita-ĭ mișcare și loviturile de târnăcoape se alternaŭ cu strigătul și cu mișcarea căruțașilor ce veneaŭ pe 'nghesuite înaintea și îndărătul „puțuluĭ" de eșire. Cazaciĭ se băgaŭ — depărtațĭ ca la 15 pașĭ unul de altul—printre arestanțĭ cu cnutul nedespărțit în mână, gata în orĭ-ce moment a se servi de dânsul, pentru cel maĭ obscur motiv. Ceĭ douĭ condamnați, ce mergeaŭ înaintea convoiuluĭ, eraŭ însoțițĭ de un ofițer și treĭ cazacĭ; traversară miniera, trecând prin diferite galeriĭ și ținând mereŭ ridicate lămpile micĭ de siguranță—de carĭ eraŭ preparațĭ — până când ajunseră la un punct, unde rumoarea și animația eraŭ maĭ slabe, și galeria aproape deșartă.

— Miniera cea nouă! bolborosi unul dintre cazacĭ. Tăcere! ordonă ofițerul și ridică din noŭ cnutul în sus. Oprițĭ-vă!! Voĭ trebue să intrațĭ în acel colț pentru a săpa; este de nevoe a pătrunde maĭ cu ușurință și a întrebuința timp maĭ puțin în această lucrare. In altă parte însă, lumea va merge mult maĭ mult încet; uneltele le găsițĭ aicĭ!"

Ceĭ doĭ arestațĭ cărora le eraŭ adresate aceste cuvinte — se închinară — și plecară amândouĭ a strânge uneltele carĭ necesitaŭ aceste lucrărĭ; și se depărtară unul după altul printr'o strâmtă gaură ce se deschidea în obscura galerie, ținând câte-o lampă în mână, și cu alta, adunând de ici de colo, câte-o sapă, câte-un ciocan. Maĭ merseră înainte câteva minute, apoĭ

se opriră pentru că drumul le era închis.

— Aici! zise unul dintr'înşii. Astăzi, poate, ne vor lăsa liniştiţi, şi vor înceta poate de-a ne mai bate!—Da! poate! însă pentru aceasta va trebui să lucrăm — căci ei vor asculta toate loviturile de sapă date de noi! Saŭ poate îţi este silă să lucrezi? întrebă celalt. Mie? asta nici odată, dar o spuneam pentru tine! Tăcură apoi câteva minute, căutând a găsi o posiţie mai comodă în acea mică încăpere pentru a putea lucra împreună—şi după ce dădură câte va lovituri de sapă, ei începură a discuta—veseli—în acea adâncime fără a fi supăraţi de nimeni.

Unul dintr'înşii era mic şi slăbănog, avea ochii negrii şi adânci—iar obrazul uscăţiv şi palid, urmat de o mâhnire adâncă, ce părea fructul mai mult al durerilor morale, de cât al torturilor fisice. Celalt, mare şi robust, cu barba lungă şi neîngrijită, cu privirea veselă şi plină de viaţă—avea un aspect sever şi în acelaş timp măreţ; părea un tip nervos şi inteligent; desigur că trebuia să fie destul de energic. Tu eşti numărul 224, şi te numeşti Ivan—nu-i aşa? întrebă acest din urmă. Da, e adevărat; mă numesc Ivan Kirchoff—şi altă dată tot aşa mă numeam. Acum însă sunt numărul 224 — răspunse cu vocea seacă şi plină de mâhnire—cel mai mic. Am avut puţine ocasiuni de a ne întâlni şi vorbi amândouĭ—până aici; însă în tot timpul drumului, tu mi te-ai arătat foarte simpatic. Te-am voit, şi te voesc bucuros să-mi fii tovarăş în celula mea. Eŭ sunt numărul 347 şi mă numesc Vasili Melwich. Tu trebue să fi de mult timp aici; am auzit vorbindu-se de tine, încă de când eŭ eram prin lume—de când trăiam!—Ştii atunci, teribila acuzare ce mi s'a adus? Este o trădare! 'ţi-a aminteşti? Insă eŭ jur pe D-zeŭ că sunt nevinovat!" Vasili se apropie atunci mai mult de tovarăşul săŭ. Eşti nevinovat?—întrebă el,şi se depărtă iarăşi la auzul acestei destăinuiri—cam nedumirit—căci acel cuvânt de „nevinovat", îl punea pe dânsul într'o stare cu mult mai inferioară. Eŭ, —poate şti—zise el după o pauză,— sunt corupător—şi poate mai nenorocit de cât un corupător. Eŭ m'am răsvrătit—şi chiar am ucis! Deci — vezi foarte bine, că mâinele mele nu sunt ca ale tale!" Se întrerupse; după aceea, ridicându-şi capul, reluă: —Şi dac'ai şi Ivan, cum mă ustură aceste lanţuri, cari îmi strâng picioarele!! Dac'ai putea să'ţi închipui câtă durere îndur eŭ toată ziua! Lucrul îmi place, —de asta nu mă pot plânge—dar, iată, eŭ nu pot să mai sufăr aceste barbarii ale cazacilor! Este o singură lumină, ce mai licăreşte pentru mine; o lumină ce reînsufleţeşte viaţa mea, şi care mă face a suporta totul în tăcere; o flacăre ce îmi curge prin vine, fără de care eŭ de mult a-şi fi fost mort! Eŭ... iubesc! Ivan, iubesc cu toată forţa ce mi-o dă tinereţea şi sunt şi eŭ iubit!! Iuka, iubita mea Iuka, e gata orişicând să mă urmeze.

Eŭ sunt acum aici, şi mă chinuesc prin aceste unghere ale închisoarei, pe când dânsa este acolo, la Irkutsk, —în oraş—şi mă aşteaptă—singură că tovărăşia ei va putea a'mi insufla o forţă supra omenească, cu ajutorul căreia voi putea sdrobi, şi a mă libera de aceste blestemate lanţuri!

Vorbea cu vocea 'nceată, dar violent, şi privirea sa era fulgerătoare. Arunca-se la pământ sapa şi târnăcopul şi cu ochii fixaţi ciudat numai pe el însuşi, bătea cu piciorul în peretele pietros al galeriei. Fă ca mine! zise el—poate că vor simţi că nu lucrăm de loc! Da, ai dreptate, răspunse Ivan cu vocea liniştită; şi imediat începură amândoi a bate cu picioarele în pământ. Vezi, zise Vasile, eŭ am o teribilă sete de libertate, eŭ voesc cu alte cuvinte să fug! Toţi dintre noi, se gândesc mai mult saŭ mai puţin la aceasta, dar în mine se petrece ceva cu totul deosebit, şi după cât mi se pare, acei câini de cazaci aŭ mirosit aceasta şi mă supraveghiază din ce în ce mai cu atenţie. Şi eŭ dacă aş putea ajunge până în oraş, Iuka cum are preparate mijloacele de salvare, paşaport în regulă, aş putea pleca astfel cu dânsa departe, fără a fi de nimeni turburaţi! Eŭ sunt bogat, şi cu bani se poate face totul; eŭ am putut să învăţ aceasta, „vezi"?

Vasile chiar şi eŭ mă gândesc la fugă, şi nu mai puţin de cât tine! Eŭ nu am un vis strălucitor, saŭ un mândru viitor, plin de fericire; nu, dar eŭ am o mamă, vezi—o mamă pe care n'am putut s'o văd de când m'aŭ arestat. Era atuncea bolnavă! Şi dânsa nu ştie, înţelegi, nu ştie că fiul săŭ stă închis fără să fie vinovat! Ştiaŭ cu toţii că în jurul meŭ se urzeşte un torent de intrigi şi calomnii — din care tot eŭ rămăsei învins — şi mama mea acum—poate—e pe moarte, blestemându-mă!! Şi după cum îţi închipui, eŭ voesc a o vedea, voesc a-i striga în faţă că sunt nevinovat, că totul a fost numai o neruşinată infamie! Un sughiţ sec şi adânc eşi din pieptul săŭ, în timp ce două lacrămi fierbinţi începură a uda obrajii săi uscaţi. Inţelegi Vasile, reluă el după o mică pauză, cu vocea mult mai clară şi cu mult mai decisă. Noi avem o singură şi aceeaşi idee, care ne frământă: Noi trebue să fugim! Eŭ aş putea mult mai lesne s'o fac...—Tu? esclamă Vasile punând mâna pe umărul lui. — Da, eŭ! lasă-mă să termin. Aş fi putut şi chiar s'o fac, dar odată fugiţi, unde ne vom ascunde, căci de vom merge direct spre casă, mergem la sigur în faţa morţei, căci cum vom fugi, ei vor fi pe urma noastră şi drept acasă vor merge, unde ne vor găsi, şi atunci..? Eŭ aş voi să am un tovarăş. In doi este mai mult curaj şi mai multă putere...—Da, da, dar spune-mi cum vei reuşi a face aceasta? — Iată: Eŭ lucrez aici, la această galerie de câte-va zile. Dacă ai putut observa, la jumătatea ei este o deschizătură. Ei bine, mergând pe acolo, vom putea fi salvaţi. Vezi, dacă deschid această portiţă, găsim un puţ pe unde putem eşi, ascuns într'un loc—care, după cum am putut afla, e sub un mic depozit de muniţiuni, de arme şi pulbere. Şi dacă vom putea ajunge până acolo, viaţa noastră este liberă!

Ioan, tu îmi redai viaţa, deci eŭ am să-ţi fiŭ veşnic îndatorat! zise Vasili, cu oarecare bucurie şi mâhnire.

Tăcură după această conversaţie, ascultând în depărtare ecoul unei fluerături. Se ridicară; strânseră uneltele, apoi în cea mai desăvârşită tăcere plecară, mergând amândoi cu carpul plecat prin lungul coridor. Mai merseră câteva minute până la un loc unde se făcea o deschizătură în zid; îşi strânseră mâna unul altuia, şi după vre-o 30 de paşi se pierdură în galerie, urmăriţi de privirea severă şi oarecum bănuitoare a acelor doi neînduplecaţi cazaci, ce făceaŭ garda la acea extremitate.

Bucuria, entuziasmul atât de dulce al victoriei, fuga ce plănuiseră şi care va reuşi atât de bine, acum îi mai liniştise puţin pe amândoi. Cei doi condamnaţi şedeaŭ acum iarăşi împreună, într'o galerie a minei părăsite, discutând în tăcere. A fugi acum imediat afară, ar fi fost de sigur curată nebunie. Amândoi ar fi fost prinşi şi puşi la torturile cele mai îngrozitoare. Mai bine s'aştepte încă câteva zile, până vor socoti că a sosit momentul potrivit, şi a putea astfel ajunge cu uşurinţă şi neobservaţi de nimeni, în oraş. Dar întretimp, trebuia să caute o ascunzătoare, în care la nevoe să poată să se retragă amândoi saŭ a nu lăsa impresia produsă de fuga lor.

Şi cei doi arestaţi după ce se gândiră şi judecară, începură a umbla cu mare băgare de seamă prin obscurele galeriei. După câtva timp se depărtară prin tainicele şi întunecoasele colţuri ale minei, până când Ioan zări o deschizătură, ce ducea la depozitul de muniţiuni, despre care vorbiseră mai înainte. Imbucătura era atât de strâmtă şi îngustă, pentru că se deschidea în colţul unei galerii la spatele unui munte de „fosil".

Nu simţiseră încă sgomote suspecte, dar eraŭ două ore de când plecaseră, şi fuga lor poate nu fuseseră descoperită. Astfel că de la un timp, ei simţindu-se liberi cu totul, hotărâră a se

stabili în acea văgăună pentru 2-3 zile. Intrară după aceea printr'altă deschizătură și înaintară câțiva pași, într'o poziție destul de incomodă, apoi de odată isbucniră amândoi într'un strigăt grandios: O boltă subterană, în mijlocul căreia era un mic lac. O lumină puternică și destul de clară se oglindea în apa lacului, provenită de sigur dintr'o deschizătură în tavan. Locuința aceasta le era foarte potrivită și ferită de orice cercetare.

Cei doi evadați, își clădiră un frumos adăpost pentru câteva zile ce vor petrece acolo; apoi eșiră din nou afară, pe furiș, pentru a vedea dacă urmăritorii mai dau ceva semne de viață. Fiind peste tot numai liniște, ei reintrară în locuință pentru a se mai odihni.

Era acum nevoe ca unul singur să stea de pază, pentru ca orice sgomot suspect să le ajungă numai de cât la ureche, dar cum erau neprevăzători, și tot persistând în ideea că de acum nu mai sunt căutați, adormiră pentru prima dată, într'un somn dulce de libertate și fericire. De-abia trecuse o singură oră de la aceasta, și de odată un teribil urlet de durere eși din pieptul lui Vasili. Ivan, se deșteptă și el iute, speriat, și văzu două puncte tremurătoare, licărind în cea mai adâncă întunecime. Inspăimântat și dânsul de urletul înfiorător al tovarășului său, aprinse repede un felinar; și-i apăru atunci în față—incertă în umbră, figura unui lup, cu gura deschisă, gata-gata să se repeadă și asupra lui.

Cu curajul ce i-l dădu disperarea se aruncă la rândul său asupra bestiei, și trăgând un cuțit din cingătoare, i-l înfipse cu furie și tot atât de iute în ochiul stâng, unicul punct de țintă în acea fantastică obscuritate. Lupul, de sigur, intrat în mină, prin vre-un punct necunoscut lor până acum, se împletici și căzu apoi ca trăznit, ucis de lama ascuțită, ce în acea singură lovitură îi perforase și creerul.

Ivan, după ce văzu bestia căzând la pământ, se repezi iarăși la dânsa lovind-o de nenumărate ori cu arma însângerată, până când se încredință că nimic în lume nu ar mai putea să o readucă la viață.

Liniștit de această siguranță, se îndreptă către tovarășul său, care, după ce scosese acel teribil strigăt, nu se mai mișcase din loc. Aprinse din nou lampa—și-l privi: Vasili, părea mort, înconjurat de un lac de sânge. Avea pulpa piciorului drept cu totul sfâșiată de dinții sălbaticului animal; o rană destul de dureroasă dar probabil pentru moment nu inspira nimic grav. Va căuta a-l îngriji pentru câtva timp, căci sângele curgea din carnea sfâșiată a piciorului. Repede, Ivan, văzând că acolo nu putea găsi sau avea vr'un ajutor, rupse cămașa după sine și făcând mai multe fâșii, le înmuiă în apa lacului și înfășură apoi cu mare băgare de seamă piciorul tovarășului său.

Fusese aceasta o întâmplare neprevăzută, o întâmplare destul de dureroasă, dar Ivan, tot nu și-a lăsat tovarășul rănit în acea singurătate și fără nici un ajutor de nicăeri. Il îngriji și dânsul pe cât i-a fost posibil cu o iubire adevărat frățească. Dar acum din cauza acestei nenorociri, trebuiau să rămână pe loc; și chiar se hotărâră a sta acolo vre-o 15 zile, în care timp Vasili se putea face bine, și vor fi în putință de a putea merge înainte, de a ajunge cel puțin la gura puțului de eșire, pe care în tot timpul din urmă ei o căutaseră cu râvnă.

Trecură după aceasta și 15 zile. Rana lui Vasili se îmbunătăția din ce în ce și putea să se ridice, să umble câte puțin: dar acum, după ce pierduseră atâta timp, trebuia ca și el să poată merge înainte mai cu ușurință.

In două singure rânduri ei auziseră sgomote suspecte: pașii cadențați ai cazacilor, ce explorau mina cea nouă, și câteva voci pe neașteptate pătrunse la dânșii prin șubredul părete al unei galerii.

Următorii erau de sigur pe urmele evadaților; și erau în măsură de a face totul numai să poată să-i prindă: nu lăsaseră necăutat nici un colțișor al minei și li se părea în urmă că evadații nu mai sunt în mină, ci vor fi eșit chiar,—judecând după cuvintele ce pătrundeau prin pereții subțiri ai galeriilor. Insă de o altă părere erau atât soldații cât și ofițerii, ce nu voiau să se dea învinși! Poate aveau și dânșii dreptate, nu?

Acum trecuse destul timp și cei doi evadați, fiind în pericol de a putea fi descoperiți, trebuiau negreșit să plece. Și chiar atunci plecară. Trecuseră 16 zile de când fugiseră din celula lor, și acum părăsiră și adăpostul acesta din urmă. Plecară. Ivan înainte și Vasili după dânsul, pentru a putea să-și ferească rana de la picior. Traversară vre-o 4—5 galerii, trecând din una în alta, până când văzură departe, lucind o lumină în fundul galeriei principale!

— Libertatea! Libertatea! strigă cu bucurie Vasili, arătând cu mâna spre locul de unde venea lumina.

— Tăcere! nu mai striga; poate că dânșii sunt tot aici!

Vasili tăcu, îndoindu-și cu ușurință corpul, și începură a merge amândoi plecați, prin scunda galerie, către lumina ce se arăta din ce în ce mai mare. De odată se auzi un zgomot de pași și o împușcătură răsună în fundul galeriei.

— Ah! suntem descoperiți! strigă Ivan, frângându-și mâinile de spaimă.

— Mergi mai repede! și o luară atunci la fugă până când ajunseră la gaura de eșire, de unde începea puțul părăsit, ce răspundea tocmai afară, pe drumul liber!!

Era acolo, la intrarea în puț, la fund, o gaură poate mai încăpătoare și mai mare ca de 20 metri, dar diferiți bolovani și două cărute—ce nu mai puteau fi întrebuințate—erau îngrămădite la intrarea puțului astupat, și astfel că prin acea gaură nu puteau intra de odată de cât un singur om.

Cei doi evadați se așezară pe brânci; orice sentiment uman pierise acum dintr'înșii! Instinctul de a trăi, frica de a se reîntoarce iarăși printre acei teribili cazaci, și a îndura toate cruzimile și neomeniile lor, fu pentru dânșii mai tare de cât orice sentiment. Se aplecară, amândoi, unul lângă altul, ținându-se de mână, și privindu-se cu ochii injectați de sânge.

Urmă atunci o nouă împușcătură și pașii și strigătele cazacilor ce se apropiau din ce în ce mai mult.

— Lasă-mă! gemu Ioan.

— Nu! voi merge eu întâi! răspunse cu curaj Vasili.

Ivan fixă cu asprime pe acela pe care'l readusese la viață, și căruia îi dăduse libertatea, și cu vocea tremurândă, aproape sufocată de spaimă repetă.

— Lasă-mă, Vasili, eu am o mamă acasă: mama mea care este muribundă, care nu știe....

— Și eu am acasă pe Iuka, Iuka care este frumoasă, tânără și care mă iubește!

Dintre amândoi Vasili era cel mai puternic, cu toate că avea o rană la picior ce nu era încă vindecată. Pasiunea într'însul era acum deasupra constiinței, și-i înmulțea forțele; strânse deci cu violență pe Ivan, ce era aproape sufocat, apoi, neisbutind, îl apucă de odată de braț și cât ai clipi din ochi, îl aruncă cu furie la pământ. Si se îndreptă spre gura puțului, neavând curagiul de a mai privi pe cel ce gemea la pământ.

Două gloanțe șuerară pe lângă urechile sale, dar el nu mai privi în urmă, ci, cum isbuti să intre prin acea gaură, unde intră în puțul părăsit—și găsind fringhia lăsată în jos, se urcă numai de cât pe ea, și putu astfel ajunge cu bine afară.

Atunci, când se văzu scăpat și fără nici o grijă, se apropie iarăși de puț, trase cuțitul de la brâu, și tăiă frânghia ce singură fusese scăparea sa; apoi aruncă o privire înăuntru: Ioan, era în genunchi, palid, cu o privire ce inspira milă, pe când cazacii năvăliți asupra lui, îl loveau cu picioarele și cu cnutul. Și dânșii, nu puteau și nu voiau a ști, că sărmanul Ioan, avea o mamă ce era pe moarte....

Când Vasili intră în oraş, era obosit cu totul şi rana de la picior îl făcea să umble ca un schiop. O inimă bună de femee îi dăduse nişte haine ţărăneşti cu cari se travestise şi intrase în oraş cu această îmbrăcăminte şi cu barba cu totul rasă. Nu-şi putu învinge neliniştea şi chiar în acea seară el merse spre casa iubitei sale Iuka.

Cu inima ce-i bătea puternic de emoţiune şi cu sufletul muncit de o stranie turburare, în care mai era şi puţină bucurie, ameţire şi teamă, el bătu la poartă. Iuka însăşi îi deschise. Era destul de frumoasă, avea părul negru ca abanosul, şi doi ochi albaştrii, profunzi, ce licăreau cu ciudăţenie; corpul său era uşor, plăpând şi graţios.

Văzând figura descompusă a lui Vasili, de odată nu putu s'o recunoască, şi-l fixă cu atenţie, apoi pe obrazul său se arăta o durere adâncă—însă prefăcută.

— Oh, Vasili, tu eşti?...

Vasili o măsură cu ochii înecaţi în lacrimi. Turburarea din acel moment îl îneca şi vorbele par'că nu mai voiau să iasă din gura sa.

— Da! murmură el—am venit... pentru... tine!

După aceea Iuka, intră cu dânsul într'un salonaş continuând a-l privi cu curiozitate, şi cu oarecare ciudă.—Eu.. credeam... că nu te vei mai întoarce... zise dânsa puţin după aceea. Cât eşti de schimbat acum! şi cu acestea vorbele sale luară un accent nesfârşit de amar.

In urmă, piciorul bandajat a lui Vasili, îi atrase atenţia sa.

— Vasile, ce ai tu la picior?... Ce ţi s'a întâmplat?

— Un lup, răspunse el încet, cu vocea seacă şi cu inima din ce în ce mai strânsă de durere.

— D-zeule! ce oroare. Şi Iuka se ridică în picioare.—Aşteaptă Vasili, zise ea. Mă întorc imediat! Şi eşi din mica odăiţă, în timp ce Vasili, răpus de durere, căzu tremurând pe un scaun. După câteva minute, Iuka reintră, ţinând în mână un pacheţel.

— Ţine Vasili, aici e aceea ce am preparat pentru salvarea ta! E tot ce-ţi trebue înăuntru, şi bani, în fine tot de ce vei avea nevoe.

Vasili se ridică. Simţea că gâtul i se strânge tot mai mult; inima îi svâcnea în piept cu putere, şi o sudoare rece simţea pe frunte. Nu putea nici să vorbească, limba îi rămăsese închisă între dinţi. Cu mâinile tremurânde luă pachetul ce dânsa îi întinsese şi eşi iute pe uşă, fără a îngâna nici o mulţumire, fără nici un: „bună ziua!"

In tot timpul nopţei umblă ca şi un nebun, cu capul înflăcărat, şi cu o teribilă durere în suflet. Primirea cea rece ce i-o făcuse Iuka, îl aruncase în culmea disperării. Dimineaţa, nemai putând resista acelei dureri ce îi rodea sănătatea se întoarse iarăşi la locuinţa „ei" şi o văzu radiindă de fericire şi de frumuseţe eşind din casă, la braţ cu un tânăr, cu o figură străină, blond, cu trăsături energice. Simţind că inima 'i va eşi din piept, vru să-i urmărească şi'i văzu că se îndreaptă amândoi către apropiata staţiune. Atunci nu mai putu să resiste şi merse repede spre dânşii cu o sălbatecă lumină în privire. Tânărul cel blond îl văzu şi ghicindu-i intenţia, îl opri apucându-l cu mâna de piept.

— Cine eşti, şi ce vrei?

— Vreau pe Iuka, este a mea! răspunse cu un accent dureros Vasili.

— Dar nu vezi că eşti un nebun?...

— Nu, nu, voesc pe Iuka...

— Isprăveşte odată! Iuka este... logodnica mea!!!

La auzul acestor vorbe, Vasili simţise o zguduitură violentă ca şi cum ar fi primit o lovitură de pumnal în piept; lăsă să meargă înainte pe tânăr împreună cu Iuka—ce în timpul acesta nici nu-l privise—şi căzu de odată la pământ, în timp ce sughiţurile şi inima svâcnindă, stăteau ca să-i spargă pieptul. Şi rămase în mijlocul drumului, tăcut... culcat la pământ... şi nu s'a mai sculat...!

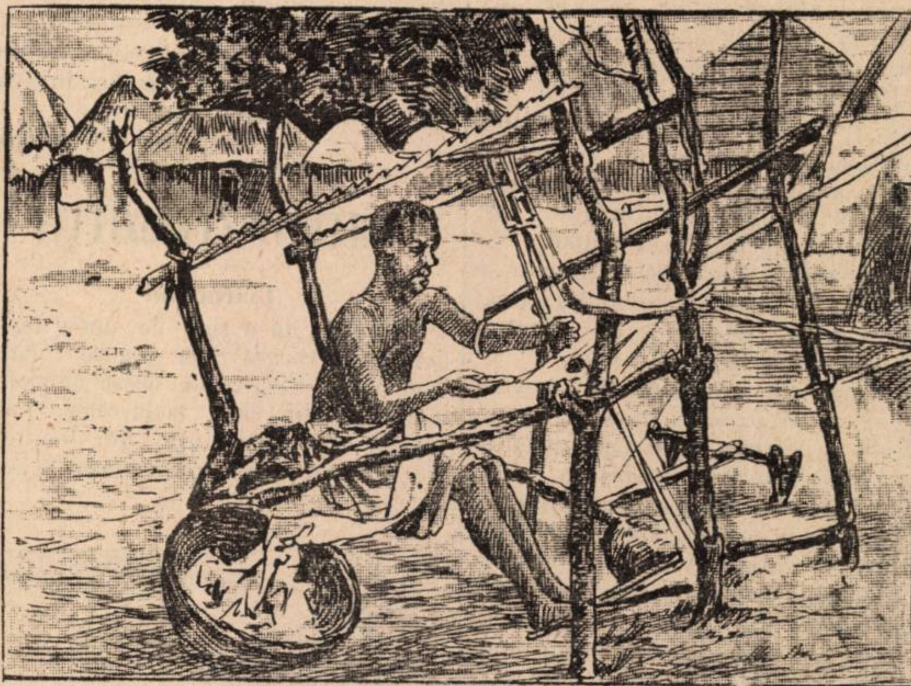
Chiar în acea zi, Ivan Kirchoff, evadatul care fusese prins—fostul tovarăş a lui Vasili—se bătea cu capul de păreţii celulei sale din închisoare, când îi sosi vestea că mama lui murise!! A doua zi de dimineaţă, cazacul de pază, îl găsi în celulă... spânzurat!!!

Trad. de **G. Răduleseu-Milcov**

IN IMPREJURIMILE TOMBUCTULUI

O INDUSTRIE PRIMITIVA

Nu e sat în Sudan unde să nu se întâlnească, aşezat în plin aer în faţa unei colibe, un ţesător ocupat cu fabricarea a lungi făşii de bumbac, în genere albe sau albastre.



Un «războï» cu un ţesător sudanez

După cum se poate vedea din ilustraţia ce publicăm, războiul, improvizat din trunchiuri şi ramuri cu scoarţa pe ele încă, este foarte rudimentar şi plin de cea mai pitorească rusticitate. Lucrul se face cu o conştiinţă de muncă deosebită şi dă produse de o trăinicie încercată.

Adesea ţesătorii din jurul Tombuctului îşi exercită răbdarea lucrând imense cuverturi a căror confecţionare durează câte şease luni.

Blaz.

EFECTELE FULGERELOR
asupra animalelor şi oamenilor

Opera înfricoşată a fulgerului se manifestă deopotrivă şi asupra animalelor şi oamenilor. Până şi din cazurile din Romos şi Turdaş, destul de rare, ne putem convinge despre diversitatea în care se manifestă scânteia asupra corpului animal. Ar trebui volume întregi

dacă am voi să înregistrăm multe exemple asupra efectelor ce le poate manifesta. Mă voiŭ mărgini în schimb la indicarea lor pe scurt :

Haine da—leziunĭ ba (cazul din Romos); hainele interne da—cele externe bo; leziunĭ da, haine ba; descoaserea hainelor,—şi aruncarea lor; desbrăcarea victimelor; ameţirĭ, paralisărĭ; omorurĭ; fulgere policide.

Din toate actele fulgeruluĭ, unul din cele maĭ uimitoare e de a-şĭ lăsa victima în atitudinea ce o avea înainte de surprindere. Cardan aminteşte un exemplu extraordinar de acest fel. Pe timpul uneĭ furtunĭ violente, opt secerătorĭ punându-se la prânz sub un stejar toţĭ opt fură surprinşĭ de acelaş fulger, a căruĭ descărcare se auzi până departe. Când trecătoriĭ se apropiară să vadă ce e, secerătoriĭ petrificaşĭ de fulgerul omorâtor, păreaŭ că-şĭ continuă prânzul liniştit. Unul îşĭ ţinea paharul al douilea îşĭ ducea pânea la gură, al treilea îşĭ ţinea mâna pe farfurie, etc. Moartea i-a surprins şi i-a lăsat în poziţia ce o aveaŭ în momentul trăznetuluĭ.

O particularitate a fulgeruluĭ, provenind din mişcarea-ĭ săltăreaţă, se costată în felul luĭ de a lovi alternativ.

Arago aminteşte că în Flavigny (Cote-d'Or, Francia), cincĭ caĭ se aflaŭ într'un grajd, în care pătrunse fulgerul. PrimiĭÍ doĭ caĭ şi ultimiĭ doĭ caĭ periră. Cel din mijloc rămase neatins.

Intr'o zi fulgerul isbind în câmp deschis, a surprins cincĭ caĭ aflătorĭ într'un şir. Primul şi ultimul aŭ fost omorâţĭ, ceĭ din mijloc aŭ scăpat.

In alte cazurĭ, alegerea victimelor e şi maĭ meticuloasă. E omorâtă una scapă a doua, cade a treia, scapă a patra şi aşa maĭ departe.

Pe timpul uneĭ furtunĭ din August 1901, ce se produse în ducatul Posen, fulgerul a pătruns, prin uşa întredeschisă, într'un grajd, unde se aflaŭ douăzecĭ de vacĭ. Zece aŭ fost omorâte, începând de la cea maĭ aproape de uşă. A doua fu cruţată. A treia omorâtă şi aşa maĭ departe : toate cele de număr impar aŭ căzut victime. Văcarul, aflându-se tot în grajd, după un moment de asurzire, s'a ridicat, fără să i se fi întâmplat ceva accident. Fulgerul nu a aprins nimic, de şi grajdul era plin de paie..

Unele persoane par a se bucura de privilegiul de a primi des vizitele fulgeruluĭ, fără s ăsufere pe urma acestor atacurĭ repetate. Sunt aevea persoane atractive.

Astfel se spune despre Mithridat, că a fost fulgerat de două orĭ în viaţa sa.

O doamnă din Bourgogne fu atinsă în repetite rândurĭ de scânteie fulgeruluĭ, fără să simţească alt răŭ de cât ceva sbiciuirĭ şi câte-va trăsăturĭ livide pe braţ şi pe picioare.

Se cunosc cazurĭ, în carĭ unele persoane aŭ fost fulgerate maĭ de multe orĭ în cursul aceleiaşĭ furtunĭ, fără să fi sucombat acelor asalturĭ multiple.

Pe bună dreptate trebue să relevăm şi fulgerele terapeutice, în carĭ scânteia electrică se arată rivală cu ceĭ maĭ devotaţĭ învăţaţĭ aĭ luĭ Esculap.

Pe timpul furtuneĭ din 1 August 1901, un trăznet s'a descărcat în casa luĭ Wolf Menyhert din Németsaroslak. Femeia luĭ Wolf zăcea bolnavă în pat, de săptămânĭ, fără să-şĭ poată mişca membrele. In momentul fugeruluĭ însă a sărit din pat şi fără nicĭ un ajutor a alergat în curte.

Kraft Ebing a demonstrat, în diferite cazurĭ, cum unele paraliziĭ provin din autosugestia persoanelor isterice. Efectul vindecător al fulgeruluĭ poate consista decĭ nu numaĭ în electricitatea scânteeĭ, ci tot pe atât şi în autosugestia persoanelor atinse, în cutremurarea voinţeĭ de a scăpa de biciul teribl.

Vedem din faptele înşirate, cât de tainic, cât de groza ve fenomenul fulgeruluĭ, cât de variate îĭ sunt efectele. Dacă s'ar putea prinde şi cârmui după plac, serviciile ce le-ar aduce neamuluĭ omenesc ar fi nenumărate.

Franklin a făcut de mult (1752) primul pas. Alţiĭ aŭ continuat şi vor continua. Să sperăm că cu timpul, focul înfricoşat al ceruluĭ, săgeţile năprasnice ale luĭ Jupiter se vor lăsa înjugate spre tot ajutorul omuluĭ.

Gavril Todică

DIFERITE CURIOZITĂŢI

Tridacna

Maĭ mult de o sută de persoane nu pot epuiza carnea uneĭ singure tridacne la o masă. Se zice că acest animal ar face parte din clasa moluşcelor. Patru oamenĭ abia o pot urni din loc, căcĭ are treĭ sute kilograme şi măsoară peste treĭ metri.



Se vâră un ciomag între valvele tridacneĭ

Pentru a ne putea face maĭ bine idee despre mărimea valvelor tridacneĭ, e destul să spunem că ele servesc ca aghiasmatare în marea biserică din Paris, „Saint-Sulpice''. Tridacnele trăesc de obiceiŭ pe malurile mărilor şi apelor marĭ. Felul de a se deschide valvele tridacneĭ e foarte important.

In masa voluminoasă a abdomenuluĭ se înfige un par, care pătrunde printre fibrele musculare. Acestea, rupte dela locul lor, ies printr'o deschizătură afară, îmbrăţişând astfel cu o forţă uimitoare stânca pe care e aşezată. Numaĭ acest fapt ne poate da o idee maĭ lămurită despre puternicile organe ale acestuĭ animal.

Locuitoriĭ acestor ţinutrĭ sunt nevoiţĭ să se servească de securĭ, topoare şi parĭ enormĭ, pentru a putea deslipi filsele de stâncă. Trebue să remarcăm că locuitoriĭ de acolo mănâncă carnea lor cu o poftă uimitoare.

Câteodată valvele tridacneĭ sunt întredeschise. Atuncĭ locuitoriĭ veghiază zile întregĭ momentul potrivit pentru a le tăia. Eĭ înfig un par în valvele întredeschise ale tridacneĭ. Animalul strânge atuncĭ valvele şi astfel parul rămâne înăuntru. Un om stă pe valvă şi cu o secure o despică, scoţând astfel carnea gustoasă a acestuĭ animal.

Din fotografia de maĭ sus putem observa cât de pipernicit se simte omul faţă de acest colos.

***

O statistică puţin asigurătoare

Se ştie cât de marĭ sunt pungăşiile în alte ţărĭ, în special în Franţa. Ca să ne facem o idee de numărul pungaşilor parizienĭ, e destul să consultăm statistica făcută în anul 1910, în care se citează 156,766 de indivizĭ găsiţĭ în... „exerciţiul funcţiuneĭ'' şi 430 de arestaţĭ pe zi.

***

Un om care are pe haine 6 milioane nasturĭ



De curând s'a prezentat la concursul de măgarĭ ce s'a deschis la Londra un stăpân care a venit cu un măgar. Stăpânul măgaruluĭ de care vorbim a atras atenţia tuturor prin faptul că pe toată îmbrăcămintea luĭ erau puşĭ „6 milioane nasturĭ''.

Din fotografia de maĭ sus ne putem face o idee maĭ lămurită de îmbrăcămintea acestuĭ om, unic în genul luĭ.

Traducere de **G. Rosin**, Focşani.

Regină de-o zi

IN ŢARA SOMALILOR

— Urmare —

Emoţiunea uriaşuluĭ, nu scăpase ochilor agerĭ aĭ luĭ Jâ, el ştia că lipseşte apă, că nu maĭ e de loc. Ideea că Micşunica şi maĭ ales Jeana Angerolles sufereau de sete, şi puteau să moară, îĭ făcea foarte rău. Seara plecă ca de obiceiu. Landrin îĭ dete porunca de a cerceta pe Somalĭ, şi de a afla ce proect nutrea Abou-Bakar.

Când se reîntoarse, a doua zi de dimineaţă, în zorĭ de zi, Jâ se furişă ca o fantomă printre marinariĭ somnoroşĭ carĭ pândeau întrarea luĭ Nour, urcă binişor pe terasă, şi se duse de se aşeză pe o stâncă, aproape lipită de coliba d-reĭ Angerolles.

Nimenĭ nu'l vedea, nicĭ unul, acum nu se maĭ îndoia de devotamentul luĭ. La picioarele luĭ, puse ceva preţios, după aparenţă, căcĭ voia să'l ascundă sub o pulpană de a mantaleĭ sale. Cum văzu pe Jeana, că deschidea coliba, negrul, apucă misterioasa greutate, se uită în jurul luĭ dacă nu'l vedea cine-va, şi liniştit în privinţa asta, întră la d-ra Angerolles, sfios, umil şi cu ochiĭ strălucitorĭ de orgoliul sacrificiuluĭ.

D-ra Angerolles, văzându-l nu'şĭ putu stăpâni o mişcare de spaimă. Aceasta fu de ajuns pentru a instrui pe bietul băiat, care ştiind că nu ştie limba eĭ îşĭ depuse cana pe unul din cufere.

Apoĭ judecând că darul explica în destul persoana luĭ acolo, Jâ, începu a râde de bucurie.

— Apă! strigă d-ra Angerolles, apă! A! bietul om.

Jâ, explică prin gesturĭ că adusese binefăcătorul lichid pentru ea şi pentru Micşunica.

— O! mulţumesc, dragul meu, şi îţĭ mulţumesc maĭ cu seamă pentru mititica mea!

Jeana îĭ luă de mâinĭ, şi i le strânse cu recunoştinţă şi prietenie. Negrul era beat de fericire, nu maĭ putea, îĭ svâcnea inima.

Delicata artistă, ştiind că şi Barrisson are nevoe de apă pentru răniţiĭ săĭ, se duse la el, fără a se maĭ îngriji de convenienţele sociale, şi'ĭ încredinţă în secret, depozitul aceleĭ bogăţiĭ neprevăzute.

Cum să spunem, emoţiunea doctoruluĭ aflând că Jâ adusese apa.

Când se întoarse Jeana la Micşunica, se apucă cu bucurie de lucru, ca să'ĭ facă o rochiţă şi cu chipul acesta să se distreze amândouă de atâtea gândurĭ negre şi triste.

Landrin, după cum se prevedea, nu găsise mijlocul de a procura oamenilor luĭ apa care lipsea.

Marinariĭ, odihniţĭ, se simţeau din nou cuprinşĭ de sete. Rom maĭ era încă destul, dar ceĭ carĭ beau, le era şi maĭ mare sete.

Vaillant, Courville şi ceĭ-l'alţĭ călătorĭ începeau a fi chinuiţĭ de sete. Sub influenţa acestuĭ chin de moarte, atât moral cât şi fizic, spiritele se iritau. La marinarĭ iritaţia lor creştea oarbă, nesocotită.

Aproape toată ziulica, o petrecură scormonind şi întrebând orizontul pentru a descoperi nava promisă. Marea era pustie, monotonă, nepăsătoare.

Pe la orele cincĭ, în spre seară, o agitaţie se manifestă pe terasă. Câţĭ-va oamenĭ foarte excitaţĭ, spuneau că eĭ nu vor să moară acolo.

— Ce maĭ aşteptăm?

— Suntem nişte proştĭ!

— Cine ştie dacă în acest moment nu suntem trădaţĭ?

— Ce vreţĭ să facem?

— Să plecăm?

— Unde?

— La Aden, răspunse un imbecil.

— Dar ştiţĭ ce drum să apucaţĭ? Cunoaşteţĭ limba acesteĭ ţărĭ? Cea maĭ mare parte din aceştĭ nenorocițĭ eraŭ bunĭ la suflet; le lipsea răbdarea.

Două-zecĭ şi cincĭ dintre eĭ, se repeziră la puştĭ, îşĭ luară topoarele şi înaintară ameninţătorĭ în spre Landrin care fu luat pe neaşteptate.

— Destul noĭ vrem să plecăm! Vrem apă, sau să murim! Torix, Colombet, şi alţĭ două-zecĭ fără a maĭ socoti pe Courville, Palangrotte, Vaillant, alergară lângă Landrin, care foarte exasperat strigă:

— Jos armele! Care din voĭ are pretenţia să mă facă să'mĭ fie frică?

— Noĭ nu vrem de cât apă!

— Să plecăm!

— Cel care va face un pas înainte îĭ sbor creeriĭ! strigă iar Landrin. Situaţia devenea îngrozitoare.

De-o parte şi de alta se prevedea o nenorocire ireparabilă.

Tocmaĭ în acel moment, d-ra Angerolles sfârşise rochiţa şi pălăria Micşuniceĭ. Rochiţa, de un roz dulce, o prindea de minune. Pălăria făcută, ca un munte din val subţire, îĭ cădea pe spate, pentru ca s'o apere de soare, şi îĭ încadra figura frumos de tot.

De şi rochia şi pălăria fusese abia sfârşite, Micşunica cu ochiĭ vioĭ, şi plină de o cochetărie copilărească, frumuşică s'o mănâncĭ, scăpă din colibă, nerăbdătoare de a o vedea Torix, şi marinariĭ, toţĭ prietiniĭ eĭ.

Sprintenă, sglobie, ne maĭ putând de bucurie, în mândria eĭ copilăroasă, alergă pe platformă, şi fără a bănui cele ce se petrece, întră, ca o nebună, în spaţiul care despărţea cele două partide, ţipând:

— Uitaţi-vă la mine, ce frumoasă sunt!

Vie, graţioasă ca o păstoriţă, răspândind în jurul eĭ farmecul arzător al uneĭ fericirĭ absolut femeeştĭ, Micşunica se răsuci învârtindu-se pentru a se lăsa a fi admirată. Câte întâmplărĭ tragice şi funeste se schimbă, în dulcĭ şi reparatoare înţelegerĭ, dacă un copil, o femee, trimisă de destin, sosesc tot-d'auna la timp pentru a întrerupe şi a face să dispară ireparabilul. Dumnezeiască Blanşeta! copilă ideală!

— Prietena mea Jeanna mi le-a făcut!

De prisos a maĭ spune că aceĭ lupĭ de mare, orbiţĭ de dulcea apariţie işĭ văzură potolită furia. Câţĭ-va zimbeau chiar. Torix, nebun de fericit, o mânca cu ochiĭ, în extas.

— Nu e aşa că sunt frumoasă? Ea se apropie de un marinar, îĭ întinse poalele rochieĭ şi luându-ĭ mâna luĭ aspră îĭ zise cu familiaritate.

— Ia pipăe, să vezĭ ce moale e!

— De ce eştĭ supărat, d-le Landrin?

Dumnezeu vroi însă ca unul din răzvrătiţĭ, sedus, să nu se poată stăpâni şi să ia pe Micşunica în braţe, şi sărutând-o, să'ĭ răspundă:

— Nu e supărat de nimic, micuţo.

Se sfârşise. In aceĭ creerĭ până aci turburaţĭ ca un germen, ca o licărire sănătoasă, era gândul că o luptă de orĭ-ce soiu şi în orĭ-ce chip s'ar fi sfârşit, ar fi avut rezultate îngrozitoare, maĭ ales acela de a fi lăsat pe Micşunica pe mâna Somalilor ucigaşĭ.

Şi asta nicĭ unul din eĭ nu ar fi voit.

După o clipă de ezitare, toţĭ marinariĭ se apropiară de copilă; fie care, cu rândul, voiau să vadă ce moale îĭ era rochiţa.

Liniştită şi vorbăreaţă, Micşunica întreba, răspundea, întindea fruntea la sărutărĭ, rîdea cu hohot, în fine umplea platforma de viaţă şi de veselie.

Cu o mare prezenţă de spirit, Landrin profită de aceste dispoziţiĭ pentru a zice deodată foarte vesel:

— Şiretilor! Şi vroiaţĭ să faceţĭ să se creadă că nu sunteţĭ oamenĭ cum se cade!

Apoĭ, luând şi el pe Micşunica în braţe, o acoperi de sărutărĭ şi'ĭ zise:

— Fiĭ liniştită, micuța noastră. Nu este nicĭ unul dintre aceştĭ descreerațĭ care să nu'şĭ sboare creeriĭ pentru tine. Şi acum, copiiĭ meĭ, aidem să ne înțelegem ca nişte frațĭ.

Un murmur de aprobare se auzi.

— Nu vă cer decât un lucru: maĭ aşteptațĭ încă 24 de ore nava care trebue să fie pe drum, pentru a ne scăpa. Dacă poimâine dimineață nu va fi aci, vă voiu întreba pe toțĭ ce rezoluție trebue să luăm.

— Aşa, zise Palangrotte; până atuncĭ vom face şi noĭ ca cămilele: nu vom bea.

— Ura! Trăiască Micşunica! strigară toțĭ în cor.

La câțiva paşĭ, la spatele grupurilor acum liniştite, sta d-ra Angerolles nemişcată, gânditoare, privind la douĭ inşĭ carĭ păreau întunecațĭ şi decepționațĭ: Erau Cook şi Celesta Corniau.

Aĭ fi jurat că eĭ erau legațĭ printr'o complicitate nesănătoasă, de o parte, şi stupidă de alta. Jeanna însă era prea cinstită şi imediat se scutură de bănuelile eĭ ca de o idee urâtă.

Micşunica îĭ întindea brațele. Ea rugă pe Torix să i-o aducă; mica nebunică însă îĭ şopti maĭ întâĭ la ureche:

— Mi-aĭ mototolit rochia, d-le Landriu, dar nu face nimic, sunt mulțumită.

Pe la orele 9, Jâ eşi. Noaptea era splendidă, puțin maĭ răcoroasă ca de obiceiu; totul se liniştise.

XIII

Singură Jeanna Angerolles, care deşi nu fusese față la începutul răsvrătireĭ înțelesese însă sălbaticul pericol, şi sta deşteaptă, 'şi bântuită de presimțirĭ întunecate.

Pricepuse ea atențiile ofițerilor principalĭ, şi ghicise, de mult, că aproape toțĭ aspirau la mâna eĭ. Se înfioră de tristețe, prevăzând discordia care avea să nască din această rivalitate. Nu toțĭ o lăsau indiferentă. De mult, din potrivă, o afectuoasă înclinare o atrăgea în spre unul din eĭ.

A doua zi, Jâ, maĭ aduse câțĭ va litri de apă limpede. Jeana îşĭ opri puțină; Barrisson consumă restul cu bolnaviĭ luĭ.

Negrul veni cu ştirĭ grave. De la el, Landrin şi Courville aflară că Abou Bakar avea spionĭ.

— Cine ți-a spus ție, Jâ?

— Una din femeile luĭ Abou Bakar. Aseară, sultanul aştepta încă un semnal.

— A! vra să zică avem trădătorĭ printre noĭ? Nu poate fi de cât Cook.

Landrin, adânc îngrijat de descoperirea ce'ĭ făcuse Jâ, se plimba prin jurul puțurilor, încet, prin fața fiecăreĭ colibe.

— Ce maĭ facĭ, scumpul meu domn? întrebă comandantul pe Tartyfume.

— Ce să fac? bine, mulțumesc! dar aşĭ avea ceva să'țĭ comunic.

— Ceva de glumă?

— Nu. Cred că cucoana Sigon şi Cook complotează amândoĭ. Mereŭ vin unul la altul. Iĭ vezĭ şopocăind. D-na Sigon, pare că are aerul să ademenească şi câțĭ va din marinarĭ.

— Eştĭ sigur?

— Aproape sigur. Erĭ, înainte de venirea Micşunichiĭ, care a liniştit răsvrătirea, această mizerabilă a avut conferințe cu englezul.

— Şi nu aĭ auzit nimic?

— Nimic; dar pe când începuse răsvrătirea, Cook privea în spre partea Sultanuluĭ cu o ciudată încăpățînare, şi apoĭ când fata a potolit furia marinarilor, el a întrat în cortul luĭ foarte supărat, se vedea bine.

— După d-ta, ar schimba cu duşmanul semne?

— Cam aşa ceva! Aceştĭ douĭ şerpĭ când sunt împreună, nu pot făuri de cât ceva scârbos. De când sunt rănit, i-am văzut de maĭ multe orĭ ca nişte câinĭ gata ca să muşte.

— Mulțumesc! Asta e bună de ştiut. Acum te simțĭ maĭ bine?

— Maĭ binişor. Dacă staŭ încă în pat este maĭ mult pentru a'ĭ supraveghea. Crede-mă; păzeşte-te de eĭ! eĭ pregătesc vre-o boroboață.

— Ascultă, d-le Tartyfume, zise Landrin, pe care descoperirile gasconuluĭ îl făcuse încrezător.

— Vă ascult; sunt numaĭ urechĭ.

— Am aflat că avem un trădător.

Landrin povesti cele ce'ĭ descoperise Savinien.

Tartyfume, cu instinctul luĭ aproape banal, întrevăzuse puțin adevăr. Cook era o fire violentă şi şireată totdeodată. Aceea ce vroia era să pedepsească pe Jeana care 'l dispretuise. Surprinzând conversația între Landrin şi Courville în care se vorbea de monstruoasa propunere a luĭ Abu-Backar, hotărîse, într'un moment de sălbatică ură, a încerca totul pentru ca sultanul să devie stăpânul aceleia care 'l dispretuise.

Comunicase cu Nour prin puțurĭ şi'ĭ dictase condițiile.

Ideia de a face să fie distruse stocurile cu băuturĭ, pentru a provoca revolta, venea dela el.

Puțin îĭ trebuia, ca să nu reuşească a da pe Jeana, pe când s'ar fi încins bătălia pe vapor, care nu avu alt scop de cât a stringe pe toțĭ jos, pe când douĭ saŭ treĭ oamenĭ îndrăsnețĭ să risce încercarea. Din fericire, asaltul Somalilor fusese respins; şi încercarea furtuluĭ nu avusese succes.

In sfârşit intervenția Micşunichiĭ, stinsese îngrozitoarele speranțe ale Celesteĭ Corniau, care duşmănea şi ea pe Jeana.

Pe la orele 12, se puseră la masă ca de obiceiŭ.

Celesta Corniau, acră ca o lămâe începu a mormăi:

— Două sticle pentru 8 persoane, mulțumesc. Asta nu e viață! Eŭ vreau apă!

Vreau apă! Am văzut eŭ că apa se ascunde, pentru d-ra Angerolles, şi pentru...

Barrisson se ridică de odată şi dând cu pumnul in masă vociferă:

— Eştĭ cea maĭ scârboasă vrăjitoare.

— Vrăjitoare, eŭ?

— Vrăjitoare nu ar fi nimic, răspunse Landrin, dar a fi hoață, asta nu prea se poate tolera.

— O hoață! miorlăi Celesta.

— Da, căcĭ s'a găsit asupra d-tale leacurile răniților noştri, al curagioşilor noştri luptătorĭ, carĭ au luptat pentru d-ta, altfel, aĭ fi pierit.

— Şi de asta îmĭ zicĭ hoață? Asta însă împiedică ca să nu am apă, pe când alțiĭ înoată?

— Mințĭ, răspunse Barrisson. Eu am avut apă pentru rănițiĭ meĭ, vre-o 4—5 litri.

— Adevărat? şi cine ți-a dat? întrebă comandantul.

— D-ra Angerolles, care a preferit a-mĭ oferi mie.

— Vedețĭ! Da, are apă şi noĭ murim de sete! repeta sgripțoroaică.

— Destul, să isprăvim! zise Landrin care făcu un semn luĭ Colombet s'o ducă pe sus.

— Dacă e aşa, să se ştie, că fără d-neeĭ, am fi toțĭ plecațĭ şi în siguranță. Sultanul ne-a oferit... şi d-niĭ aceştia.

— E nebună de legat, zise Jeanna prăpădită.

— Luați-o d'aci, Colombet!

— D-niĭ aceştia... pretendențiĭ d-sale... înțelegețĭ. Sultanul vroia s'o ia de nevastă, atuncĭ!

— Torix, închide-ĭ pliscul, poruncĭ Vaillant.

— Svânturat-o!

— Da, sultanul ar fi făcut-o sultană... Ca şi când nu ar fi fost onoare pentru ea. Nu trebuia de cât să primească, nu s'ar fi omorât nimenĭ...

Toate aceste se auzeau încă pe când era ridicată pe sus, şi dusă în coliba eĭ, unde Torix îĭ dete un pumn peste gură de văzu stele verzĭ.

Acĭ 'ĭ veni o criză de nervĭ.

D-ra Angerolles, cu ochiĭ plinĭ de lacrămĭ, sta nemişcată, neînțelegând nimic din acest necalificabil atac.

(Va urma).

Toţĭ abonaţiĭ la

„ZIARUL CALATORIILOR"

Participă cu începere de azĭ, la următoarele marĭ şi de valoare premiĭ:

1) **O sobă «Godin» No. 3**, cumpărată de la cunoscuta casă: Industria Metalică «**Marcu**», B-dul Elisabeta, No. 5.

2) **Una puşcă fină de vânătoare**, cu 2 ţevĭ, cal. 12,din vechia şi renumita fabrică **Pieper-Bayard**.

3) **Un pistol automat de buzunar, Pieper-Bayard**, modelul cel maĭ noŭ, fiind de calibru mare, 7.65, însă format redus, foarte portativ.

4) **Una carabină de mare precisie**, cal. 22, **Pieper-Bayard**, semi-automatică.

Toate aceste 3 arme sunt cumpărate de la marele magazin **B. D. Zisman**, 44, calea Victorieĭ, furnizorul Curţeĭ Regale.

5) **Una oglindă mare veneţiană** de cristal;
6) **Una măsuţă de toaletă**, cu oglinzĭ de cristal;
7) **Una maşină de cusut** de mână;
8) **Două frumoase tablourĭ.**

Toate aceste 5 obiecte sunt cumpărate dela marele magazin de mobile **Marco Dattelkremer**, str. Carol, No. 62.

9) **Una pendulă de biuroŭ;**

10) **Una chisea de argint de China**, foarte frumoase obiecte, cumpărate de la magazinul de încredere **Schmith & Stratulat**, calea Victorieĭ, 53.

11) **Un gramofon perfecţionat;**

12) **Una mandolină**, din lemn de palisandru, ornată cu sidef, cumpărate de la marele magazin de muzică **Jean Feder**, calea Victorieĭ, 54.

13) **Una fructieră**, argintată şi aurită, cu 12 cuţite pentru desert, aurite, cumpărată de la cunoscutul magazin de bijuterie **Th. Radivon**, B-dul Elisabeta, 9 bis.

14) **Una toaletă de bambu veritabil**, cumpărată de la bine asortatul magazin de mobile de trestie şi bambu, **D. Litmann**, strada Lipscanĭ, No. 3.

15) O duzină crema «Flora».
16) O » săpun «Flora».
17) O » pudră «Flora».
18) **2 ceasornice** de argint, pentru bărbat.
19) **5 abonamente** pe 6 lunĭ la ziarul umoristic «Veselia».
20) **5 abonamente** pe 3 lunĭ la ziarul «Universul literar».

Toate aceste frumoase premiĭ se oferă cu începere de azĭ, prin tragere la sorţĭ, abonaţilor «Ziaruluĭ Călătoriilor».

Preţul abonamentuluĭ: Leĭ 5 pentru un an, Leĭ 2.60 pentru 6 lunĭ.

Anul XII. — No. 719. 10 BANI IN TOATA ȚARA Mercuri, 16 Februarie, 1911

ZIARUL CĂLĂTORIILOR
ȘI AL INTÂMPLĂRILOR DE PE MARE ȘI USCAT

COSTUL ABONAMENTULUI
Lei 5.—Pe un an în toată țara
« 2.60 « ½ « « « «

Redacția și Administrația
No. 11, Strada Brezoianu, No. 11.

ZIARUL CĂLĂTORIILOR
Apare odată pe săptămână
— MARȚEA —



Mișcat ușor de vânt ca o limbă de pendulă, Erick sta spânzurat de clopotul funebru. Vezi pag. 4968

CLOPOTUL MORȚILOR

Inainte de a deschide ușa caseĭ sale, a căreĭ cherestea scârția sub amenințarea furtuneĭ, bărânul Drunce, se întoarse îngrijat înspre mare.

Lumina cenușie, bolnăvicioasă, care era aproape să se stingă pe oceanul pustiŭ, vestea deja lunga noapte de iarnă, de care în timp de șease lunĭ arhipetagul Shetland este înăpădit. Repede, capul Sumbbrogh se înecă în ceață.

Păsărelele albe îndreptaŭ zborul lor în spre stâncĭ spre a-șĭ căuta un adăpost, și se zăreaŭ și păsările de apă aliniate pe țărm, fâlfâind ca o lungă eșarfă neagră.

Pescarul împinse în ușa țeapănă și intră.

La foc, nevasta sa, bătrâna Barbara, fierbea niște linte.

— Nu are să fie bine pe coastă în noaptea asta, zise el. Iarna va fi timpurie și aspră.

Ea nu ridică de loc capul.

— Slavă Domnuluĭ, mormăi ea, că avem pește, miel sărat și gâște afumate cu carĭ putem aștepta lunĭ întregĭ. Poate lemne să ne maĭ trebuiască, dacă de azĭ până la primăvară nu s'o maĭ sfărâma vre-o corabie de stâncile noastre.

Bătrânul își scosese vesta de piele de focă, își agăță în cuĭ cuțitul cu care spinteca balenele și veni de se așeză în fața foculuĭ.

— Lemnele pe carĭ ni le aduce marea, sunt bine-venite, zise el, dar nu trebue să dorim pierderea uneĭ corăbiĭ, căcĭ asta ne-ar putea aduce nenorocire.

Multă vreme tăcu, încălzindu-șĭ mâinile la flacărĭ.

Bătrâna, din când în când îĭ arunca câte o privire pe furiș și îngrijată.

— Aĭ văzut băiatul, întrebă în sfârșit bătrâna. Prea întârziază mult pe afară.

El tresări.

— Fără îndoială s'o fi dus până la Iar-Shof ca să ceară amănunte... asupra morțeĭ luĭ Jack Flescher.

Bătrâna se ridică în sus înspăimântată.

— Jack Flecher... mort?

— Da... asasinat.

— Asasinat... (își făcu cruce). Dar cum? când?... O asemenea crimă în insulele noastre.... O! nenorocire!

— L'am găsit noĭ adineaorĭ în stâncĭ, cu un cuțit înfipt între umerĭ. Cadavrul era încă cald.

— Bietul Jack... îl iubeam mult. Era prietenul din copilărie al luĭ Erich al nostru. Dar de cine o fi fost săvârșită crima asta îngrozitoare?

— Nu știŭ nimic. Băiatul ăsta vesel și milos cum era, nu putea avea dușmanĭ.

— Cu toate astea de când se logodise cu Mary Kirk, părea trist și preocupat par'că devenise *fey* *).

Bătrânul șopti:

— Devenise, firește, de oare-ce iată-l că a murit.

Afară vântul șuera lugubru, și țipetele păsărilor de mare aruncaŭ note discordante.

— Numaĭ de nu ar păți ceva băiatul nostru, din cauza morțeĭ bietuluĭ Felcher; toată lumea știe că se certaseră amândoĭ din pricina luĭ Mary Kirk.

— Eŭ prevestisem pe Erich! zise pescarul înfuria și dând cu pumnul în masă. A! când doĭ pescarĭ se amorezează de aceeașĭ fată, nu es nicĭ odată la un sfârșit bun.

— Dar unde o fi el acum? Trebuia să se întoarcă acasă, în loc să cutreere prin sat, ca să maĭ dea de bârfit clevetitorilor și calomniilor.

— Nu cred să întârzie, zise bătrâna, maĭ mult ca să se liniștească pe ea. Aide, vino la masă, că e gata.

Se așezară tăcuțĭ la masă, dar nicĭ unul nicĭ altul nu aveaŭ foame. Abia atinseră din mâncare. La fie-care clipă întindeaŭ urechile, crezând că aud un zgomot afară, dar singur zgomotul talazurilor și mugetul furtuneĭ turburaŭ noaptea.

Acum bătrâniĭ nu maĭ cutezaŭ a vorbi, chinuițĭ de grije. Focul aproape să se stingă, dar eĭ nicĭ gândeaŭ să'l maĭ aprindă.

— Dacă te-aĭ duce tu... murmură bătrâna.

El se sculă fără a-ĭ răspunde; punându-șĭ haina de piele, mâinile-ĭ tremuraŭ; în momentul însă de a eși, se opri brusc în prag.

— Uite-l! zise el.

Era Erich, în adevăr. Apăru galben și cu capul gol, cu ochiĭ rătăcițĭ ca un nebun.

Bătrânul înspăimântat îl apucase cu putere de mâini, îl duse la lumină și scoase un răcnet:

— O! sângele ăsta pe cămașa ta... De unde viĭ?

Mama căzuse în genunchĭ, sguduită de suspine înăbușite. Se făcu o tăcere adâncă câte-va clipe, o tăcere însă așa de zdrobitoare, în cât afară, furtuna părea că încetase pentru a asculta.

— Ascundeți-mă, zise băiatul, cu un glas schimbat... Ascundeți-mă... Au să vie...

Bătrânul se împletici; i se păru că vântul îĭ desrădăcinează coliba și se prăvălește asupra luĭ.

— Tu l-aĭ ucis, bolborosi el, tu, copilul meŭ... un asasin!...

Erich părea că nu pricepe. Se uita rătăcit la cămașa roșie, la mâna goală și moale cu care ținuse cuțitul.

— Nu maĭ știŭ!... nu maĭ știŭ!

Bătrânul pescar, făcând o sforțare mare, se ridică. Incet, fără a zice un cuvânt, cu un sânge rece îngrozitor, luă de pe masă un pahar cu rachiŭ și-l bău dintr'o înghițitură, apoĭ se îndreptă înspre ușe.

— Pe sfântul Ronald, ce vreĭ să facĭ? strigă femeea.

El nu răspunse. Deschise ușa mare și zise:

— Pleacă!

Erich se întoarse către el rugător.

— Pleacă! repetă el hotărât.

Și băiatul, disperat, se depărtă în noaptea întunecoasă.

Un moment i se auziră suspinele în dosul ușeĭ, apoĭ nimic.

Bătrânul căzuse pe scaunul luĭ zdrobit. Buzele i se mișcaŭ încet; își repeta groaznicul lucru, ca pentru a se convinge:

— Fiul meŭ... asasin!... asasin!

Din colțul întunecos, pe care lampa fumegândă nu isbutea să'l lumineze, veneaŭ gemete înăbușite. Mama, abătută, și plângea durerea nemărginită.

Nu'șĭ maĭ vorbiră nimic. Nu le era cu putință, prea suferise mult. Focul se stinsese. Frigul începuse a se urca dincolo de pulpe, dar eĭ nu maĭ aveaŭ conștiință de mine, ca niște naufragiațĭ aruncațĭ pe un țărm, după ce văzuseră moartea în față.

Dar la miezul nopțeĭ, bătrâna se ridică de odată, cu figura prăpădită, luminată de o privire ca de nebună.

— Auzișĭ?... Sună clopotul... Clopotul morților.

El dete din cap.

— Țĭ s'a părut, sărmana mea Barbara. Durerea țĭ-a perdut mintea.

— Nu, îțĭ spun că am auzit bine un clopot funebru. Ascultă, iar!

Gâfâind, încercaŭ a distinge în văzduh sunetul clopotuluĭ sinistru.

Agățat pe marginea stâncilor de pe mare, pe un soiŭ de furcă pe care furtunile numeroaselor iernĭ o încovoiase, odinioară slujea a călăuzi pescariĭ perduțĭ în ceață. Dar de anĭ de zile, nimenĭ, pentru o avere întreagă, nu ar maĭ fi îndrăznit a trage de lanțul luĭ ruginit. Din cauza uneĭ legende lugubre, la toțĭ le era teamă de uriașĭ și de spiridușĭ.

I se dăduse numele de clopotul morților, căcĭ acum suna singur și când vântul legăna de-a lungul coasteĭ ecoul

* *Fey*, se zice de persoanele la carĭ se observă o schimbare bruscă în caracter. La Shetlandezĭ această schimbare era un indiciŭ de moarte apropiată.

slăbit al sunetului luĭ funebru, era neapărat o prevestire de moarte.

— Aĭ auzit acum? Doamne! şi Eriche este afară! A! de ce l-aĭ gonit? Orĭ-ce ar fi, e copilul nostru!

— Nu, nu maĭ e copilul nostru.

— O, asculă îngrozitorul clopot. Il auzĭ cum sună a moarte?

— Da, răspunse bătrânul, îl aud şi eŭ acum.

Clopotul suna în depărtare, un sunet ciudat, mat. La început părea foarte îndepărtat, dar vântul aducea sunetul misterios şi îndurerat maĭ apropiat. Apoĭ totul, încetul cu încetul, se perdea într'un murmur plângător.

Ceĭ doui bătrâni, tremurând de frică, ascultaŭ încă. Coliba scârţâia din toate părţile, ca o corabie bătută de talaz; îngrozitorul clopot tăcu în sfârşit.

Strânşi unul lângă altul, tremuraŭ fără a zice un cuvânt, înmărmuriţĭ de durere şi de frică.

Trecură ceasurĭ întregĭ; nu maĭ ştiaŭ, nu maĭ aveaŭ noţiunea timpuluĭ; bătrânul însă eşi din amorţeala luĭ îndurerată, când văzu o lumină la ferăstruie.

Furtuna se maĭ linişise puţin. I se păru că se deşteaptă dintr'un vis greoĭ.

Maşinaliceşte—pentru a face ceva — deschise ferestruia.

Aerul îngheţat al dimineţeĭ îĭ trecu pe obraz, îl deşteptă de tot. Era ziuă, o zi cenuşie, înfumurată.

Oceanul mugea jos, nevăzut încă, şi capul Sunburgh eşia încet din noapte.

Bătrânul urmărea cu ochiĭ coasta râpoasă.

De odată se dete înapoĭ cu un răcnet şi cu mâna întinsă.

Nevastă-sa sări la el, ca împinsă prin instinct, şi aproape ca o sălbatică..

Taiată pe cerul întunecos, silueta luĭ ţeapănă, legănată de vânt printr'o mişcare înceată de ceasornic, Erich, fiul lor, era spânzurat de clopotul funebru. Se slujise de brâul luĭ cel lung, şi în spatele luĭ, foarte departe, soarele răsărea uscat în ceaţă, dându-ĭ o aureolă sinistră.

CĂLĂTORII ÎN ARDEAL

DETUNATA

La marginea dinspre miază-noapte a Buciumanilor, în mijlocul uneĭ regiunĭ romantice, înconjurată cu frumoase pădurĭ de brad şi cu îmbelşugate livezĭ se înalţă ca un mărgean din valurĭ verzĭ, stânca *Detunata goală*. Ea în Ardeal nu are pereche şi chiar şi în alte părţĭ ale Europeĭ rar maĭ găseşti stâncĭ de asemenea formaţiunı. Aceast e cauza că Detunata e cercetată în timp de vară de mulţime de străinĭ, din toate părţile Europeĭ, carĭ vin parte să facă studiĭ geologice, parte să admire curioasa eĭ formaţiune. Şi rar e acel strein care să uite Detunata, dacă a privit-o de la poale şi şi-a pus piciorul pe culmea eĭ prăpăstioasă. „Cine consideră Detunata numaĭ cu un deal, — zice neamţul Bergner — va fi poate puţin încântat de ea, dar cine ştie preţuĭ raritatea astor fel de formaţiuni şi cine are simţ pentru apariţiĭ de asemenea natură, aceluia nu i se va şterge nicĭ-când din memorie imaginea acesteĭ rarităţĭ a natureĭ".

Visitarea Detunateĭ se face de obiceiŭ de la Abrud, prin Buciumanĭ. Maĭ întâĭ apucăm calea ce duce la ţară spre Zlatna, apoĭ ne întoarcem la stânga,trecând prin Şasa. Calea ne duce prin livezĭ, apoĭ se înfundă în o pădure de brazĭ, la marginea căreia ni se înfăţişează deodată urişul perete al Detunateĭ. Stânca întreagă se înalţă pe coama unuĭ deal, şi are coaste preţipişe. Laturea cea maĭ preţipişe şi de tot goală este cea întoarsă spre apus, de la care îşĭ are stânca numirea de „*goală*" în contrast cu *Detunata flocoasă*, care se află în apropiere spre miază zi şi e acoperită de brădet.

Aeastă lature saŭ maĭ bine acest perete al Detunateĭ goale, stoarce admiraţia vizitatorilor. El are în lungime la 2000 de metri, se ridică în înălţime la 100 metri şi e alcătuit din *stâlpĭ de basalt*, carĭ se par a fi aşezaţĭ unul lângă altul de mână omenască. Stâlpiĭ aŭ câte patru, şease saŭ opt laturĭ, sunt aşezaţĭ treptat în sus şi în spre vârf staŭ puţin încovoiaţĭ simetric în afară, în cât se pare că peretele este începutul uneĭ uriaşe boltiturĭ frânte. Stâlpiĭ sunt de culoare sură saŭ surie întunecată. La poalele peretelui se află o mare grămadă de frânturĭ de stâlpĭ, răsturnaţĭ jos de apele ploilor şi de trăznetele carĭ isbesc în puternica stâncă. Printre frânturĭ creşte feregă şi alte plante de pădure, apoĭ brazĭ, singuraticĭ saŭ în grupe maĭ micĭ. Mulţĭ scriitorĭ susţin că Detunata şi-ar fi primit numirea de la tunetele ce o lovesc şi de la detunătura ce o fac stâlpiĭ prin căderea lor.

Se poate însă ca stânca s'a numit astfel pe baza tradiţieĭ prin care poporul ne esplică formarea eĭ între fulgere şi tunete.

Era de mult, foarte de mult, când pe frumoasele plaiurĭ ale Ardealuluĭ se luptaŭ pentru stăpânire *uriaşiĭ* cu *zânele*. Şi se spune, că în ţinutul încântător, unde se află acum Buciumaniĭ şi Detunata, a tăbărât o ceată de uriaşĭ şi aŭ luat în stăpânire plaiurile şi codriĭ pustiĭ. Căpetenia lor era cel maĭ neîmpăcat duşman al zânelor; era vaĭ şi amar de acea zână care cădea în mâinile luĭ, aceea nu maĭ vedea soarele cu ochiĭ, căcĭ straşnicul căpitan jurase moarte tuturor zânelor.

Voinicul uriaş avea un fecior frumos, şi drept ca bradul din munte şi viteaz mare minune. Singura plăcere a acestuia era lupta vitejască, iar când luptele conteneaŭ, pleca la vânat prin codriĭ ca să se lupte cu urşiĭ şi bouriĭ, ce se aflaŭ pe acele vremurĭ în munţi;în lupta cu eĭ, feciorul de uriaş îşĭ stâmpăra dorul de vitejie, dorul de răzbunare... Odată străbătând foarte departe prin aceĭ codri fără potecurĭ, înoptă prin pădure. Neştiind încotro să dee, se puse să doarmă peste noapte la rădăcina unuĭ brad. Dar n'apucă să aţipească, când zăreşte prin pădure încolo o mică rază de lumină şi în urechĭ îĭ străbate sunetul unuĭ glas care cânta o doină atât de dulce şi atât de fermecătoare, cum nu maĭ auzise până atuncĭ nicĭ odată.. era un glas dulce de femee... Voinicul sări drept în picioare, maĭ ascultă un minut răpitorul cântec, apoĭ îşĭ îndreptă paşiĭ spre lumina ce licărea printre brazı. Şi ce să vază? In o mică poeniţă, lângă un foc de vreascurĭ, şedea cântând o fată fecioară, frumoasă şi ademenitoare ca un vis plăcut din noapte senină... era o *zână*, dintre acele cărora tatăl săŭ moarte le jurase... Zâna, văzându-l voi să fugă, dar voinicul o opri şi mult mult aŭ stat eĭ povestind şi glumind la olaltă.

Focul de vreascurĭ a aprins în inimile lor un alt foc maĭ puternic, focul dragosteĭ pătimaşe şi mistuitoare. Din acel cias voinicul uriaş se schimbase cu totul, nu era ca maĭ nainte. O tristeţă adâncă îl copleşise şi nu avea alt dor de cât să plece prin codri, unde îl aştepta zâna cu cântecul eĭ fermecător.

Tatăl săŭ, bătrânul uriaş, avea bănuială de acest lucru şi odată îĭ urmări paşiĭ însoţit de o mare ceată de uriaşĭ. Şi ce să vază? Feciorul săŭ se afla în braţele uneĭ zâne, tocmaĭ pe locul unde se înalţă azĭ Detunata.

Un strigăt de mânie şi biata zână căzu străpunsă de spada bătrânuluĭ. In mnutul următor însă şi bătrânul se rostogoli alăturĭ, lovit în inimă de pumnalul fiuluĭ săŭ.

Iarba şi muschiĭ se colorară cu sânge, iar feciorul urla şi mugea frânt de durere, cum mugeşte vita în agonia morţeĭ. Dr atuncĭ, o minune! la glasul luĭ răsunară tunete şi trăsnete înfiorătoare,de se cutremuraŭ munţiĭ şi văile.

Pământul se crăpă şi înghiţi la moment pe ceĭ douĭ îndrăgostiţĭ, iar trăsnetele şi limbile de foc ce eşeaŭ din măruntaele pământuluĭ, schimbară în stanurĭ de piatră trupul cruduluĭ bătrân şi pe ceilalţĭ uriaşĭ.

Şi aşa aŭ rămas cu toţiĭ până în ziua de azĭ, căcĭ din trupurile lor s'aŭ format stâlpiĭ Detunateĭ.

Astfel ne tălmăceşte tradiţia poporalălă origine Detunateĭ goale.

Am amintit maĭ nainte, că în apropiere de Detunata goală, spre miază-zi se află *Detunata flocoasă*. Aceasta e o stâncă de formă conică (ţuguiată) şi e acoperită cu brădet; numaĭ în partea din spre miază-noapte-apus are un perete pleşuv, care asemenea e alcătuit din stâlpi.

In Ardeal formaţiunile de basalt sunt cam rare şi se află maĭ mult ca stâncĭ singuratice cu alte formaţiunĭ geologice. In Munţiĭ-Apusenĭ singurele stâncĭ de basalt sunt cele două Detunate. Ele sunt împrejmuite cu gresie carpatină în unele părţĭ cu conţinut de aur) şi cu munţĭ de trachit, maĭ cu seamă spre răsărit, cum sunt între altele munţiĭ *Giamăna*, *Suligata*, etc.

Detunata goală este cea maĭ frumoasă stâncă de basalt a Ardealuluĭ şi întrece cu formaţiunea stâlpilor eĭ multe alte stâncĭ de acest soiŭ. Astfel d. e. ea este maĭ frumoasă şi maĭ interesantă ca stâncile de basalt de la *Aussig*, de pe valea Elbeĭ (Boemia de miazănoapte) şi-şĭ are o vrednică păreche numaĭ în columnele de basalt din peştera luĭ *Fingal*, de pe mica şi stâncoasa insulă *Staffa*, aparţinătoare Scoţieĭ.

Astfel este Detunata noastră: o minune a natureĭ, despre ce aceia din noĭ, carĭ avem prilejul a o vedea adese-orĭ, nu ne dăm seama îndestul. Munteanul, care-şĭ paşte liniştit caprele pe la poalele Detunateĭ, se miră când vede, că vin să admire stâncile luĭ călătorĭ din ţărĭ depărtate. El însă trebue să ştie, că o stâncă măreaţă, cum e Detunata, nu se găseşte orĭ şi unde şi trebue să mergĭ departe, până în Scoţia, ca să-ĭ aflĭ părechea!

Maĭ amintim aci, că lângă Detunata se află o casă forestieră, în care sunt cuartire pentru călătorĭ, iar la poalele eĭ, în partea de miazăzi-apus, ascuns în brădet, se află un mic *gheţar*, un isvor, îngrădit cu pietri, unde şi în cel maĭ cald timp de vară se găseşte ghiaţă.

Icoana ce ne-o plăsmuim despre Detunata, numaĭ aşa poate fi desăvârşită, dacă ne urcăm pe culmea eĭ. La marginea răsăriteană a stânceĭ se află aşternută o potecă preţipişe, care ne conduce sus pe vîrf, unde este construit un mic chioşc din bârne de brad. Chişcul e în şase unghiurĭ şi e legat de stâncă cu copciĭ de fer, ca să nu fie doborât jos de viforele ce bântue cu furie la această înălţime. Din ferestrele chioscului ni-se deschide o privire largă jur împrejur. Spre apus vedem puternicul *Vulcan*, cu culmea lungăreaţă, iar în ceaţa depărtăriĭ ni se arată muntele *Găina*. Urmează apoĭ în cerc, spre miază-noapte-apus, culmile de trachit, ce înconjoară Roşia şi peste ele munţiĭ Bihárieĭ; spre miază-noapte se zăreşte în mare depărtare, dincolo de valea Arieşuluĭ, coama lungă a *Munteluĭ-Mare*, spre miază-noapte-răsărit şi spre răsărit din mulţimea de piscurĭ maĭ apropiate şi maĭ depărtate apar, ca nişte uriaşĭ, piscurile *Poieniţa* (1440 m.) şi *Colţul Cioranuluĭ*, apoĭ stâncoasa *Suligata*, cele două piscurĭ ale *Giamăneĭ*, coama lungă a munteluĭ *Căpăţina*, din preajma Mogoşuluĭ ş. a. In sfârşit spre miază-zi privirea ni-se opreşte dincolo de Detunata flocoasă, de munţiĭ *Negrileasa*, *Vulcoĭ* saŭ *Corabia* (1351 m.) şi *Boteş*, carĭ sunt acoperiţĭ cu brazĭ şi închid valea Buciumuluĭ spre miază-zi. La Vulcoĭ şi Boteş se află în lucrare maĭ multe mine bogate de aur. Aicĭ, ca şi la Roşia, băieşitul e foarte vechiŭ. Româniĭ încă aŭ avut aci mine şi urmele lor se cunosc până azĭ. Se crede, că eĭ aŭ făcut tăietura uriaşe de pe Vulcoĭ, care despică muntele şi de la care i-se trage numele al doilea: Corabia. Apoĭ tot aicĭ, lângă Corabia, s'aŭ descoperit două vechĭ cimitire romane, unul pentru soldaţĭ şi altul pentru sclavĭ, lucrătorĭ în mine. Aceste condiţionează o localitate romană în apropiere.

Detunata goală are o înălţime de 1182 m. peste faţa măreĭ, iar Detunata flocoasă este ceva maĭ mică, având 1168 m.

De la Detunata putem merge spre miază-noapte peste muntele Hărăguş, pe căĭ de munte, carĭ se aştern în marĭ serpentine, în valea Arieşuluĭ, la *Lupşa*. Calea aceasta care trece pe la Lupşa-Şasa şi lasă în dreapta Suligata şi frumoasa stâncă *Mărgaia*, e lungă şi ostenicioasă. O altă cale maĭ scurtă duce spre apus, trecând pe la Bucium-Muntarĭ. Urmând-o pe aceasta sosim la locul cel maĭ vestit de băişagurĭ, la *Roşia*.

Ceva despre obiceiurile chinezilor

Chineziĭ sunt o făptură de oamenĭ micĭ şi gârbovĭ, cu faţa muerească şi urâţĭ de mama foculuĭ.

Aproape cu desăvârşire toţĭ chineziĭ carĭ se află în Statele-Unite ale Americeĭ, sunt veniţĭ din Canton (China) şi foarte puţinĭ sunt carĭ să nu fi venit din ţinuturile de pe lângă Canton.

Viaţa lor acolo în China este din cele maĭ mizerabile şi lipsa îĭ împinge de multe orĭ la cele maĭ marĭ desnădejdĭ. Patru sute şi cincĭzecĭ de milioane chinezĭ locuesc îndesaţĭ unul într'altul şi în câte un loc sunt aşa de înghesuiţĭ, că poţĭ călători chilometri de-arândul printre case şi nu ştiĭ casa cutare sau strada cutare de care oraş ţine.

Plata muncitoruluĭ chinez este una din cele maĭ micĭ plăţĭ ce se pomeneşte pe lume, şi pentru o zi întreagă de muncă un lucrător chinez nu capătă maĭ mult de o jumătate de cent, iar în alte părţĭ 3 cupe de orez. Şi cu câştigul acesta micuţ un tată este dator să'şĭ susţină familia, care cam de regulă se compune din câte zece-douăsprezece persoane şi chiar maĭ multe, de oare-ce femeile chineze dau naştere de regulă la câte 2—3 şi 4 copiĭ deodată, şi un tată care are maĭ mulţĭ feciorĭ se bucură şi maĭ mult, fiindcă îşĭ face soco-



O stradă cu diferite prăvăliĭ în Peking.

Cantoneziĭ sunt pribegiĭ Chineĭ şi îĭ putem întâlni rătăcind prin toate părţile Imperiuluĭ Ceresc vânzând şi cumpărând diferite articole, aşa după cum pribegesc prin Transilvania Moţiĭ vânzând smoală şi răşină.

Muncitoriĭ chinezĭ sunt maĭ induratorĭ ca muncitoriĭ noştri, şi putem vedea de exemplu pe spălătorul (laundry) chinez lucrând din greu din zorile zileĭ până la 12 şi 1 noaptea. Pot să îndure lucrul timp de douăzecĭ de ceasurĭ fără întrerupere.